

๒๐๒.๒๗.๖

๐.๑๔๒.๖

๒.๑

การศึกษาค่านิยมในการดำเนินชีวิตและการดำเนินชีวิตของครูสังกัดกรมสามัญศึกษา
กรุงเทพมหานคร

ปริญญานิพนธ์

๖

กรรณิการ์ ชีใจงาม

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาโท สาขาเอกจิตวิทยาการแนะแนว

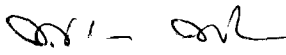
พฤษภาคม ๒๕๔๒

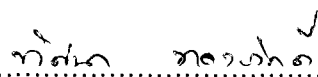
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

๒๒ ๕ ส.ย. ๒๕๔๒

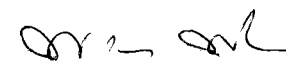
คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบ ได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

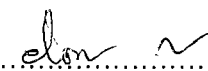
.....ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา)

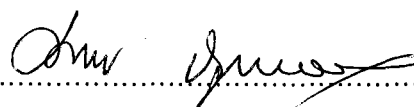
.....กรรมการ
(อาจารย์ทศนา ทองภักดี)

คณะกรรมการสอบ

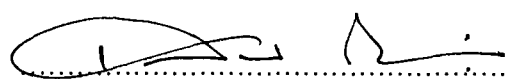
.....ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา)

.....กรรมการ
(อาจารย์ทศนา ทองภักดี)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ศาสตราจารย์ ดร.ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(รองศาสตราจารย์ ดร.คมเพชร จัตรสุกุล)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

วันที่ 13 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2542

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาของ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา ประธานกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ อาจารย์ทัศนาก ทองภักดี กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ศาสตราจารย์ ดร.ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ และรองศาสตราจารย์ ดร. คมเพชร นัตถสุกกุล กรรมการสอบ รวมทั้ง อาจารย์ในภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษาทุกท่าน ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบคุณ ครู อาจารย์ โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร ตามกลุ่มตัวอย่างที่ได้ให้ความกรุณา และความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม เพื่อให้ผู้วิจัย สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์ผลได้ และขอขอบคุณเจ้าหน้าที่กรมสามัญศึกษาที่ได้กรุณาให้ข้อมูลอย่างละเอียด เพื่อเป็นประโยชน์กับงานวิจัยฉบับนี้

ขอบพระคุณคุณพ่อ คุณแม่ และบุคคลในครอบครัว รวมทั้งเพื่อน ๆ ที่ได้ช่วยให้ความสะดวก และเป็นกำลังใจเสมอมา

คุณค่าที่พึงได้จากปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ขอมอบแด่ผู้มีพระคุณทุกท่าน

กรรณิการ์ ชีใจงาม

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ.....	1
	คำนำ.....	1
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	5
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	5
	สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า.....	5
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	6
	นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
	กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า.....	10
2	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย.....	11
	คำนิยาม.....	11
	ความสำคัญของคำนิยาม.....	11
	ความหมายของคำนิยาม.....	12
	การเกิดคำนิยาม.....	14
	คุณลักษณะของคำนิยาม.....	17
	หน้าที่ของคำนิยาม.....	19
	แนวคิดและทฤษฎีคำนิยาม.....	21
	เกณฑ์สำหรับการพิจารณาและการวัดคำนิยาม.....	25
	ประเภทของคำนิยาม.....	27
	คำนิยามของสังคมไทย.....	29
	คำนิยามของครู.....	31
	คำนิยามในการดำเนินชีวิต.....	31
	การดำเนินชีวิต.....	33
	ความหมายของการดำเนินชีวิต.....	33
	การดำเนินชีวิตของครู.....	33
	หลักการดำเนินชีวิต.....	36
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคำนิยามและการดำเนินชีวิตของครู.....	39

3	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	44
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	44
	ประชากร.....	44
	กลุ่มตัวอย่าง.....	44
	เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า...../.....	46
	วิธีการสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ...../.....	47
	การหาคุณภาพของเครื่องมือ...../.....	49
	การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	50
	การวิเคราะห์ข้อมูล.....	51
	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล...../.....	51
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลศึกษาค้นคว้า.....	57
	สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์และแปลผล.....	57
	ผลการศึกษาค้นคว้า.....	58
5	บทย่อ สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	85
	บทย่อ.....	85
	ความมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า.....	85
	สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า.....	85
	ขอบเขตในการศึกษาค้นคว้า.....	86
	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	86
	การวิเคราะห์ข้อมูล.....	86
	สรุปผลการศึกษาค้นคว้า.....	87
	อภิปรายผลการศึกษาค้นคว้า.....	89
	ข้อเสนอแนะ.....	92
	ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป.....	92
	บรรณานุกรม.....	93

ภาคผนวก.....	101
--------------	-----

ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	114
----------------------------	-----

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	แสดงจำนวนครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย.....	45
2	แสดงชื่อโรงเรียนและจำนวนครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	46
3	แสดงจำนวนและร้อยละของครู จำแนกตามตัวแปรเพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในอาชีพครู ภูมิภานา.....	59
4	แสดงค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการแปลผลของคะแนนค่านิยมในการดำเนินชีวิตของครู โดยรวมและรายด้าน.....	61
5	แสดงค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการแปลผลของคะแนนการดำเนินชีวิตของครู โดยรวมและรายด้าน.....	61
6	แสดงค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและการแปลผลและลำดับที่ของคะแนน ค่านิยมในการดำเนินชีวิตของครู ด้านวิถีปฏิบัติ รายข้อ.....	62
7	แสดงค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการแปลผลและลำดับที่ของคะแนน ค่านิยมในการดำเนินชีวิตของครู ด้านจุดหมายปลายทางชีวิต รายข้อ.....	64
8	แสดงค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการแปลผลและลำดับที่ของคะแนน การดำเนินชีวิต ของครู รายข้อ.....	66
9	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยค่านิยมในการดำเนินชีวิตของครู ทั้งโดยรวมและรายด้านจำแนกจำแนกตามเพศ.....	68
10	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของค่านิยมในการดำเนินชีวิตของครู ทั้งโดยรวมและรายด้าน จำแนกตามอายุ.....	69
11	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนค่านิยมในการดำเนินชีวิตของครู ทั้งโดยรวมและรายด้าน จำแนกตามอายุ.....	70
12	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของค่านิยมในการดำเนินชีวิตของครู ทั้งโดยรวมและรายด้าน จำแนกตามสถานภาพสมรส.....	71
13	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนค่านิยมในการดำเนินชีวิตของครู ทั้งโดยรวมและรายด้าน จำแนกตามสถานภาพสมรส.....	72
14	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยค่านิยมในการดำเนินชีวิต ด้านวิถีปฏิบัติของครูที่มีสถานภาพสมรสต่างกันเป็นรายข้อ.....	73
15	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ค่านิยมในการดำเนินชีวิตของครู ทั้งโดยรวมและรายด้าน จำแนกตามระดับการศึกษา.....	74

16	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของค่านิยมในการดำเนินชีวิตของครู ทั้ง โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามประสบการณ์ในอาชีพครู.....	75
17	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนค่านิยมในการดำเนินชีวิตของครู ทั้ง โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามประสบการณ์ในอาชีพครู.....	76
18	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของค่านิยมในการดำเนินชีวิตของครู ทั้ง โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามภูมิถิ่นกำเนิด.....	77
19	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนค่านิยมในการดำเนินชีวิตของครู ทั้ง โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามภูมิถิ่นกำเนิด.....	78
20	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการดำเนินชีวิตของครู จำแนกตามเพศ.....	79
21	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการดำเนินชีวิตของครู จำแนก ตามอายุ.....	79
22	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการดำเนินชีวิตของครู จำแนกตามอายุ..	80
23	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการดำเนินชีวิตของครู จำแนก ตามสถานภาพสมรส.....	80
24	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการดำเนินชีวิตของครู จำแนกตาม สถานภาพสมรส.....	81
25	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการดำเนินชีวิตของครู จำแนกตามระดับการศึกษา.....	81
26	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการดำเนินชีวิตของครู จำแนกตาม ประสบการณ์ในอาชีพครู.....	82
27	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการดำเนินชีวิตของครู จำแนกตาม ประสบการณ์ในอาชีพครู.....	82
28	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการดำเนินชีวิตของครูที่มีประสบการณ์ในอาชีพครูต่างกัน เป็น รายคู่.....	83
29	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการดำเนินชีวิตของครู จำแนกตาม ภูมิถิ่นกำเนิด.....	83
30	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการดำเนินชีวิตของครู จำแนกตาม ภูมิถิ่นกำเนิด.....	84
31	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างค่านิยมในการดำเนินชีวิตกับการดำเนินชีวิตของครู.....	84

ตาราง	หน้า
32	แสดงค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามค่านิยมในการดำเนินชีวิตด้านวิถีปฏิบัติ..... 111
33	แสดงค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามค่านิยมในการดำเนินชีวิต ด้านจุดหมาย - ปลายทางชีวิต..... 112
34	แสดงค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามการดำเนินชีวิต..... 113

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ

หน้า

1	แผนภูมิแสดงกรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า.....	10
2	แผนภูมิแสดงการเกิดค่านิยม.....	16
3	แสดงการเกิดของค่านิยม.....	17
4	แสดงรูปแบบพฤติกรรมของบุคคล.....	24

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

สังคมมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในกรุงเทพมหานครซึ่งเป็นเมืองหลวงของประเทศ ความเจริญก้าวหน้าต่างๆ ทำให้สภาพสังคมแตกต่างจากสังคมในชนบทอย่างชัดเจน จากการศึกษาของ ฮอลล์ (Hall, 1996 : 29) พบว่าการดำเนินชีวิตของคนในกรุงเทพมหานครแตกต่างจากชนบทมาก ไม่ว่าจะเป็นลักษณะที่อยู่อาศัย สภาพครอบครัว การศึกษา และกิจกรรมต่างๆ จากการที่สังคมเมืองมีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว ซึ่งผลของการพัฒนามีทั้งทางบวกและทางลบ โดยทางบวกก็จะส่งผลให้ประเทศมีการพัฒนาโดยเฉพาะทางด้านวัตถุและเทคโนโลยี แต่ผลกระทบทางลบพบว่า มีปัญหาทางด้านพฤติกรรมของบุคคลเป็นอย่างมากและก่อความกระทบกระเทือนไปทั่วทุกระบบของสังคมไทย ซึ่งปัญหาทางพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการมีระดับศีลธรรมต่ำลง การละทิ้งคุณธรรมที่เป็นคุณธรรมหลักอันสำคัญ การปรับตัวไม่ได้ (เพ็ญแข ประจักษ์ปัจฉานิก และ อ้อมเดือน สดมณี . 2529 : 7) ปัญหาต่างๆ หากพิจารณาให้ถ่องแท้แล้วจะพบว่า สาเหตุของปัญหาทางพฤติกรรมเหล่านี้มาจากความเสื่อมทางด้านจิตใจทั้งสิ้น ความเสื่อมทางด้านจิตใจก็คือขาดหลักธรรม วัฒนธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ที่จะเป็นหลักยึดในการกระทำพฤติกรรมต่างๆ ซึ่งพฤติกรรมที่แสดงออกของบุคคลเหล่านั้นจะสัมพันธ์กับขนบธรรมเนียมประเพณีและค่านิยมอันเป็นกฎเกณฑ์ทางพฤติกรรมของบุคคลในสังคมนั้นๆ (วีรยุทธ วิเชียรโชติ . 2516 : 16)

ค่านิยมเป็นตัวแปรหนึ่งที่สำคัญอันที่จะชักนำให้สังคมเปลี่ยนแปลง ก้าวหน้า หรือถดถอยถ่วงรั้งให้สังคมเปลี่ยนแปลงช้าหรือชะงักงัน ค่านิยมเป็นพื้นฐานอย่างหนึ่งในการกระทำที่จะนำไปสู่ความเข้าใจในพฤติกรรมของมนุษย์ พฤติกรรมของมนุษย์ที่แสดงออก หรือมีปฏิกิริยาได้ตอบกับสิ่งต่างๆ ล้วนมาจากการให้ค่าต่อสิ่งนั้นๆ ทั้งสิ้น (พิชญ์ สมพอง . 2522 : 89) การดำเนินชีวิตในสังคมบุคคลย่อมจะต้องประสบปัญหาเกี่ยวกับการตัดสินใจหรือเลือกกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งในระหว่างการกระทำหลายๆอย่างที่บุคคลอาจจะทำได้ การเลือกกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดนั้นย่อมขึ้นอยู่กับค่านิยมที่บุคคลนั้นยึดถืออยู่ (กัญญา แสงสุชาติ . 2510 : 1) พฤติกรรมของบุคคลมีส่วนเกี่ยวข้องกับค่านิยมเป็นอย่างมากเพราะ ค่านิยมมีอยู่ในจิตใจของคนเรา เป็นมาตรฐานความประพฤติ ความสวยงาม ความมีประสิทธิภาพ หรือความมีคุณค่าที่เรายึดมั่น และเราต้องการให้ได้สิ่งนั้นและรักษาไว้ ทุกคนล้วนมีค่านิยม แม้ว่าเขาเหล่านั้นจะไม่ทราบว่าค่านิยมเหล่านี้ได้แก่อะไรบ้าง (Fraenhel . 1977 : 7) กรรณิการ์ อักษรกุล สุขเกษม กล่าวไว้ว่า ค่านิยมเป็นสิ่งที่ทำให้ชีวิตมีความหมาย ค่านิยมจะช่วย

บุคคลในการเลือกและจัดแบบสิ่งที่ให้เลือก ซึ่งบุคคลต้องเผชิญในสถานการณ์ต่างๆ ในชีวิต และด้วยเหตุที่แต่ละคนมีค่านิยมมากกว่าหนึ่งอย่าง ทำให้มีบ่อยครั้งที่ค่านิยมเหล่านั้นส่งเสริมและเหนี่ยวรั้งซึ่งกันและกัน ในหมู่นักวิชาการต่างยอมรับกันว่า ค่านิยม (Values) เป็นพลังที่ซ่อนเร้นอยู่ภายใต้พฤติกรรมทางสังคมส่วนใหญ่ของมนุษย์ และมีบทบาทสำคัญมากต่อพฤติกรรมในฐานะที่เป็นตัวตัดสินใจ ตัวกำหนด ตัวนำ หรือ ตัวผลักดันให้พฤติกรรมโน้มเอียงไปทางใดทางหนึ่ง ค่านิยมเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ บุคลิกภาพ การแสดงพฤติกรรมของกลุ่มคนในสังคมหนึ่ง ต่างจากกลุ่มคนในอีกสังคมหนึ่ง ทำให้มีลักษณะประจำกลุ่มหรือลักษณะประจำชาติ ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าค่านิยมเปรียบเสมือนหางเสือเรือที่จะนำเรือไปทิศทางใดทิศทางหนึ่ง

ค่านิยมเป็นตัวแปรที่เป็นได้ทั้งตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม ในฐานะที่ค่านิยมเป็นตัวแปรตามนั้นค่านิยมจะเป็นผลจากสภาพแวดล้อมต่างๆ ทางสังคม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ตลอดจนกระบวนการเรียนรู้ทางสังคม ส่วนค่านิยมในฐานะที่เป็นตัวแปรอิสระนั้น ค่านิยมจะเป็นตัวกำหนดความคิดเห็น การตัดสินใจ ที่จะเลือกเป็นวิถีปฏิบัติว่าสิ่งใดถูก สิ่งใดผิด สิ่งใดมีความดีงาม มีความถูกต้อง (นีออน กลิ่นรัตน์ และคณะ . 2525 : 2) ค่านิยมมีทั้งแบบที่มีลักษณะยั่งยืนถาวรและที่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ จากการได้รับประสบการณ์ในช่วงชีวิตของบุคคล เพราะค่านิยมจะมีระดับความสำคัญแตกต่างกัน ค่านิยมที่บุคคลจัดให้มีระดับความสำคัญมากก็จะเปลี่ยนแปลงยากกว่าค่านิยมที่มีความสำคัญน้อย โดยค่านิยมจะไม่เปลี่ยนแปลงง่ายตามอารมณ์ขึ้นๆ ลงๆ ของบุคคล (นีออน กลิ่นรัตน์ . 2525 : 10) ค่านิยมมาจากองค์ประกอบต่างๆ หลายประการ เช่น ความแตกต่างระหว่างบุคคล ในด้านการอบรมเลี้ยงดูจากทางบ้าน ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ประสบการณ์ สิ่งแวดล้อม การศึกษา การเรียนรู้ ความต้องการและความสนใจ เป็นต้น (กรรณิการ์ อักษรกุล สุขเกษม . 2524 : 147) ค่านิยมเป็นจิตสำนึกของคนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิต เป็นสำนึกที่ดีและไม่ดี ซึ่งหล่อหลอมมาจากกรรมพันธุ์ ประสบการณ์ สิ่งแวดล้อม สติปัญญา ความต้องการ ค่านิยมนำไปสู่การประพฤติปฏิบัติ ค่านิยมที่ดีนำไปสู่การประพฤติปฏิบัติดี ค่านิยมที่ไม่ดีนำไปสู่การประพฤติปฏิบัติไม่ดี

ดังนั้นค่านิยมจึงมีความสำคัญมากและมีผลกระทบกระเทือนถึงความเจริญและความเสื่อมของสังคมและความมั่นคงของชาติ กล่าวคือ สังคมที่มีค่านิยมที่เหมาะสมและถูกต้อง เช่น ความซื่อสัตย์ ความขยันหมั่นเพียร ความเสียสละ ความมีระเบียบวินัย ความสามัคคี ฯลฯ สังคมนั้นย่อมจะมีความเจริญก้าวหน้าอย่างแน่นอน สังคมใดที่มีค่านิยมไม่เหมาะสม เช่น การพนัน ขาดระเบียบวินัย ไร้ความสามัคคี ตัวใครตัวมัน ฯลฯ สังคมนั้นจะเสื่อมลงและขาดความมั่นคงภายในชาติ (ฉวีวรรณวรรณประเสริฐ . 2522 : 40) จากการที่สภาพสังคมมีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะสังคมในเมืองหลวงที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ความเจริญก้าวหน้าทางด้านวัตถุและเทคโนโลยี

ต่างๆ กำลังทำให้คนมีจิตใจเสื่อมลง ต่างคนต่างมีความต้องการในวัตถุและเทคโนโลยีใหม่ๆ ทำให้มีการแข่งขันกันมากขึ้น ค่านิยมที่มีความที่ดิ่งามถูกต้องต่างๆ ลดลง ดังนั้นจึงจำเป็นต้องหาสิ่งที่สังคมจะต้องค้นหา สร้างเสริมและปลูกฝังค่านิยมที่เหมาะสมให้แก่บุคคลในสังคม เพื่อให้ค่านิยมนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ปรารถนามากที่สุด

สังคมไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่งสังคมในเมืองมีการสนับสนุนส่งเสริมในการศึกษาหาความรู้โดยการเรียนรู้ในระบบของโรงเรียนกันมาก จากการประมาณการประชากรในกรุงเทพมหานครของกองวางแผนทรัพยากรมนุษย์ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติคาดว่า ปี 2541 จะมีประชากรอาศัยอยู่ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร 7,346,000 คน และแยกเป็นกลุ่มอายุ 10 - 19 ปี 1,232,000 คน คิดเป็นร้อยละ 17 ของจำนวนประชากรทั้งหมด ซึ่งประชากรอายุ 10 - 19 ปี นี้ มีแนวโน้มอยู่ในกลุ่มที่ได้รับการศึกษาในระบบโรงเรียนร้อยละประมาณ 60 โรงเรียนจึงนับว่าเป็นสถาบันหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการปลูกฝังค่านิยมให้แก่เด็ก เพราะเด็กใช้ชีวิตส่วนใหญ่กับการศึกษาเล่าเรียนในโรงเรียน เด็กได้รับค่านิยมจากการเรียนรู้ จากการที่โรงเรียนมีวิธีการปลูกฝังค่านิยมโดยมีหลักสูตรบทเรียนที่แน่นอน มีวิธีการปลูกฝัง ถ่ายทอดและประเมินผลอย่างมีระบบ นอกจากนี้นักเรียนยังได้มีโอกาสเรียนรู้ค่านิยมจากกิจกรรมนอกหลักสูตร เพื่อนนักเรียนด้วยตนเอง และด้วยระเบียบเงื่อนไขที่นักเรียนจะต้องปฏิบัติ การต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน เป็นวิธีการหนึ่งที่ทำให้ผู้เรียนได้รับค่านิยมต่างๆ ด้วย

การสอนเป็นวิธีหนึ่งในการปลูกฝังค่านิยม ดังนั้นการสอนค่านิยมจึงเป็นสิ่งที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ กิจกรรมทุกอย่างที่ครูจัดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการเลือกหนังสือให้นักเรียนอ่าน การจัดที่นั่งนักเรียน การเลือกหัวข้อเรื่องที่จะสอน วิธีการสอน การเลือกอุปกรณ์การสอน ล้วนเป็นการปลูกฝังค่านิยมให้กับนักเรียนทั้งสิ้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะมีอิทธิพลต่อการปลูกฝังค่านิยมเป็นอย่างมาก หน่วยศึกษานิเทศก์กรมการฝึกหัดครู กล่าวไว้ในรายงานผลการวิจัยเรื่องลักษณะของครูที่ดี ว่า

“ การศึกษาเป็นเครื่องมือของการพัฒนากำลังคน ซึ่งทั้งเป็นเป้าหมายและมรรควิธีไปสู่การพัฒนาประเทศ ผู้ที่มีบทบาทอย่างสำคัญที่สุดในวงการศึกษาก็คือครู ครูทำหน้าที่สอนและหน้าที่อื่นๆ เพื่อส่งเสริมพัฒนาการแก่บุคคล อันเป็นหน้าที่พัฒนากำลังคนโดยตรงนั่นเอง ”

ครูในฐานะนักวิชาการและสมาชิกของสังคมมีบทบาทต่อการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเพื่อความเจริญของสังคม (ศิริรัตน์ ธรรมวิริยะ . 2531 : 30) ครูจึงนับว่ามีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ค่านิยม ชนิดารักษ์พลเมือง (2526 : 75) ได้กล่าวไว้ว่าครูทำหน้าที่ถ่ายทอด แก่ไข และสร้างเสริมวัฒนธรรมค่านิยมให้แก่เด็กนักเรียน ดังนั้นครูจึงจำเป็นต้องเอาใจใส่อบรมสั่งสอนเพื่อปลูกฝังค่านิยมที่ดีให้นักเรียน แม้ว่าครูนั้นจะไม่มีหน้าที่ในการสอนวิชาศีลธรรมหรือสังคมศึกษา ก็ควรหาเวลาอบรมสั่งสอนนักเรียนให้มีคุณธรรมและค่านิยมที่ดีเมื่อมีโอกาส

ครูมีหน้าที่สำคัญในการพัฒนาค่านิยมของนักเรียน คือพัฒนาค่านิยมที่ดีอยู่แล้วให้ลงรากลึกงอกงามยิ่งขึ้นเพื่อเป็นตัวกำกับให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ และพัฒนาค่านิยมที่ไม่ดี ให้กลายเป็นค่านิยมที่ดีได้ในที่สุด (นิรมล สวัสดิบุตร. 2530 : 29) การกระทำหรือพฤติกรรมของครูเองจะมีผลต่อการถ่ายทอดมากกว่าคำพูดสั่งสอน การที่ครูจะมีพฤติกรรมที่ดีได้นั้นก็เป็นผลมาจากที่ครูมีค่านิยมที่ดี จึงเห็นได้ว่าการปลูกฝังหรือการถ่ายทอดค่านิยมที่พึงประสงค์ให้ได้ผลดี ครูจำเป็นจะต้องมีค่านิยมที่พึงประสงค์ด้วย เพื่อเป็นแบบและตัวอย่างที่ดีแก่เด็กนักเรียน (พันคำ มีโพทอง . 2533 : 8) ครูในฐานะแม่พิมพ์ของชาติเป็นผู้มีหน้าที่หล่อหลอมเยาวชนให้เป็นพลเมืองดี จึงต้องเป็นผู้ประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีอันจะเป็นตัวอย่างที่จะนำไปถ่ายทอดต่อเยาวชนเพื่อนำไปประพฤติปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้องเหมาะสม เพื่อให้เป็นเยาวชนที่ดีของชาติในอนาคต(พจน์ ไชยเสนา. 2535 : 66)

ศิริรัตน์ ธรรมวิริยะ (2531 : 4) กล่าวว่าการศึกษาสูงๆ ของครู อย่างเดียวยังบอกไม่ได้ว่าครูคนนั้นจะสามารถมีบทบาทเป็นผู้นำหรือสามารถจะทำงานให้กับชุมชนภายนอกได้ ทั้งนี้จะต้องมีปัจจัยอื่นๆ ประกอบเป็นการเตรียมสภาพแห่งความพร้อมในตัวครูให้ปฏิบัติ เช่นการมีค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ

วัยรุ่นเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงจากวัยเด็กสู่ผู้ใหญ่ และต้องประสบกับปัญหาต่าง ที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม บุคคลต้องทำการเรียนรู้และปรับตัวเข้ากับสภาพต่างๆ ของการที่จะก้าวสู่ผู้ใหญ่ต่อไป และวัยนี้ค่านิยมจะเข้ามามีบทบาทในการตัดสินใจ ทั้งเป็นระยะที่ค่านิยมมีการพัฒนาได้มากที่สุด (สมโภชน์ สมบูรณ์ : 2525 : 3 ;อ้างอิงมาจาก Hurlock . 1967) ซึ่งสอดคล้องกับ นาดยา ภัทรแสงไทย (2524 : 2) เห็นว่า ปัญหาด้านค่านิยมพบมากในเด็กวัยรุ่น สภาพสังคมในปัจจุบัน อิทธิพลของสื่อมวลชน และวัฒนธรรมตะวันตกมีผลต่อการสร้างระบบความเชื่อ (Belief System) และชีวิตความเป็นอยู่ของเด็กไทยวัยรุ่น ปัญหาของเด็กวัยรุ่นเหล่านี้เกิดขึ้นเนื่องจากเขาถูกคาดหวังจากสังคมให้เติบโตเป็นผู้ใหญ่เร็วเกินไป ทำให้เกิดความขัดแย้งในการปฏิบัติตัวในสังคม และไม่สามารถตัดสินใจได้เมื่อเขาต้องประสบกับปัญหาด้านค่านิยม

๘/๑๖/๖๑ งานศึกษาวิจัยต่างๆ มีการศึกษากันว่า ครูที่ดีนั้นควรมีลักษณะเป็นอย่างไร โดยไม่ค่อยพบว่ามี การศึกษาอย่างจริงจังว่าปัจจุบันครูเป็นอย่างไร มีค่านิยม มีการดำเนินชีวิตอย่างไร มีความเหมาะสมที่จะอบรมสั่งสอนเยาวชนของชาติ ให้เป็นคนที่มีคุณภาพในการจะพัฒนาสังคมหรือไม่ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาค่านิยมในการดำเนินชีวิตและการดำเนินชีวิตของครูสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร เพื่อศึกษาว่าปัจจุบันค่านิยมในการดำเนินชีวิตและการดำเนินชีวิตของครู ที่ได้ชื่อว่าเป็นแม่พิมพ์ของชาติมีแนวโน้มเป็นอย่างไร มีความสอดคล้องกันมากน้อยเพียงใด หรือไม่ และจะมีวิธีใดบ้างที่จะสนับสนุนหรือส่งเสริมให้เกิดค่านิยมที่ดีเพื่อเป็นแบบอย่างให้กับเยาวชนของชาติต่อไป

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาค่านิยมในการดำเนินชีวิตและลำดับความสำคัญของค่านิยมในการดำเนินชีวิตของครูสังกัด กรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาการดำเนินชีวิตของครู สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร
3. เพื่อเปรียบเทียบค่านิยมในการดำเนินชีวิตของครู สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร จำแนกตาม เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในอาชีพครู ภูมิลำเนา
4. เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินชีวิตของครู สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร จำแนกตาม เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในอาชีพครู ภูมิลำเนา
5. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างค่านิยมในการดำเนินชีวิต และการดำเนินชีวิตของครู สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้จะทำให้ทราบถึงความสัมพันธ์ของค่านิยมในการดำเนินชีวิต และการดำเนินชีวิตของครูสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร และตัวแปรต่างๆ ที่มีผลต่อ ค่านิยมในการดำเนินชีวิตและการดำเนินชีวิตของครู ข้อมูลที่ได้จะทำให้เข้าใจในค่านิยมในการดำเนินชีวิต และการดำเนินชีวิตของครู สามารถนำมาพิจารณา ส่งเสริมเพื่อให้ครูเป็นแบบอย่างที่ดี เหมาะกับการเป็นผู้พัฒนาเยาวชนของชาติไปในทางที่ถูกต้อง

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. ค่านิยมในการดำเนินชีวิตของครู สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน เมื่อจำแนกตาม เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในอาชีพครู ภูมิลำเนา
2. การดำเนินชีวิตของครูสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน เมื่อจำแนกตาม เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในอาชีพครู ภูมิลำเนา
3. ค่านิยมในการดำเนินชีวิตและการดำเนินชีวิตของครู สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร มีความสัมพันธ์ทางบวก

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้แก่ ครู ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2541 โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาในกรุงเทพมหานคร รวม 109 โรงเรียน เป็นครูชาย 3,956 คน ครูหญิง 10,750 คน รวมครูทั้งหมด 14,706 คน (กองแผนงาน กรมสามัญศึกษา : 2541)

ซึ่งการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ศึกษาทุกโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร 8 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่ม 1 จำนวน 14 โรงเรียน กลุ่ม 2 จำนวน 11 โรงเรียน กลุ่ม 3 จำนวน 12 โรงเรียน กลุ่ม 4 จำนวน 12 โรงเรียน กลุ่ม 5 จำนวน 19 โรงเรียน กลุ่ม 6 จำนวน 15 โรงเรียน กลุ่ม 7 จำนวน 14 โรงเรียน กลุ่ม 8 จำนวน 12 โรงเรียน(ศูนย์สารสนเทศ กองการเจ้าหน้าที่ กรมสามัญศึกษา : 2541)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็น ครู ที่สอนอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2541 โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา จำนวน 603 คน ซึ่งได้มาโดยสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ประกอบด้วย

2.1.1 เพศ

2.1.2 อายุ

2.1.3 สถานภาพสมรส

2.1.4 ระดับการศึกษา

2.1.5 ประสบการณ์ในอาชีพครู

2.1.6 ภูมิฐานะ

2.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่

2.2.1 ค่านิยมในการดำเนินชีวิต

2.2.2 การดำเนินชีวิต

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ค่านิยม หมายถึง ความเชื่อ ความพอใจ ความชอบ ความต้องการต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด และเห็นว่าเป็นสิ่งมีค่า เป็นสิ่งถูกต้อง แล้วยอมรับไว้ควรค่าแก่การประพฤติปฏิบัติ

2. ค่านิยมในการดำเนินชีวิต หมายถึง ความเชื่อ ในสิ่งที่บุคคลยึดถือไว้ใช้เป็นแนวทางประพฤติปฏิบัติ เป็นหลักในการดำเนินชีวิต ตามแนวทฤษฎีของโรทซ์ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

2.1 ค่านิยมวิถีปฏิบัติ หมายถึง ความเชื่อ ที่มีลักษณะเป็นวิถีทาง หรือเป็นเครื่องมือในการประพฤติปฏิบัติที่พึงปรารถนาในด้านจริยธรรมและความสามารถ ได้แก่ การบังคับตัวเอง การเป็นตัวของตัวเอง การปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อม การประมาณตนและความรักสันโดษ การพึ่งพาอาศัยกัน การมีความสามารถสูง การมีอารมณ์สงบและความสำรวม การรักษาน้ำใจกัน ความรักใคร่ชอบพอสันติสนม การให้อภัย ความกตัญญูรู้คุณ ความทะเยอทะยาน ความสุภาพ ความอ่อนน้อมเชื่อฟัง การศึกษาสูง ความกล้า ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ความสนุกสนานร่าเริง ความคิดสร้างสรรค์ ความสะอาด ความมีน้ำใจเมตตาอารี การมีแนวคิดกว้าง

2.2 ค่านิยมจุดหมายปลายทางชีวิต หมายถึง ความเชื่อ ที่จะชี้ให้เห็นถึงจุดหมายปลายทางของชีวิต โดยมีศูนย์รวมอยู่ที่ตัวบุคคลและสังคม ได้แก่ การช่วยเหลือผู้อื่น การได้รับความยกย่องในสังคม การมีชีวิตที่ตื่นเต้น การมีชีวิตที่สบายพอสมควร การมีมิตรที่ดี การมีคนรัก การมีหลักธรรมและศาสนาเป็นที่พึ่ง ความกว้างขวางในสังคม ความงามของธรรมชาติและศิลปะ ความเป็นปราชญ์ เป็นผู้รู้ดี ความภาคภูมิใจในตัวเอง ความมั่นคงของประเทศชาติ ความมั่งมีในเงินทองและวัตถุ ความรักอิสระเสรี ความสงบสุขทางใจ ความเสมอภาค ความสำเร็จในชีวิต ความสุขในชีวิตครอบครัว ความสุขสำราญ โลกที่มีสันติสุข

3. การดำเนินชีวิต หมายถึง แนวทางประพฤติปฏิบัติในการใช้ชีวิตของครู แบ่งเป็น 5 ด้าน คือ

✓ 3.1 ด้านการดูแลตนเอง หมายถึง การเอาใจใส่เกี่ยวกับ สุขภาพร่างกายและจิตใจของตนเอง

3.2 ด้านการทำงาน หมายถึง ภาระหน้าที่ และความรับผิดชอบเกี่ยวกับงาน ได้แก่ การถ่ายทอดความรู้ให้กับศิษย์โดยไม่ปิดบัง การเอาใจใส่การเล่าเรียนของศิษย์ การให้ความช่วยเหลือส่งเสริม และให้กำลังใจในการเรียนแก่ศิษย์ การอุทิศเวลาให้ศิษย์ การไม่แสวงหาผลประโยชน์กับศิษย์ การไม่ละทิ้งหน้าที่การงาน การศึกษาหาความรู้ความชำนาญอยู่เสมอ การมีความศรัทธาในอาชีพครู

3.3 ด้านความประพฤติ หมายถึง การกระทำ ได้แก่ การเป็นแบบอย่างที่ดีทางกาย วาจา จิตใจ การพูดจาไพเราะ การแต่งกายสุภาพ การมีกิริยามารยาทดี ความสุภาพเรียบร้อย การปฏิบัติตามระเบียบของสถานศึกษา การปฏิบัติตามคำสั่งผู้บังคับบัญชา การละเว้นจากอบายมุขต่างๆ การมีความซื่อสัตย์สุจริต

✓ 3.4 ด้านสังคม หมายถึง การมีสัมพันธภาพกับผู้อื่น ได้แก่ การช่วยเหลือเกื้อกูลเพื่อนครู / ชุมชน / โรงเรียน การให้เกียรติครูและบุคคลอื่น การบำเพ็ญประโยชน์กับสังคม

3.5 ด้านเศรษฐกิจ หมายถึง การจัดการในเรื่องเงิน ได้แก่ การวางแผนการใช้จ่าย การสร้างฐานะของตน

4. ครูสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่ ครู /อาจารย์ในสถานศึกษา โดยเป็นผู้มีหน้าที่ อบรม สั่งสอน ถ่ายทอดความรู้ ความชำนาญให้นักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาที่สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2541 จำนวน 109 โรงเรียน แบ่งเป็น โรงเรียนสังกัดส่วนกลาง จำนวน 8 กลุ่ม คือ

4.1 กลุ่ม 1 จำนวน 14 โรงเรียน ได้แก่ มัธยมวัดเบญจมบพิตร วัดราชาธิวาสโยธินบูรณะ วัดน้อยนพคุณ ราชวินิต มัธยม ศีลาจารพิพัฒน์ สุวรรณสุทธารามวิทยา เบญจมาฆาลัย มัธยมวัดมกุฏกษัตริย์ วัดบวรนิเวศ วัดราชบพิธ วัดสังเวช สตรีวิทยา สวนกุหลาบวิทยาลัย

4.2 กลุ่ม 2 จำนวน 11 โรงเรียน ได้แก่ เทพศิรินทร์ วัดสระเกศ สายปัญญา เจ้าพระยาวิทยาคม นนทรีวิทยา ยานนาวาวิทยาคม วัดสุทธวราราม สตรีศรีสุริโยทัย สตรีมหาพัฒนาราม ไตรมิตรวิทยาลัย เตรียมอุดมศึกษา

4.3 กลุ่ม 3 จำนวน 12 โรงเรียน ได้แก่ ศรีอยุธยา สามเสนวิทยาลัย สันติราษฎร์วิทยาลัย มักกะสันพิทยา คอนเมืองทหารอากาศบำรุง สีกัน(วัฒนานันท์อุปถัมภ์)คอนเมืองจตุรจินดา ราชวินิตบางเขน สารวิทยา หอวัง ฤทธิยะวรรณาลัย รัตนโกสินทร์สมโภชบางเขน

4.4 กลุ่ม 4 จำนวน 12 โรงเรียน ได้แก่ พระโขนงวิทยาลัย วชิรธรรมสาธิต ปทุมคงคา มัธยมวัดธาตุทอง สายน้ำผึ้ง ราชดำริ เตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ ศรีพฤฒา นนทรีพุทธารามวิทยาคม ประชาราษฎร์อุปถัมภ์ สุรศักดิ์มนตรี จันทน์หุ่นบำเพ็ญ

4.5 กลุ่ม 5 จำนวน 19 โรงเรียน ได้แก่ วัดหนองจอก เสริมบุญตรบำเพ็ญ นวมินทรราชินูทิศ เบญจมาฆาลัย นวมินทรราชินูทิศสตรีวิทยา 2 เทพลีลา บดินทร์เดชา (สิงห์ สิงหเสนี) บางกะปิ นวมินทรราชินูทิศเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า มัธยมวัดบึงทองหลาง ลาดปลาเค้าพิทยาคม สตรีวิทยา 2 นวมินทรราชินูทิศบดินทรเดชา เตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า นวมินทรราชินูทิศกรุงเทพมหานคร บดินทรเดชา 2 พรตพิทยาพัต เทพศิรินทร์ร่มเกล้า รัตนโกสินทร์สมโภชลาดกระบัง

4.6 กลุ่ม 6 จำนวน 15 โรงเรียน ได้แก่ ชินวรวิทยลัย วัดนายโรง สตรีวัดระฆังสุวรรณารามวิทยาคม สวนอนันต์ มัธยมวัดดุสิตาราม วัดบวรเมกมล วิมุตยารามพิทยากร ทวีวัฒนา โพธิสารพิทยากร มหรรณพาราม วัดน้อยใน สุวรรณพลับพลาพิทยาคม ปากน้ำวิทยาคม นวมินทรราชินูทิศสตรีวิทยาพุทธมณฑล

4.7 กลุ่ม 7 จำนวน 14 โรงเรียน ได้แก่ วัดอินทาราม ศึกษานารี มัธยมวัดดาวคณอง ธนบุรีวรเทพีพหลารักษ์ พิตยาลงกรณ์พิทยาคม รัตนโกสินทร์สมโภชบางขุนเทียน มัธยม

วัดสิงห์ วัดราชโอรส สิงหาราชพิทยาคม บางมดวิทยา แจงร้อนวิทยา บางปะกอกวิทยาคม
วัดพุทธบูชา อิสลามวิทยาลัย

4.8 กลุ่ม 8 จำนวน 12 โรงเรียน ได้แก่ ทวีธาภิเศก วัดประดู่ในทรงธรรม ฤทธิณรงค์
รอน นวรัตนศิรขันธ์มงคลเกษม ปัญญาวรรคณ มัชฌมวัดหนองแขม จันทรประดิษฐารามวิทยาคม
ไชยนิมพลวิทยาคม วัดนวลนรดิศ วัดรางบัว สตรีวัดอัมพรสวรรค์ ราชวินิตบางแคปานขำ

5. เพศ หมายถึง เพศหญิง และเพศชาย

6. อายุ หมายถึง อายุซึ่งคิดเป็นจำนวนปีตามปฏิทิน จำแนกเป็น 3 กลุ่ม คือ ต่ำกว่า 30
ปี อายุระหว่าง 31-40 ปี อายุ 41 ปีขึ้นไป

7. สถานภาพ หมายถึง สถานภาพการสมรส แบ่งเป็น โสด สมรส หม้าย (กรณีสามี ,
ภรรยา เสียชีวิต หรือ หย่าร้าง)

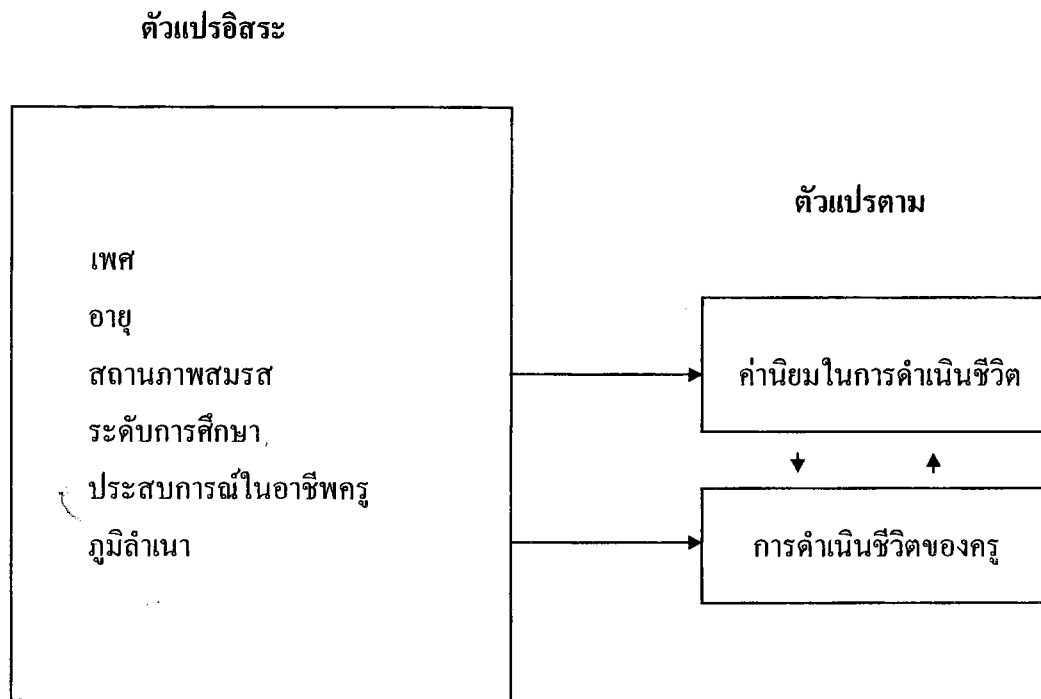
8. ระดับการศึกษา หมายถึง วุฒิทางการศึกษาชั้นสูงสุด ที่ได้รับตามระดับการศึกษาปกติ
จำแนกออกเป็น 2 กลุ่ม คือ ปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี

9. ประสบการณ์ในอาชีพการงาน หมายถึง ประสบการณ์ในอาชีพการงาน จำแนกออกเป็น ต่ำกว่า
5 ปี 5 - 10 ปี และ 10 ปีขึ้นไป

10. ภูมิลำเนา หมายถึง ถิ่นฐานที่อยู่อาศัยที่เป็นหลักเป็นฐาน จำแนกเป็น ภาคกลาง ภาคเหนือ
ภาคอีสาน ภาคใต้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการศึกษาค้นคว้าเรื่อง การศึกษาค่านิยมในการดำเนินชีวิตและการดำเนินชีวิตของครู
สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานครมีกรอบแนวคิด ดังแสดงในภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า

บทที่ 2

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

ในการศึกษาเรื่อง ค่านิยมในการดำเนินชีวิตและการดำเนินชีวิตของครู สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารต่างๆ ดังนี้

1. ค่านิยม
 - 1.1 ความสำคัญของค่านิยม
 - 1.2 ความหมายของค่านิยม ✓
 - 1.3 การเกิดค่านิยม
 - 1.4 คุณลักษณะของค่านิยม
 - 1.5 หน้าที่ของค่านิยม
 - 1.6 แนวคิดและทฤษฎีค่านิยม ✓
 - 1.7 เกณฑ์สำหรับการพิจารณาและการวัดค่านิยม
 - 1.8 ประเภทของค่านิยม ✓
 - 1.9 ค่านิยมของสังคมไทย
 - 1.10 ค่านิยมของครู ✓
 - 1.11 ค่านิยมในการดำเนินชีวิต ✓
2. การดำเนินชีวิต ✓
 - 2.1 ความหมายของการดำเนินชีวิต
 - 2.2 การดำเนินชีวิตของครู
 - 2.3 หลักการดำเนินชีวิต
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับค่านิยมและการดำเนินชีวิตของครู

1. ค่านิยม

1. 1 ความสำคัญของค่านิยม

ค่านิยมมีความสำคัญในวิถีการดำเนินชีวิต เพราะว่าค่านิยมเป็นหลักเบื้องต้นในการตัดสินใจและการเลือกทางเดิน ถ้ามนุษย์จะทำอะไร เขาจะต้องเลือกเสียก่อนและเมื่อเลือกแล้วจึงแสดงออกมาเป็นพฤติกรรม (วีระ บำรุงรักษา : ม.ป.ป. : 18) และ พันธ์ หันนาคินทร์ (2520 : 15) กล่าวว่าค่านิยมเป็นส่วนประกอบสำคัญที่จะบ่งชี้ว่าเราจะประพฤติปฏิบัติตัวอย่างไร ทั้งต่อตัวเองและต่อสังคม การเลือกการกระทำของคนแต่ละคนขึ้นอยู่กับค่านิยมที่เขายึดถืออยู่เป็นประการสำคัญ

หากคนๆ นั้นยึดถือค่านิยมที่ดี เราก็คงแน่ใจได้ว่าการกระทำของเขาจะเป็นไปในทางที่ถูกต้องที่ควร ที่พึงปรารถนา ส่วน วีระ บุษยะกาญจน (2521 : 1) ให้ทัศนะว่า ค่านิยมเป็นเรื่องสำคัญมากในด้านการทำนุบำรุงวัฒนธรรมทางจิตใจของประชาชนในแต่ละสังคม ค่านิยมจะมีการเปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลาที่มีการพัฒนาสังคม หลายคนมักจะเข้าใจว่าสังคมได้รับการพัฒนาทางด้านวัตถุมากเท่าไร จะมีผลทำให้ค่านิยมเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ไม่พึงปรารถนามากขึ้นเท่านั้น สำหรับ กระณีการ์ อักษรกุล สุขเกษม (2524 : 147) กล่าวว่า ค่านิยมเป็นเจตคติและความเชื่อในชีวิตของบุคคลและมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลทุกด้าน ค่านิยมเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของบุคคลที่เป็นไปได้ตั้งแต่เรื่องเล็กน้อยๆ ไปจนถึงเรื่องใหญ่ที่เป็นของต้องห้ามหรือผิดศีลธรรมในสังคม ค่านิยมเป็นองค์ประกอบอย่างหนึ่งที่สร้างบุคลิกภาพและความเป็นตัวของตัวเองให้แก่บุคคล ค่านิยมเป็นรากฐานในการที่จะทำ ให้บุคคลตีค่าของสิ่งต่างๆ ตามค่านิยมของตนเองขณะเดียวกันบุคคลก็ได้รับการตีค่าจากผู้อื่นด้วย ค่านิยมเป็นสิ่งที่ทำให้ชีวิตมีความหมาย จะช่วยบุคคลในการเลือกและจัดแบบสิ่งที่ให้เลือก ซึ่งบุคคลต้องเผชิญในสถานการณ์ต่างๆ ในชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับ อุทัย หิรัญโต (โฉมสมร เหลือโกศล. 2531 : 15 ; อ้างอิงมาจาก อุทัย หิรัญโต.ม.ป.ป. : 271) ได้อธิบายว่า ค่านิยมเป็นสิ่งที่มียุทธพลต่อพฤติกรรมของบุคคลทั้งในทางร่างกายและจิตใจ มนุษย์จะใช้ค่านิยมเป็นเครื่องมือประเมินเหตุการณ์ หรือพฤติกรรมของคนอื่นแล้ววินิจฉัยว่าดีหรือเลว ควรทำหรือไม่ควรทำ น่าพอใจหรือไม่พอใจ ค่านิยมของบุคคลจะช่วยตัดสินใจในการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งคือ

1. ช่วยในการตัดสินใจว่าสิ่งใดควรทำหรือไม่ควรทำ
2. ช่วยสร้างมาตรฐานและแบบฉบับความประพฤติของบุคคล
3. ช่วยในการกำหนดท่าทีของตนเองต่อเหตุการณ์ที่ต้องเผชิญ
4. มีอิทธิพลเหนือจิตใจในการเลือกคบหาบุคคลอื่นและเลือกกิจกรรมทางสังคมที่ตนจะต้องเข้าร่วมด้วย

5. ช่วยกำหนดแนวความคิดของบุคคล

จากแนวคิดทั้งหลายที่กล่าวมานี้ จะเห็นได้ว่า ค่านิยมเป็นพื้นฐานและมีอิทธิพลมากในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ เพราะเป็นสิ่งสำคัญในการเป็นแนวทางประพฤติปฏิบัติ สามารถกำหนดพฤติกรรมให้เป็นไปในแนวทางต่างๆตามที่ตนเลือกปฏิบัติ

1.2 ความหมายของค่านิยม

ค่านิยม (Values) ได้มีผู้ให้ความหมายไว้ดังต่อไปนี้

ไพฑูรย์ เครือแก้ว (2506 : 6) ค่านิยมของสังคม หมายถึง สิ่งที่คนสนใจ สิ่งที่คนปรารถนาจะได้ จะเป็นหรือกลับกลายมาเป็นสิ่งที่ตนถือว่า เป็นสิ่งที่บังคับต้องทำ ต้องปฏิบัติ เป็นสิ่งที่คนบูชายกย่อง และมีความสุขที่จะได้เห็น ได้ฟัง ได้เป็นเจ้าของ ค่านิยมของสังคมจึงเป็นวิถี

ของการจัดวางความประพฤติที่มีความหมายต่อบุคคล และเป็นแบบฉบับของความคิดที่ฝังแน่น สำหรับยึดถือในการปฏิบัติตัวของบุคคลในสังคม

พัทธา สายหู (2516 : 53) คำนิยมหมายถึง สิ่งทีนิยมนยึดถือประจำใจที่ช่วยตัดสินใจในการเลือก ตราบใดที่มนุษย์ต้องเลือกตัดสินใจในการกระทำอยู่ มนุษย์ต้องอาศัยคุณค่าประจำตัวเป็นเครื่องกำหนดแม้แต่สิ่งที่ทำจนเคยชินเป็นนิสัย ฉะนั้น เมื่อเกิดเป็นคนแล้วจะเลือกทำอะไรจะต้องอาศัยคุณค่าที่ตนยึดถือเป็นเครื่องกำหนดทั้งสิ้น

ก่อ สวัสดิพานิช (2518 : 46) คำนิยมหมายถึง ความคิด พฤติกรรม และสิ่งที่คนในสังคมหนึ่งเห็นว่า มีคุณค่า จึงยอมรับปฏิบัติตามและวางแผนไว้ระยะหนึ่ง คำนิยมมักเปลี่ยนแปลงไปตามกาลสมัยและตามความคิดเห็นของคนในสังคม

เจือ เกตุชูเชียร (2519 : 10) คำนิยม คือ สิ่งทีสังคมนิยมชมชอบนั้นเป็นสิ่งที่มีความค่าและมีประโยชน์

พนัส หันนาคินทร์ (2520 : 17) คำนิยมหมายถึงความต้องการที่ได้รับการประเมินค่าอย่างรอบคอบ และปรากฏว่ามีค่าควรแก่การเลือกไว้เป็นคุณสมบัติของตน

สุนทร โคมิน และ สนิท สมักรการ (2522 : 13) คำนิยม หมายถึง ความเชื่ออย่างหนึ่งซึ่งมีลักษณะที่ถาวร ที่เชื่อว่าบางอย่างในวิถีของการปฏิบัติเพื่อเป้าหมายของชีวิตบางอย่างนั้นเป็นสิ่งที่ตัวเองหรือสังคมเห็นดีเห็นชอบ สมควรที่จะยึดถือปฏิบัติมากกว่าวิถีปฏิบัติหรือเป้าหมายชีวิตอย่างอื่น

โสภา ชูพิกุลชัย (2522 : 62) คำนิยมคือสิ่งที่บุคคลเชื่อถือ เป็นคุณค่าที่ใช้ยึดถือในชีวิตประจำวัน

สมาน ชาลิเครือ (2523 : 8) คำนิยมเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมทางสังคมและวิถีชีวิตของบุคคลในสังคม ทั้งนี้เพราะว่าค่านิยมนั้นเป็นสิ่งที่ตนถือว่าเป็นสิ่งบังคับต้องทำ ต้องปฏิบัติ เป็นสิ่งที่คนยกย่องบูชา ค่านิยมมิใช่เป็นเพียงเรื่องของการถูกหรือผิด ดีหรือไม่ดี แท้จริงเท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงเงื่อนไขต่างๆ ที่เป็นเครื่องนำพฤติกรรมในชีวิตของคนเรามากด้วย

คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2525 : 44) คำนิยมหมายถึง ผลผลิตของสังคมวัฒนธรรม เป็นสิ่งที่บุคคลสถาบันสังคมและวัฒนธรรมของชาตินั้นๆ เห็นดี เห็นมีค่าควรแก่การยึดถือปฏิบัติโดยผ่านการสอนการเรียนรู้ทางสังคมที่สั่งสมกันมาเป็นเวลานาน คำนิยมใดที่ได้รับการตอบรับเสริมแรงอย่างสม่ำเสมอเป็นเวลานานจากทุกระดับของระบบสังคมตั้งแต่ระดับเอกบุคคล ระดับกลุ่มสถาบันสังคมไปจนถึงโครงสร้างทางสังคมแล้ว ค่านิยมนั้นๆ ก็ฝังลึกเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของบุคลิภาพด้วย

สาโรช บัวศรี (2526 : 13) คำนิยม หมายถึงสภาพหรือการกระทำบางประการที่เราเชื่อหรือนิยามว่า ควรยึดถือหรือยึดมั่น เพื่อจะได้บรรลุถึงวัตถุประสงค์หรือความมุ่งหมายของสังคมหรือของตัวเราเอง

วิลเลียม (William . 1951 : 321) คำนียมหมายถึง ความรู้สึกนิยมชมชอบของมนุษย์ที่มีต่อสิ่งต่างๆ เช่น ขนบธรรมเนียมประเพณีของสังคมซึ่งเป็นความรู้สึกพอใจที่จะกระทำตาม

คลุกฮอล (Kluckhohn . 1951 : 395) คำนียม หมายถึงแนวความคิดหนึ่งซึ่งมีความชัดเจนและแน่นอน มีความแตกต่างกันไปตามลักษณะของบุคคลหรือของกลุ่มบุคคลเป็นแนวความคิดซึ่งมีอิทธิพลต่อการเลือกแบบของการปฏิบัติ วิธีการและเป้าหมายของการปฏิบัติ

วูดดักส (Woodruff. 1952 : 36) คำนียม หมายถึง สิ่งที่บุคคลหรือสมาชิกในสังคมยึดถือและยอมรับว่า เป็นสิ่งที่มีความหมาย และมีความสำคัญสำหรับตน ซึ่งบุคคลจะยอมรับเอามาเป็นเป้าหมายมาตรฐาน และอุดมคติในชีวิตของตน คำนียมยังสามารถเปลี่ยนจุดหมายในชีวิตของบุคคลได้ด้วย เพราะค่านียมเป็นความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งที่ดี ที่ชอบ หรือสิ่งที่ไม่ดี ไม่ชอบ

ฟีนิกซ์ (Phenix. 1958 : 549) คำนียมจะเกี่ยวข้องกับความสุข ความสามารถแยกแยะความชอบอย่างหนึ่งและต่อต้านอย่างอื่น

ฮาเกน (Hagen. 1962 : 113) คำนียมหมายถึงมาตรฐานซึ่งจะตัดสินใจในการเลือกของการปฏิบัติ (Type of Action) เพื่อที่บุคคลจะได้ใช้เป็นช่องทางสนองความต้องการของตน

โรคิช (Rokeach. 1973 : 49) คำนียมคือ ความเชื่อที่แต่ละบุคคลยึดถือว่าควรปฏิบัติอย่างไร สิ่งใดมีคุณค่าหรือไม่มีคุณค่า โดยทั่วไปค่านียมจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคล คำนียมเป็นมาตรฐานในการตัดสินใจว่า สิ่งใดดี สิ่งใดเลว และใช้ในการตัดสินใจพฤติกรรมของบุคคลด้วย

เบนสัน และ เลิฟอยส์ (Bengtson and Lovejoy . 1973 : 105) คำนียมเป็นมากกว่าสิ่งที่ชอบ เป็นที่มาของแบบของความรู้สึก ซึ่งก่อตัวและจัดระบบขึ้นอย่างถาวรมีคุณภาพหรือความสามารถในเชิงประเมินค่า มีเป้าหมาย ทำให้เกิดทางเลือก และทางปฏิบัติ

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า คำนียม หมายถึง สิ่งกำหนด ความคิดเห็น ความรู้สึก การตัดสินใจที่ประกอบไปด้วย ความชอบ ความพอใจ ความเชื่อและความต้องการต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด และเห็นว่าเป็นสิ่งมีค่า เป็นสิ่งถูกต้อง แล้วยอมรับไว้ ควรค่าแก่การปฏิบัติ

1.3 การเกิดค่านียม

ค่านียมเกิดจากการที่บุคคลมีศรัทธาเชื่อมั่นในรูปธรรมและนามธรรมที่ตนปลงใจ เชื่อว่าเหมาะสมดีงาม หรือเกิดจากความนิยมในสิ่งที่มีค่าควรแก่การปกป้องคุ้มครองป้องกันดูแลรักษาไว้ให้มั่นคงดำรงอยู่ และให้เจริญรุ่งเรืองสืบไป เพื่อประโยชน์แก่ตนเองและส่วนรวม (เจ้าคณะภาค มหานิกาย , 2525 . 8) ซึ่งสอดคล้องกับสมเด็จพระญาณสังวร ที่ได้ให้คำอธิบายว่า ค่านียมเกิดขึ้นเพราะบุคคลมีศรัทธาต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เมื่อบุคคลมีศรัทธาต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งแล้วจะทำให้เกิดการกระทำหรือการปฏิบัติตามมา สำหรับศรัทธานี้คือความเชื่อ ความเลื่อมใสที่บุคคลมีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่เห็นว่าดี มีประโยชน์สามารถช่วยชีวิตเราได้ และตามธรรมชาติของคนโดยทั่วไป การที่จะลงมือกระทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่งก็เพราะมีความเชื่อว่า สิ่งที่เราทำไปนั้นมีประโยชน์ มีผลดีต่อตนเอง

จึงลงมือทำไป ดังนั้น ความเชื่อจึงเป็นแรงจูงใจให้คนทำสิ่งต่างๆ ความเชื่อนี้อาจจะเป็นความเชื่อต่อสิ่งภายนอก หรือเป็นความเชื่อในตนเอง ความเชื่อต่อสิ่งภายนอกอาจจะเป็นสิ่งที่ตนเองนับถือว่าเป็นสิ่งที่ดีมีอำนาจ อันอาจบันดาลให้ชีวิตมีความสุขความเจริญ เช่น พระรัตนตรัย เทพเจ้า เทวดาอารักษ์ เป็นต้น อีกอย่างหนึ่งก็คือ ความเชื่อในการกระทำของตนเอง เช่น เชื่อว่า เมื่อคนทำสิ่งดีย่อมได้รับผลดี ทำสิ่งชั่วย่อมได้รับผลในทางไม่ดี ความเชื่อทำนองนี้ก่อให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง การเชื่อสิ่งภายนอกเป็นการปลอบขวัญและให้กำลังใจ เมื่อจิตใจเกิดความท้อแท้อ่อนแอ การเชื่อมั่นในตนเองก็ทำให้เกิดกำลังใจภายในที่จะทำงานให้สำเร็จตามที่หวังได้ (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ . 2531 : 23)

สำหรับ พณีส หันนาสินทร์ (2520 : 18) ได้กล่าวถึงการเกิดค่านิยมว่า ค่านิยมของแต่ละคนนั้นเกิดขึ้นจาก

1. ประสบการณ์ที่ได้รับการตรวจสอบแล้วของเขา และเนื่องจากประสบการณ์ที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคล จึงทำให้ค่านิยมของแต่ละบุคคลผิดแผกแตกต่างกันออกไป ถึงแม้ว่าจะอยู่ในวัฒนธรรมหรือสังคมเดียวกันก็ตาม เมื่อประสบการณ์ของแต่ละบุคคลมีเพิ่มมากขึ้นก็จะมีผลกระทบกระเทือนทำให้เขาเปลี่ยนแปลงหรือปรับปรุงค่านิยมเดิมของเขาขึ้น

2. การคิดอย่างรอบคอบ การวิเคราะห์อย่างถี่ถ้วนถึงผลที่จะตามมาในชีวิต

การสร้างค่านิยมแต่ละคนจะต้องทำการเลือก กำหนดค่า แล้วผสมผสานคุณสมบัติต่างๆ ที่ได้ผ่านมาวินิจฉัยและเลือกสรรเข้าเป็นแบบฉบับในการดำเนินชีวิตของตนเอง

สมบัติ มหารศ (2520 : 29) กล่าวถึงการเกิดค่านิยมว่า เกิดจากสิ่งต่างๆ กัน เช่น

1. วัฒนธรรม เป็นที่เกิดค่านิยมที่สำคัญเพราะมนุษย์จะรู้จักปรับปรุงระบบชีวิต และการดำรงชีพ การคงไว้ซึ่งประเพณีต่างๆ สำหรับคนไทยในแต่ละภาคก็มีวัฒนธรรมย่อยที่แตกต่างกันไป แต่ส่วนใหญ่ก็มีวัฒนธรรมหลักเหมือนกัน เช่น การกินอยู่ การจัดบ้านพักอาศัย การสนใจดนตรี การฟ้อนรำ อาหารประเภทต่างๆ การแต่งงาน การกระทำพิธีต่างๆ

2. สิ่งแวดล้อมต่างๆ ในแต่ละสมาคม ครอบครัว จะมีการปกครอง ระเบียบวินัยที่ต่างกันไป ดังนั้น ผลที่ปรากฏออกมาจึงทำให้ผู้สืบทอดพฤติกรรมมีส่วนคล้ายตามชุมชนนั้นจนเกิดค่านิยมในด้านต่างๆ ขึ้นในที่สุด

3. หลักศาสนา คนไทยส่วนใหญ่เป็นชาวพุทธ ยึดหลักศาสนาแม้แต่การทำพิธีการต่างๆ ในชีวิตประจำวัน ก็ต้องยึดทางศาสนา จึงเป็นความเชื่อที่ถือกันมานาน

4. ทักษะต่างๆ ปัจจุบันที่ขัดแย้งในวัยต่างๆ กับทั้งสื่อมวลชน การติดต่อสัมพันธ์กับต่างประเทศ การศึกษาเล่าเรียน ทำให้เกิดทักษะใหม่ๆ จึงทำให้เกิดค่านิยมขึ้นมาอีก ในลักษณะแปลกไปจากเดิม

เจือ เกตุเรือง (2520 : 79) กล่าวว่าค่านิยมอาจเกิดขึ้นได้หลายทาง เช่น เกิดจากความนึกคิดของตนเอง การชักชวน การอบรม การศึกษาเล่าเรียน การบังคับ ด้วยบทกฎหมาย และข้อบังคับ

การเห็นตามกัน การปลูกฝัง ความหวัง อุดมการณ์ ความนิยมตามยุคตามสมัย และความเปลี่ยนแปลงของสังคม

พรณี ชูทัย เจนจิต (2522 : 197) กล่าวว่า ค่านิยมเกิดจากการเรียนรู้ มีลักษณะดังนี้

1. คนที่ได้รับการศึกษาอบรมมาตั้งแต่เด็ก เช่น การที่เด็กทำสิ่งอันดีงามจะได้รับคำชมเชยหรือความชื่นชมจากผู้ใหญ่ หรือการที่เด็กทำผิดจะถูกลงโทษหรือว่ากล่าวตักเตือน

2. คนรับค่านิยมจากสังคมมาเป็นของตนเพื่อให้เกิดความสนใจว่าสังคมจะยอมรับ

พะอบ นะมาตร (2524 : 147) ได้กล่าวว่า ค่านิยมมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้

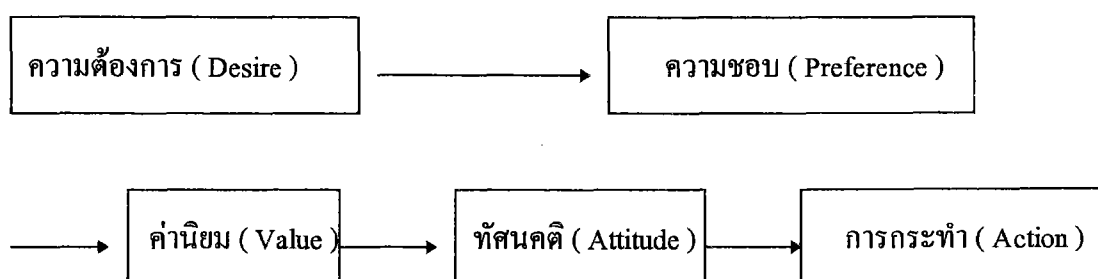
1. มีพื้นฐานด้านความคิดอย่างหนึ่ง ซึ่งมากกว่าความรู้สึกแบบธรรมชาติของบุคคล

2. มีผลบังคับให้บุคคลปฏิบัติตาม และมีผลผลักดันให้เกิดการเคลื่อนไหวทางอารมณ์ของบุคคล

3. เป็นมาตรการที่จะให้บุคคลตัดสินใจว่า อะไรเป็นเป้าหมายที่แท้จริงในการเลือกหรือตัดสินใจสิ่งหนึ่งสิ่งใด

4. ต้องมีส่วนเกี่ยวข้องอย่างสำคัญต่อวิถีชีวิตของบุคคลในสังคม มิใช่จะเกี่ยวข้องอย่างผิวเผิน

✓ วิเชียร รักการ (2529 : 42) ค่านิยมเกิดจากความจำเป็นหรือความต้องการทางสังคมของมนุษย์ในขั้นแรก ต่อมาก็เกิดความชอบหรือความสนใจติดตามมา ความชอบหรือความสนใจนี้ กระตุ้นให้เกิดความนิยมหรือความเข้าใจในคุณค่านั้นแล้วกลายเป็นค่านิยมขึ้นมา ค่านิยมที่ก่อตัวอยู่ระยะเวลาหนึ่งทีนานพอสมควร ก็ย่อมที่จะกระตุ้นให้เกิดสภาวะที่เรารู้สึกหรือมีความพร้อมที่จะกระทำในใจ เรียกว่า เกิดทัศนคติ ซึ่งทัศนคตินี้จะนำไปสู่การกระทำ ดังแสดงในภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 แสดงแผนภูมิการเกิดค่านิยม

ที่มา : วิเชียร รักการ. 2529 : 42 ; อ้างอิงมาจาก สาริข บัศวรี . 2525

✓Raths , Harmin and Simon (1966 : 30) ได้เสนอว่าการเกิดค่านิยมมี 3 ขั้นตอนใหญ่ หรือ 7 ขั้นตอนย่อย ดังแสดงในภาพประกอบ 3

ภาพประกอบ 3 แสดงขั้นตอนของการเกิดค่านิยมตามแนวทางของ Raths , Harmin and Simon
ที่มา : Rath , Harmin and Simon. 1966 : 30

1.4 คุณลักษณะของค่านิยม

สมบัติ มหารศ (2520 : 2) กล่าวถึงลักษณะของค่านิยมว่ามีลักษณะ 3 ประการ คือ

1. สิ่งที่ทำให้ใครๆ มีความต้องการและชอบพอ
2. สิ่งที่ทำให้เรามองเห็นว่าความสำเร็จเป็นสิ่งจำเป็น
3. สิ่งที่ส่งเสริมคุณธรรมประจำใจ เช่น ให้มีความยินดี

สุนทรี โคมิน และ สนิท สมักรการ (2522 : 13-17) กล่าวว่าค่านิยมมีลักษณะต่างๆ ดังนี้

1. ค่านิยมมีลักษณะยืนยงถาวร (Enduring Quality of Value) ความไม่เปลี่ยนแปลงง่ายหรือความคงที่ของค่านิยม ก็เพราะมนุษย์ได้ถูกสั่งสอน มาแต่เด็กเกี่ยวกับค่านิยมต่างๆ ที่คนเรียนรู้จากการเติบโตในสังคมนั้น เช่นเด็กมักจะถูกสอนว่าต้อง “ ซื่อสัตย์ ” ต้องรู้จัก “ กตัญญูทดแทน ” เป็นต้น กระบวนการสอนการเรียนรู้ได้เป็นตัวกำหนดลักษณะนิสัยที่ค่อนข้างจะยืนยงและคงที่ของค่านิยมต่างๆ ที่คนเรียนรู้จากการเติบโตในสังคมนั้นๆ

อย่างไรก็ดี ค่านิยมไม่ใช่มีลักษณะคงที่เต็มที่ที่มีการเปลี่ยนแปลงเลย เนื่องจากค่านิยมต่างๆ มีระดับความสำคัญแตกต่าง และค่านิยมเหล่านี้ซึ่งมีความคงที่พอสมควรได้ถูกจัดอันดับเข้าเป็นระบบตามลำดับความสำคัญ การเปลี่ยนแปลงของค่านิยมเกิดขึ้นได้ด้วยประสบการณ์ในช่วงชีวิตของคน แต่การเปลี่ยนแปลงจะไม่เกิดขึ้นในลักษณะชั่วคราวช่วยตามอารมณ์ขึ้นลงของมนุษย์

2. ค่านิยมมีลักษณะเปรียบเทียบระดับความสำคัญ (The Relative Quality of Value) ในชีวิตตามความเป็นจริงเราจะพบว่า เมื่อเด็กโตขึ้นและมีประสบการณ์จากกระบวนการเรียนรู้ทางสังคม (Socialization) มากขึ้น มีโอกาสพบเห็นว่าในแต่ละสถานการณ์ที่เขาประสบไม่ได้มีค่านิยมเดียวอย่างที่พ่อแม่ได้สั่งสอนไว้ แต่มีหลายค่านิยมที่อยู่ในสถานการณ์เดียวกัน และเขาพบว่าคนจะให้ความสำคัญแก่ค่านิยมบางอย่างมากกว่าค่านิยมอีกอย่างหนึ่งเป็นสิ่งที่พ่อแม่ไม่ได้สอนโดยตรง แต่เป็นสิ่งที่เด็กเรียนรู้จากคำสั่งสอนประกอบกับการสังเกตจากการกระทำที่เป็นปทัสฐาน (Norm) ของคนในสังคมของเขา ด้วยการเรียนรู้เช่นนี้ เมื่อเขาเองมีโอกาสประสบกับ “ ค่านิยม ” ที่ไม่สอดคล้องกันและต้องทำการตัดสินใจเลือกค่านิยมอันใดอันหนึ่ง เขาก็จะเลือกตามสิ่งที่เขาได้รู้เห็นมาด้วยเหตุนี้โดยไม่รู้ตัวเขาจึงจัดลำดับค่านิยมโดยให้ความสำคัญเหลื่อมล้ำต่ำสูงกันตามที่ตนรู้สึก แต่ก็มักจะไมต่างจากกลุ่มไปมากนัก การแยกแยะพวกค่านิยมที่ได้รับการอบรมสั่งสอนมาอย่างเต็มที่แล้ว นำมาประสานกันจัดเป็นลำดับสูงต่ำเข้าเป็นระบบ (Hierarchically Organized System) ซึ่งภายในระบบนี้แต่ละค่านิยมจะถูกจัดเรียงลำดับตามความสำคัญมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด ความสำคัญนี้เป็นความสำคัญที่เทียบเคียงซึ่งกันและกันในระหว่างค่านิยมต่างๆ (Relative Importance Among Values)

3. ค่านิยมมีลักษณะเป็นความเชื่อ (Beliefs) ค่านิยมเป็นความเชื่อชนิด “ บรรณาการกำหนด ” (Prescriptive or Proscriptive) ซึ่งเป็นความเชื่อที่มีทิศทางและเป้าหมายบ่งถึงวิถีทางของการปฏิบัติ (Means of Action) หรือจุดหมายปลายทางของการปฏิบัติ (End of Action) อันเป็นที่ปรารถนาด้วย “ ความเชื่อ ” จึงประกอบด้วย องค์ประกอบสำคัญ 3 ส่วนคือ

1. ค่านิยมมีลักษณะเป็นความรู้ (Cognitive) ในความหมายที่ว่าบุคคลหนึ่งรู้ในทางที่ถูกของการประพฤติงานหรือรู้ในเป้าหมายที่ถูกในชีวิตของเขา

2. ค่านิยมมีลักษณะเป็นความรู้สึกผูกพัน (Affective) ในความหมายที่ว่าบุคคลนั้นมีอารมณ์อ่อนไหวเกี่ยวข้องกับค่านิยมนั้น คือ ชอบค่านิยมนั้นหรือเกลียด เห็นด้วย สนับสนุนหรือไม่เห็นด้วยและคัดค้านค่านิยมนั้น

3. ค่านิยมมีองค์ประกอบของพฤติกรรม (Behavioral) อยู่ในตัวในความหมายที่ว่า เป็นตัวแทรกซ้อนที่นำไปสู่พฤติกรรมเมื่อถูกกระตุ้นให้เกิดมีการกระทำ (Activated) ขึ้น

เสรีयरพงษ์ วรณปก (2524 : 1) กล่าวว่าไว้ว่าลักษณะของค่านิยมควรมีลักษณะ 7 ประการดังนี้

1. เป็นค่านิยมที่บุคคลนั้นเลือกอย่างอิสระเสรี ไม่มีใครบังคับให้เลือก
2. เป็นค่านิยมที่บุคคลนั้นเลือกจากตัวเลือกหลายตัว มิใช่ยอมรับจากสิ่งที่มีอยู่เพียงสิ่งเดียว
3. เป็นค่านิยมที่บุคคลนั้นเลือกหลังจากได้พิจารณาถึงผลที่จะตามมาภายหลัง
4. เป็นค่านิยมที่บุคคลนั้นถนอมและเทิดทูน มีความภูมิใจในสิ่งที่ตนเลือกนั้น
5. เป็นค่านิยมที่บุคคลนั้นยอมรับอย่างเปิดเผย ยินดีที่จะยอมรับและบอกกล่าวสนับสนุนสิ่งนั้น

6. เป็นค่านิยมที่บุคคลนั้นยึดถือปฏิบัติ มิใช่เพียงแต่คำพูดหรือยอมรับแต่อย่างเดียว

7. เป็นค่านิยมที่บุคคลนั้นปฏิบัติซ้ำบ่อยๆ มิใช่ปฏิบัติเพียงครั้งเดียว

โรคิช (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2531: 21 - 22 .อ้างอิงมาจาก Rokeach : 1977) ได้อธิบายลักษณะค่านิยมว่า เป็นความเชื่อที่เกิดจากเหตุผลของตนเองเกี่ยวกับคุณค่าของสิ่งที่จะยึดถือ นั้น โดยจำแนกความเชื่อออกเป็น 2 ลักษณะคือ

ลักษณะที่ 1 ความเชื่อเชิงวิทยาศาสตร์ คือความเชื่อที่ทดสอบได้ว่าจริงหรือเท็จ ความเชื่อประเภทนี้เกิดขึ้นโดยอาศัยหลักเกณฑ์ที่เป็นข้อเท็จจริงทางวิทยาศาสตร์ สามารถพิสูจน์ได้ เช่น เชื่อว่า โลกกลม เชื่อว่าโลกหมุนรอบดวงอาทิตย์ เป็นต้น

ลักษณะที่ 2 ความเชื่อเชิงจริยธรรม คือความเชื่อที่ประเมินสิ่งต่างๆ ว่าดีหรือเลว ความเชื่อประเภทนี้เกิดขึ้นโดยยึดเกณฑ์ที่ผู้อื่นกำหนดไว้ เช่น บิดามารดากำหนดว่าบุตรที่ไม่เชื่อฟังบิดามารดา เป็นบุตรอกตัญญู ศาสนากำหนดว่า การพูดปดเป็นสิ่งเลว เป็นต้น

ลักษณะที่ 3 ความเชื่อเชิงค่านิยม คือความเชื่อที่กำหนดทิศทาง และเป้าหมายของการกระทำว่า ฟังประสงค์หรือไม่ฟังประสงค์ ความเชื่อประเภทนี้เกิดขึ้นโดยยึดหลักเกณฑ์เหตุผลในการประเมินคุณค่าที่มีต่อตนเองและผู้อื่น จากความรู้สึกนึกคิดของตนเอง

1.5 หน้าที่ของค่านิยม

สุนทรี โคมิน และสนธิ สมักรการ (2522 : 22 - 25) ได้กล่าวถึงหน้าที่ของค่านิยมอย่างกว้างๆ ว่า

1. ค่านิยมเป็นมาตรฐาน (Standards) ที่ใช้นำพฤติกรรม

2. ระบบค่านิยมในฐานะที่เป็นแผนทั่วไป (General Plans) ใช้จัดการความขัดแย้ง (Resolve Conflicts) และใช้ช่วยการตัดสินใจ

3. ค่านิยมเป็นการแสดงออกซึ่งความต้องการของมนุษย์ในรูปของแรงจูงใจ และความต้องการ

1. ค่านิยมเป็นมาตรฐาน

ค่านิยมเป็นมาตรฐาน (Standards) ที่ใช้สำหรับการกระทำพฤติกรรมการปฏิบัติในหลายทาง

1.1 ค่านิยมสูง (Lead) เราให้แสดงจุดยืนของเรา (Positions) ในเรื่องต่างๆ เกี่ยวกับสังคม (Social issues) ออกมาให้เห็นชัด

1.2 ค่านิยมเป็นตัวช่วยกำหนด (Predispose) ให้เราเลือกนิยมนุ้มนการทางการเมืองบางอุดมการณ์ (Particular Political Ideology) มากกว่าอุดมการณ์อื่น

1.3 ค่านิยมเป็นบรรทัดฐานที่ช่วยนำ (Guide) การกระทำให้เราประพฤติและแสดงตัวต่อผู้อื่นตามที่ประพฤติเป็นปกติอยู่ทุกวัน

1.4 ค่านิยมเป็นบรรทัดฐานที่ใช้ในการประเมิน (Evaluate) ตัดสิน (Judge) การชื่นชมยกย่อง (Praise) และการตำหนิติเตียน (Blame) ตัวเองและการกระทำของผู้อื่น

1.5 ค่านิยมเป็นจุดกลางของการศึกษากระบวนการเปรียบเทียบ (Study of Comparison Processes) คือใช้ค่านิยมเป็นบรรทัดฐานในการเปรียบเทียบว่า เรามีค่านิยมจริยธรรมและค่านิยมความสามารถเท่ากับผู้อื่นมากน้อยแค่ไหน

1.6 ค่านิยมเป็นบรรทัดฐานที่ใช้ช่วยในการชักชวน (Persuade) หรือสร้างประสิทธิผลต่อคนอื่น โดยสามารถบอกเราได้ว่าความเชื่ออันไหน ทศนคติ ค่านิยม หรือการกระทำไหนที่จะมีค่าพอที่เราจะทำหาย (Challenge) คัดค้าน (Protest) และถกเถียงหรือพยายามที่จะเปลี่ยน

1.7 ค่านิยมเป็นบรรทัดฐานที่ถูกใช้เป็นฐาน (Base) สำหรับกระบวนการให้เหตุผลต่อความนึกคิดและการกระทำของตน (Process of Rationalization) เพื่อสร้างไว้ซึ่งศักดิ์ศรีแห่งตน (Self-Esteem)

2. ระบบค่านิยมในฐานะที่เป็นแบบแผนสำหรับการตัดสินใจและแก้ความขัดแย้ง

สถานการณ์หนึ่งจะกระตุ้นให้เกิดความขัดแย้งขึ้นระหว่างสองค่านิยม เช่น การต้องเลือกประพฤติดระหว่างความเป็นตัวของตัวเองกับความอ่อนน้อมเชื่อฟัง ระบบค่านิยมจึงเป็นที่รวมของหลักการและกฎเกณฑ์ต่างๆ ที่ได้เรียนรู้มาที่ช่วยให้คนสามารถตัดสินใจเลือกระหว่างทางเลือกต่างๆ และเป็นการช่วยแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วย

3. ค่านิยมเป็นการแสดงออกซึ่งความต้องการของมนุษย์ในรูปของแรงจูงใจและความต้องการ

3.1 ค่านิยมเป็นแรงจูงใจ

ค่านิยมถือว่ามีองค์ประกอบของแรงจูงใจอยู่ในตัวเช่นเดียวกับองค์ประกอบทางด้านความระลึกรู้ อารมณ์และพฤติกรรม ค่านิยม “ วิถีปฏิบัติ ” เป็นแรงจูงใจก็เพราะวิถีปฏิบัติที่คิดว่าเป็นดีที่สุด (idealized) เป็นวิถีทางหรือเป็นเครื่องมือที่ช่วยนำไปสู่เป้าหมายปลายทางที่ปรารถนาในค่านิยม “ จุดหมายปลายทาง ” ค่านิยมจุดหมายปลายทางเป็นแรงจูงใจในแง่ที่เป็นเป้าหมายที่เหนือกว่า (Supergoal) เป้าหมายเร่งด่วนเฉพาะหน้า (Urgent Immediate goals)

3.2 ค่านิยมกับลำดับความต้องการของมนุษย์

การแจกแจงส่วนย่อยของค่านิยมตามหน้าที่ให้ตรงกับทฤษฎีลำดับขั้นของแรงจูงใจของมาสโลว์ มาสโลว์ได้แยกค่านิยมออกเป็นสองประเภท คือ ค่านิยม D (Deficiency) และค่านิยม B (Being) ค่านิยมประเภทแรกมุ่งสนองความต้องการเบื้องต้นของมนุษย์ ความปลอดภัย ความมั่นคง ส่วนค่านิยมประเภทหลัง มุ่งสนองความต้องการสูงขึ้นมาอีกระดับหนึ่ง อย่างเช่น ศักดิ์ศรีและความสามารถของตน เป็นต้น เขามีความคิดว่าค่านิยมบางอันดีกว่า สูงกว่าและน่าปรารถนากว่าค่านิยมอันอื่น

กรณีการ อักษรกุล สุขเกษม (2524 : 146-147) กล่าวถึงหน้าที่ของค่านิยมว่า ค่านิยมทำหน้าที่ทางสังคมในฐานะที่เป็นองค์ประกอบของสังคมได้สามระดับ คือ ระดับบุคคล ระดับชุมชน และระดับชาติ ในระดับบุคคล คนแต่ละคนจะใช้ค่านิยมเป็นมาตรฐาน กำหนดว่าสิ่งใดควรทำไม่ควรทำ ดีหรือไม่ดี ส่วนในระดับชุมชน ค่านิยมจะเกี่ยวข้องกับสมาชิกส่วนมากของชุมชนนั้น ในอันที่จะกำหนดความสำคัญของกิจกรรมประเภทต่างๆ เช่น กิจกรรมทางเศรษฐกิจและการเมือง ตลอดจนความร่วมมือระหว่างสมาชิกในอันที่จะรักษาหรือพัฒนาชุมชนดังกล่าวในระดับชาติเราจะเห็นการทำงานของค่านิยมได้จากอิทธิพลของสิ่งต่างๆ หรือบุคคลต่างๆ เช่น บุคคลที่ประกอบเป็นคณะรัฐบาล ผู้สื่อข่าว สื่อสารมวลชน สถาบันการศึกษาที่ช่วยกันกำหนดความสำคัญก่อนหลังของกิจกรรมต่างๆ ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้ ตลอดจนวิธีการดำเนินงานจะแสดงออกซึ่งลักษณะของวัฒนธรรมของสังคมนั้นๆ

1.6 แนวคิดและทฤษฎีค่านิยม

ดิวี่ (หทัยรัตน์ นอบน้อม. 2530 : 50 ; อ้างอิงมาจาก Dewey. n.d.) ได้อธิบายให้ความสำคัญของค่านิยมไว้ว่า เกี่ยวข้องกับกิจกรรมของมนุษย์ในทุกรูปแบบ ซึ่งแนวคิดตามทฤษฎีของดิวี่ (Dewey) สรุปได้ดังนี้

1. ค่านิยมเกิดจากความปรารถนาของบุคคลที่จะปรับตัวให้เข้ากับความจำเป็น และความต้องการในสภาพชีวิตของเขา คือเมื่อบุคคลได้มีประสบการณ์กับปัญหา เช่น ความขัดแย้งระหว่างตัวเขากับสิ่งแวดล้อม สิ่งที่เขาให้คุณค่ายอมเป็นสิ่งที่สนองความต้องการได้เหมาะสมกับประโยชน์ใช้สอยในสภาพการณ์ของเขา (Suitability and Serviceability)

2. ค่านิยมก่อให้เกิดแรงกระตุ้น (Vital Impulse) สร้างเป้าหมายความมุ่งหวังถึงสิ่งที่นิยม (Ends-in View) บุคคลจึงเกิดความต้องการและความสนใจที่จะแสวงหาวิธีการและหนทางให้ได้สิ่งที่นิยม

3. การให้ค่านิยมเป็นพฤติกรรมที่สามารถศึกษาได้ด้วยวิธีการ เชิงวิทยาศาสตร์
(Scientific Study) ในรูปของการสังเกต การวิเคราะห์ การทดสอบและพิสูจน์

4. การทำความเข้าใจกับค่านิยมได้อย่างแท้จริง ขึ้นอยู่กับความสามารถวิเคราะห์ถึงความต้องการในปัจจุบันของบุคคล และการคาดคะเนว่าจะได้รับความพึงพอใจได้ในสภาพการณ์ใดและด้วยวิธีการใด กับทั้งต้องมีการวิเคราะห์ประเมินใหม่อยู่เสมอ

ทฤษฎีของ โรคิช (Rokeach : 1973 : 3 - 7) มีฐานคติเกี่ยวกับค่านิยม ดังนี้

1. ค่านิยมเป็นสิ่งที่สืบเนื่องมาจากวัฒนธรรม สถาบันทางสภาพสังคมและบุคลิกภาพของกลุ่มคนในสังคมนั้น

2. ผลแห่งค่านิยมจะแสดงออกมาทางทัศนคติและพฤติกรรมของสังคมมนุษย์ในเกือบทุกรูปแบบ

3. ปริมาณของค่านิยม มีอยู่ไม่มากนักและอยู่ในข่ายที่จะปลูกฝังและศึกษา

4. ความแตกต่างของค่านิยมจะแสดงออกทางระดับ (Degree) มากกว่าทางอื่น

5. ค่านิยมอาจรวมกันเข้าเป็นระบบค่านิยมได้

ธรรมชาติของค่านิยมของโรคิช

1. ค่านิยมมีลักษณะยืนยงถาวร ไม่เปลี่ยนแปลงง่าย เป็นสาเหตุที่ทำให้บุคลิกภาพ ของคนกลุ่มหนึ่งแตกต่างจากกลุ่มคนในอีกสังคมหนึ่ง ค่านิยมจะมั่นคงถาวรได้นั้น เกิดจากการได้รับการอบรมมาแต่เยาว์วัย และเปลี่ยนแปลงยากสำหรับระดับค่านิยมที่มีความสำคัญมาก ตรงกันข้ามค่านิยมที่มีระดับความสำคัญน้อยก็จะเปลี่ยนแปลงได้ง่าย

2. ค่านิยมมีลักษณะเปรียบเทียบความสำคัญ ในการปลูกฝังค่านิยมบุคคลจะได้รับการอบรมสั่งสอน และได้รับการเน้นถึงความสำคัญของค่านิยมในแต่ละเรื่องแตกต่างกัน เช่น ความซื่อสัตย์ การรักษาน้ำใจกัน ต่างก็เป็นค่านิยมที่บุคคลได้รับมา แต่บางสังคมอาจให้ความสำคัญในเรื่องการรักษาน้ำใจมากกว่าความซื่อสัตย์ หรือในระหว่างความเป็นตัวของตัวเองกับความอ่อนน้อมเชื่อฟังผู้ใหญ่ บุคคลจะเปรียบเทียบระดับความสำคัญของค่านิยมต่างๆ จากประสบการณ์ที่เขาได้รับตั้งแต่วัยเด็ก ทำให้เขาค่อยๆ เรียนรู้ที่จะแยกพวkc่านิยมที่ได้รับจากการอบรมสั่งสอนมาอย่างเต็มที่ แล้วจัดเป็นระดับสูงต่ำรวมเข้าเป็นระบบ ซึ่งภายในระบบที่แต่ละค่านิยมจะถูกจัดเรียงลำดับตามความสำคัญมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด

3. ค่านิยมเป็นลักษณะความเชื่อ โรคิช ได้อธิบายว่า ค่านิยมคือความเชื่อ ที่สามารถแบ่งออกเป็น 3 แบบคือ

3.1 ความเชื่อแบบพรรณนา (Descriptive Belief) เป็นความเชื่อที่สามารถทดสอบได้ ว่าถูกต้องหรือไม่ เช่น เชื่อว่า น้ำกำลังจะไหลบ่ามาท่วมบ้าน

3.2 ความเชื่อแบบประเมิน (Evaluative Belief) คือสามารถประเมินว่าสิ่งใดดีหรือไม่ ดี เช่น เชื่อว่าการรับประทานผักมีประโยชน์ทำให้ร่างกายแข็งแรง

3.3 ความเชื่อแบบพรรณนากำหนดการ (Prescriptive Belief) เป็นความเชื่อที่มีทิศทาง และเป้าหมายของการกระทำที่ถูกต้อง และตัดสินใจว่าจำเป็นหรือไม่จำเป็น เช่น เชื่อว่าเป็นสิ่งจำเป็นที่เราต้องรักชาติ

แนวคิดตามทฤษฎีของ โรบินสัน (โจนสมร เหลือโกศล . 2531 : 17 - 19 ; อ้างอิงมาจาก Robinson : 1978) กล่าวว่า ค่านิยมได้มีขึ้นทุกแห่งในชีวิตของคน ค่านิยมมีบทบาทที่สำคัญต่อความเป็นอยู่ของมนุษย์ ค่านิยมเป็นสิ่งที่ยากจะอธิบาย และมักจะปรากฏอยู่ในรูปของความรู้สึกที่ซ่อนเร้น

โรบินสัน ได้เสนอรูปแบบการได้มาซึ่งค่านิยม (The Value Acquisition Model) โดยมีข้อตกลงเบื้องต้นว่า บุคคลเป็นสิ่งมีชีวิตและมีอารมณ์และความสัมพันธ์ด้วย

รูปแบบของ โรบินสัน ประกอบด้วย 4 ส่วน คือ

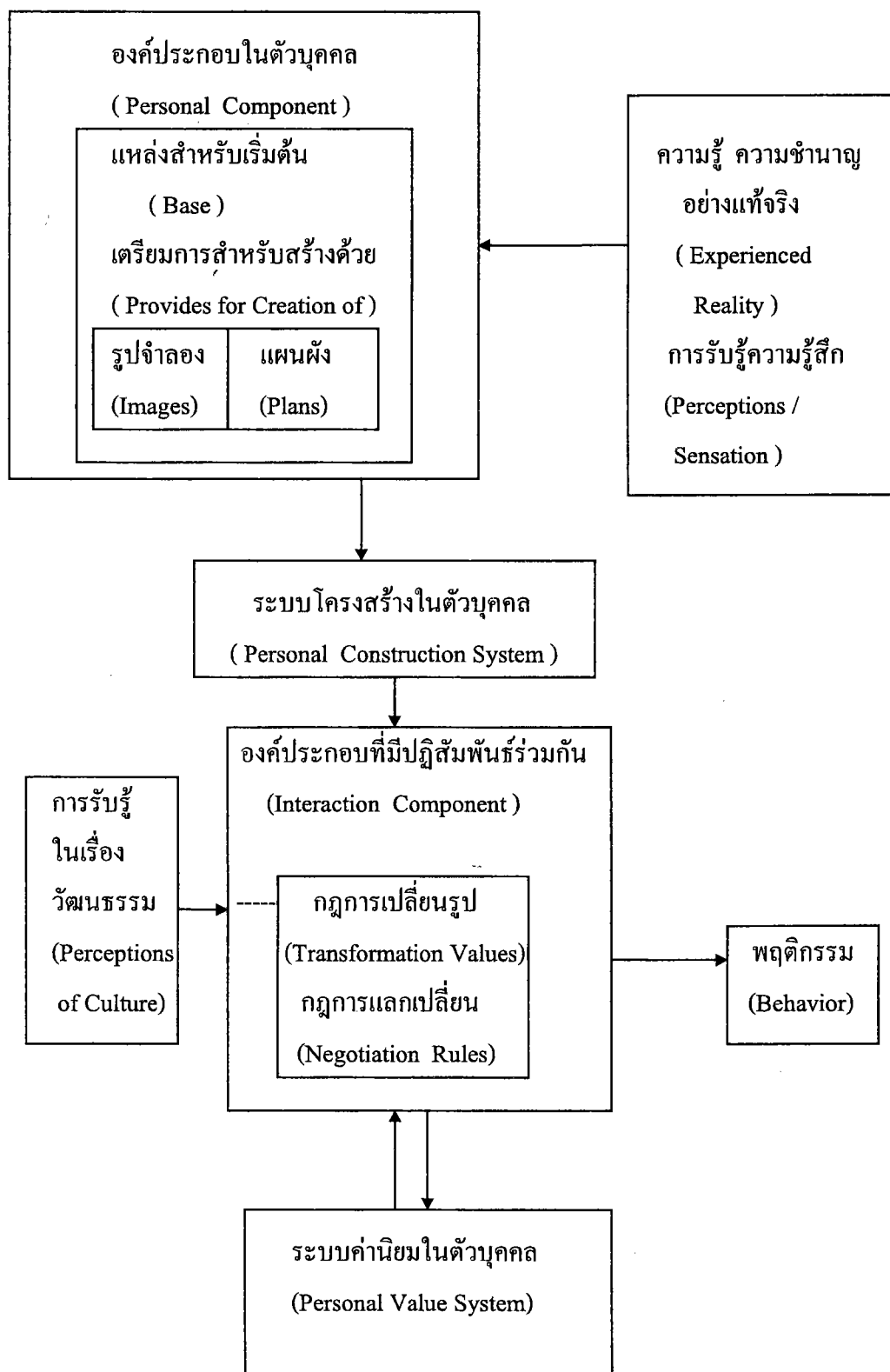
1. องค์ประกอบในตัวบุคคล (Personal Component) ได้แก่ ความสามารถทั้งหมดของบุคคลในการจัดระเบียบข้อมูลที่ได้หรือรายละเอียดให้เป็นไปตามลำดับ ข้อมูลขององค์ประกอบนี้คือ ประสบการณ์จริง

2. ระบบโครงสร้างในตัวบุคคล (Personal Construction System) เป็นระบบที่เกิดขึ้นหลังจากได้มีการจัดระเบียบของข้อมูลให้เป็นระบบ โดยอยู่ในรูปของโครงสร้างของรูปจำลองและแผนผัง

3. องค์ประกอบที่มีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน (Interaction Component)

4. ระบบค่านิยมในตัวบุคคล (Personal Value System)

รูปแบบการได้มาซึ่งค่านิยมนี้นำไปสู่การตั้งสมมติฐานและใช้เกณฑ์เกณฑ์ต่างๆ ซึ่งอยู่ในรูปของพฤติกรรมของบุคคลนั้น รูปแบบของโรบินสัน ดังแสดงในภาพประกอบ 4

ภาพประกอบ 4 แสดงรูปแบบพฤติกรรมของบุคคล

ที่มา : โจนสมร เหลือโกศล.2531 : 18 ; อ้างอิงมาจาก Robinson.1978

การได้มาซึ่งค่านิยมขององค์ประกอบในตัวตน (Personal Component) แสดงให้เห็นศักยภาพของบุคคลในการจัดการข้อมูล ข่าวสาร อย่างเป็นขั้นตอนตามลำดับความสำคัญ ในสมมติฐานของโรบินสัน ได้ตั้งกฎเกณฑ์สำหรับพฤติกรรมต่างๆ โดยเชื่อว่า สมมติฐานนี้เริ่มจากองค์ประกอบในตัวตน (Personal Component) และประสบการณ์จริง (Experienced Reality) นี้เป็นข้อมูลพื้นฐานที่จะถูกเก็บรวบรวมไว้ในองค์ประกอบในตัวตนในรูปแบบของ รูปจำลอง (Image) และแผนผัง (Plans) ซึ่งต่อมาก็คือระบบโครงสร้างในตัวตน (Personal Construction System)

ระบบโครงสร้างในตัวตนจะกลายเป็นระบบค่านิยมในตัวตน (Personal Value System) ภายหลังจากการเกิดกระบวนการปฏิสัมพันธ์ ในองค์ประกอบที่มีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน (Interaction Component) กับกฎเกณฑ์ต่างๆ เช่น วัฒนธรรม และพัฒนามาเป็นระบบค่านิยมในตัวตน (Personal Value System)

อิทธิพลของวัฒนธรรมมีความสำคัญมากด้วยเหตุผล 2 ประการ คือ

1. วัฒนธรรมเกิดจากความต้องการของแต่ละบุคคลที่จะทดสอบสมมติฐานที่บุคคลสร้างขึ้น
2. การที่วัฒนธรรมเข้ามามีบทบาทและพัฒนาจากความต้องการในสังคมนั้น ทำให้สามารถทำนายพฤติกรรมของสมาชิกในสังคมได้อย่างมีเหตุผล

การจำลองรูปแบบการได้มาซึ่งค่านิยม โรบินสัน สรุปให้เห็นว่า “หลัก” ของค่านิยมของบุคคลนั้นสามารถสังเกตได้จากพฤติกรรมของเขาและอิทธิพลที่สำคัญที่จำเป็นจะต้องศึกษารายละเอียดก็คือเรื่องของวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไป

1.7 เกณฑ์สำหรับการพิจารณาและการวัดค่านิยม

พนัส หันนาคินท์ (2520 : 19-20) ได้กล่าวถึงเกณฑ์สำหรับการพิจารณาค่านิยมไว้ดังนี้

1. ค่านิยมนั้นเกิดจากการเลือกอย่างเสรีของบุคคลผู้นั้นหรือไม่ หากมีการบังคับให้เราต้องเลือกค่านิยมใดค่านิยมหนึ่งแล้ว จะเรียกว่าเป็นค่านิยมที่แท้จริงไม่ได้ เพราะสิ่งนั้นเป็นสิ่งที่พอกจากภายนอก ไม่ได้เกิดจากความยินยอมพร้อมใจเห็นคุณค่าของสิ่งนั้นอย่างแท้จริง และสิ่งที่มีลักษณะพอกจากข้างนอกเช่นนี้ ในระยะเวลาไม่มากนักก็จะสูญสิ้นไป ไม่ได้คงอยู่เป็นคุณสมบัติประจำตัวเรา

2. เรามีทางเลือกค่านิยมอื่นอีกหรือไม่ (Choice Among Alternatives) ถ้ามีค่านิยมให้เราพิจารณาเพียงอย่างเดียว ก็หมายความว่าเราไม่มีทางเลือกหรือโอกาสที่จะเลือกคุณค่าด้วยการเปรียบเทียบหนทางเดียวที่จะพอเรียกว่าเลือกก็คือการตัดสินใจว่าจะรับหรือไม่รับเท่านั้น เมื่อไม่มีทางเลือก การที่จะพิจารณาถึงข้อดีข้อเสีย หรือความเหมาะสมหรือไม่ก็หมดไป ดังนั้น ค่านิยมที่เราจะยึดถือนั้นจะต้องได้มาจากการเลือกจากค่านิยมหลายอย่างที่มีอยู่ เพื่อจะได้มีโอกาสเปรียบเทียบคุณสมบัติในแง่มุมต่างๆ ได้

3. การเลือกค่านิยมนั้น กระทำหลังจากที่เราได้พิจารณาถึงข้อดีข้อเสีย และผลที่จะตามมาจากการรับนับถือค่านิยมต่างๆที่มีให้เราเลือกหรือไม่ การถูกบังคับให้เลือก หรือเลือกโดยไม่ได้คิดให้รอบคอบและต้องแก้แล้วนั้น จะถือว่าเป็นค่านิยมยังไม่ได้ การเลือกค่านิยมนั้นต้องไม่กระทำไปด้วยอารมณ์ แต่จะต้องเป็นไปด้วยการใช้สติปัญญาไตร่ตรองโดยละเอียด เช่นด้วยการใช้กระบวนการคิดเชิงปรัชญา เป็นต้น

4. เราทดสอบและรักษาค่านิยมที่เราได้เลือกไว้แล้วนั้นอย่างมั่นคงหรือไม่ ถึงแม้ในตอนแรกเราอาจจะไม่สบายใจนักที่จะทำ แต่เราก็จะพยายามทำด้วยความสำนึกในคุณค่าและมีความภูมิใจที่จะได้ทำ เช่น การตัดสินใจที่จะเข้าทำการปราบปรามเสี้ยนหนามของแผ่นดิน ถึงแม้ว่าจะต้องเสี่ยงชีวิต แต่เราก็จะภูมิใจมากกว่าที่จะอยู่อย่างเป็นทาส

5. เราจะยืนหยัดในค่านิยมที่เราได้เลือกไว้แล้วอย่างเด็ดเดี่ยวและเหนียวแน่น ถ้าเรายังไม่แน่ใจในค่านิยมที่เรายึดถือ เราก็อาจจะละอายต่อการแสดงว่าเรายอมรับนับถือในค่านิยมนั้น และไม่กล้าที่จะยืนยันถึงความดีแห่งค่านิยมนั้นต่อบุคคลอื่น โดยเฉพาะที่จะยืนยันต่อการโจมตีจากฝ่ายที่ไม่เห็นด้วยในค่านิยมนั้น

6. เราสามารถแสดงออกด้วยการกระทำเพื่อชี้ให้เห็นว่าเรายอมรับนับถือในค่านิยมนั้นหรือไม่ เช่นเรายินดีที่จะเสียสละกำลังกาย , กำลังทรัพย์ , หรือเวลา เพื่อที่จะปฏิบัติตามให้เป็นไปตามค่านิยมที่เรายกย่องนับถือ ทั้งนี้เพราะสิ่งที่เราเรียกว่าค่านิยมนั้นเป็นสิ่งที่นำทางในการดำเนินชีวิตตามปกติของเรา หากว่าเราแสดงความนิยมนับถือในค่านิยมใดๆแต่ปฏิเสธที่จะปฏิบัติตามค่านิยมนั้นแล้ว เห็นจะเรียกว่าเป็นค่านิยมของเราไม่ได้

7. มีการกระทำซ้ำในสิ่งที่เรายึดถือเป็นค่านิยมหรือไม่ อาจจะมีการกระทำซ้ำๆ จนเป็นกิจประจำวันก็ได้ ค่านิยมเหล่านี้จะแสดงตัวออกในการกระทำต่างๆของเรา ภายใต้สภาวะและเวลาที่แตกต่างกันออกไป สิ่งที่เราปฏิบัติเพียงครั้งเดียวแล้วหายไปนั้น เราเรียกว่าค่านิยมไม่ได้ ค่านิยมจะต้องมีความคงทน และเป็นแบบฉบับในการดำเนินชีวิตของเราอย่างน้อยก็ช่วงเวลานานพอสมควร

นักทฤษฎี VC (Theory of Values Clastification) (ชัยพร วิชาวุธ และคณะ . 2531:13) ได้เสนอเกณฑ์ 7 ประการที่จะใช้เป็นเกณฑ์สำหรับการพิจารณาค่านิยมคือ

1. มีการเลือกอย่างอิสระไม่มีการบังคับ
2. เป็นการเลือกจากทางเลือกที่มีหลายๆทางเลือก
3. ได้พิจารณาผลที่จะเกิดจากทางเลือกแต่ละทางเลือกแล้ว
4. มีความภูมิใจและความยินดีที่ได้เลือกกระทำสิ่งนั้น
5. ยืนยันการตัดสินใจเลือกของตนอย่างเปิดเผย
6. มีการกระทำตามที่ตนได้ตัดสินใจเลือก และ
7. มีการกระทำพฤติกรรมนั้นซ้ำอีก

พฤติกรรมใดที่แสดงออกครบทั้ง 7 ประการนี้ ถือได้ว่าเป็นการแสดงออกที่สะท้อนถึงค่านิยมของบุคคลนั้น

การวัดค่านิยม

เคอริงเกอร์ (Kelringer : 1973 : 499) กล่าวว่า ค่านิยมของคนเรานั้นสามารถวัดได้จากพฤติกรรม เจตคติ หรือความเห็น เนื่องจากค่านิยมเป็นการแสดงความชอบของบุคคลต่อสิ่งของหรือเหตุการณ์ต่างๆ โดยการประเมินค่าภายใต้บรรทัดฐานทางสังคม สอดคล้องกับ Phinix (1958 : 549) กล่าวว่าเราจะวัดค่านิยมของบุคคลต่อสิ่งใดนั้น ดูได้จากความสนใจ ความสามารถ หรือ ความปรารถนาในสิ่งนั้น

1.8 ประเภทของค่านิยม

โรคิช ได้แบ่งค่านิยมออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. ค่านิยมจุดหมายปลายทางชีวิต (Terminal Values) ค่านิยมที่จะบ่งให้ทราบว่าจุดหมายปลายทางของชีวิตคืออะไร มักมีลักษณะเป็นนามธรรมที่ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของแต่ละบุคคล แบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ

1.1 ค่านิยมส่วนบุคคล (Personal Values) เป็นค่านิยมที่มีจุดรวมอยู่ในตัวบุคคล เช่น ความภาคภูมิใจในตนเอง การประสบความสำเร็จในด้านต่างๆ การมีชีวิตที่ตื่นเต้น การมีชีวิตที่สบายพอสมควร การมีคนรัก เป็นต้น

1.2 ค่านิยมส่วนสังคม (Social Values) เป็นค่านิยมที่มีจุดรวมอยู่ระหว่างบุคคล เช่น ความมั่นคงในชาติ การได้รับการยกย่องในสังคม การช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ การมีมิตรที่ดี ความกว้างขวางในสังคม เป็นต้น

2. ค่านิยมวิถีปฏิบัติ (Instrumental Values) มีลักษณะเป็นวิถีทางหรือเครื่องมือที่จะนำไปสู่จุดหมายปลายทางของชีวิต เช่น ความรัก ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ค่านิยมนี้แบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ

2.1 ค่านิยมส่วนจริยธรรม (Moral Values) หมายถึง ค่านิยมที่มีจุดรวมอยู่ที่ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal Focus) และมีจิตสำนึกที่ดีคอยเตือนเอาไว้ ซึ่งถ้าหากบุคคลละเมิดค่านิยมประเภทนี้ บุคคลจะรู้สึกว่าเขาเองมีความผิด (Guilt Feeling) และมีผลต่อความรู้สึกผิดชอบชั่วดี เช่น ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบที่มีต่อผู้อื่น การประมาณตนและความรักสันโดษ การพึ่งพาอาศัยกัน เป็นต้น

2.2 ค่านิยมส่วนความสามารถ (Competence Values) หมายถึง ค่านิยมที่มีจุดรวมที่ตัวบุคคลเองและจะไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับคามมีหรือไม่มีจริยธรรม หากบุคคลละเมิดค่านิยมเหล่านี้ จะเกิดความรู้สึกอับอาย (Shame Feeling) ที่ตนเองขาดความสามารถส่วนตัว (Personal Adequacy)

เช่นการบังคับตัวเอง การเป็นตัวของตัวเอง การปรับตัวเข้ากับจังหวะและสิ่งแวดล้อม การมีความสามารถสูง ความทะเยอทะยาน การศึกษาสูง ความคิดสร้างสรรค์ เป็นต้น

สแปรงเกอร์ (ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา.2523 :48; อ้างอิงมาจาก Spranger)นักปราชญ์ชาวเยอรมันได้อธิบายและจำแนกลักษณะค่านิยมที่สำคัญของมนุษย์ว่ามี 6 ประเภท คือ

1. ค่านิยมทางทฤษฎีหรือวิชาการ (Theoretical Values) ได้แก่ความนิยมศึกษาหาความรู้ ความจริง เหตุผล และการรวบรวมจัดระบบความรู้
2. ค่านิยมทางเศรษฐกิจ (Economic Values) เป็นค่านิยมที่ทำให้บุคคลแสวงหาประโยชน์ ทรัพย์สินและความมั่งคั่ง
3. ค่านิยมทางสุนทรียภาพ (Aesthetic Value) เกี่ยวข้องกับความชื่นชมพึงพอใจในความงาม รูปแบบ และความเหมาะสมกลมกลืนในลักษณะต่างๆ
4. ค่านิยมทางสังคม (Social Value) ได้แก่ความรักเพื่อนมนุษย์ ความต้องการช่วยเหลือ ทำประโยชน์ให้เพื่อนมนุษย์
5. ค่านิยมทางการเมือง (Political Value) คือความนิยมอำนาจอิทธิพลและชื่อเสียง
6. ค่านิยมทางศาสนา (Religious Value) ได้แก่ความเชื่อและความยึดถือในศาสนา สิ่งศักดิ์สิทธิ์ หรือจุดมุ่งหมายอันสูงสุดในจักรวาล (Ultimate Goal)

เอกวิทย์ ณ ถลาง (2525 : 54) ได้แบ่งค่านิยมไว้ 3 ประเภทคือ

1. ค่านิยมรวม เป็นสิ่งที่ทุกคนยึดถือตรงกันเป็นสากล ใครทำผิดถือว่าผิดเหล่า ถูกเพ่งเล็ง
2. ค่านิยมจำเพาะ เป็นสิ่งที่คนกลุ่มน้อยบางกลุ่มในสังคมใหญ่ยอมรับแบบอย่างความเชื่อถือในเฉพาะกลุ่มย่อย
3. ค่านิยมที่เป็นทางเลือก เป็นค่านิยมที่เป็นทางเลือกหรือทางเลือกซึ่งสัมพันธ์กับค่านิยมที่เป็นสากล

สาโรช บัวศรี (2526 : 6) แบ่งค่านิยมไว้เป็น 2 ประเภท คือ

- 1.ประเภทพื้นฐาน (Basic Values) ประกอบด้วยค่านิยมต่อไปนี้ คือ ศีลธรรม คุณธรรม ธรรมเนียมประเพณี หรือวัฒนธรรม กฎหมาย
- 2.ประเภทวิชาชีพ (Professional Values) ประกอบด้วยค่านิยมต่อไปนี้ คือ อุทิศการณ์ในอาชีพของตน วินัยของวิชาชีพของตน มารยาทของวิชาชีพของตน พระราชบัญญัติเกี่ยวกับอาชีพของตนโดยตรง

เพ็ญแข ประจันปัจฉินิก และอ้อมเดือน สดมณี(2529 : 14) ได้สรุปประเภทของค่านิยมไว้ 2 ประเภทคือ

1. ค่านิยมทางวัตถุ หมายถึง ค่านิยมที่จัดได้ว่าเป็นค่านิยมของบุคคลในสังคมพัฒนา เช่น นิยมความขยันหมั่นเพียร การพึ่งตนเอง การมีเหตุผล การแข่งขันต่อสู้ ความสามารถส่วนตนของ

บุคคล เป็นต้น บุคคลในสังคมพัฒนา ถือว่ามีค่านิยมเหล่านี้ในระดับสูง บุคคลในสังคมด้อยพัฒนา มีค่านิยมเหล่านี้ในระดับต่ำ และบุคคลในสังคมกำลังพัฒนามีการยอมรับค่านิยมเหล่านี้มากขึ้น

2. ค่านิยมทางระเบียบประเพณี หมายถึง ค่านิยมที่เป็นค่านิยมดั้งเดิมของสังคมใดสังคมหนึ่ง เป็นค่านิยมที่เป็นหลักในการดำเนินชีวิตของบุคคลในสังคมนั้น และใช้ป็นสิ่งควบคุมพฤติกรรมของบุคคลในสังคมด้วย ค่านิยมทางระเบียบประเพณีอาจมาจากศาสนาหรือจากจารีตสังคมสร้างขึ้นได้ ค่านิยมทางการเมือง ประเพณีมีความสำคัญต่อทั้งบุคคลและสังคมมีการปลูกฝังให้ยอมรับและบังคับให้มีการปฏิบัติตามด้วย

พินัส หันนาคินท์ (2523 : 29) ได้แบ่งประเภทของค่านิยมออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. ประเภทที่มีคุณค่าในด้านการใช้สอย หรือเป็นเครื่องมือ (Instrumental Values) หมายถึง คุณค่าที่เกิดขึ้นจากการที่เราจะใช้เพื่อให้เกิดผลอย่างอื่นสืบตามมา
2. ประเภทที่มีคุณค่าภายใน (Intrinsic Values) หมายถึงคุณค่าที่มีอยู่ในตัวเองของสิ่งต่างๆ ค่านิยมนั้นๆ มีอยู่ในตัวของมันเอง ไม่ได้พึ่งสิ่งอื่น และมีลักษณะโดยเฉพาะของมัน

อดุล วิเชียรเจริญ (2533 : 111) ได้แบ่งประเภทของค่านิยมเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ

1. ค่านิยมซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของสังคมนั้น
2. ค่านิยมซึ่งสืบเนื่องมาจากที่สังคมนั้นอยู่ในสถานะของความเจริญระดับหนึ่งซึ่งจะเปลี่ยนแปลงไปตามระดับความเจริญของสังคม

1.9 ค่านิยมของสังคมไทย

สุพัตรา สุภาพ (2518 : 2 - 20) ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับค่านิยมไทย โดยแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. ค่านิยมสำคัญทั่วไป

เป็นค่านิยมที่คนไทยส่วนใหญ่สนใจ ยกย่อง อยากรู้ อยากเป็น อยากทำ ได้แก่ รักพระมหากษัตริย์ นับถือพุทธศาสนา นิยมความมั่นคงหรือเงิน ยกย่องผู้มีอำนาจ มีความเป็นเจ้านายและยศฐาบรรดาศักดิ์ เคารพผู้อาวุโส รักพวกรักพ้อง กตัญญูรู้คุณ ยกย่องผู้มีความรู้ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีความเป็นไท ไม่ชอบขัดใจใครเพราะมีความเกรงใจ ไม่ตรงต่อเวลา ชอบผัดผ่อนเลื่อนเวลา ให้อภัยกันง่าย ยิ้มเสมอ นิยมวัตถุสิ่งของ ไม่กล้าเสี่ยงขาดความอดทน ชอบเสี่ยงโชค ขาดความกระตือรือร้น รักความสนุกสนาน ชอบความสบาย ชอบงานพิธี เชื้อถือโชคกลาง ขาดระเบียบวินัย สอครู้สอเห็นตัวใครตัวมัน ชอบโฆษณา ชอบของแจกหรือของแถม ลืมง่าย กินพราเปรื่อ ชอบนับญาติ นิยมบุคคลมากกว่าอุดมการณ์ สุภาพเรียบร้อย เห็นใครดีไม่ได้ทำให้เกิดความใจแคบอย่างไม่มีเหตุผล ชอบต่อรอง

2. ค่านิยมเฉพาะสังคม

2.1 ค่านิยมในสังคมชนบทไทย ขอมรับบุญรับกรรมไม่ได้แย้ง ผูกพันกับธรรมชาติ เชื่อถือโชคลาง นิยมเครื่องประดับ นิยมคุณความดี ชอบเป็นฝ่ายรับมากกว่าฝ่ายรุก ทำงานเป็นเล่นทำ เล่นเป็นงาน นิยมพิธีการและการทำบุญเกินกำลัง ฟังพาอาศัยกัน มีความเป็นส่วนตัวมากเกินไป รักญาติพี่น้อง มีความสันโดษ ไม่หวังอะไรที่เกินเลยกว่าที่เป็นอยู่

2.2 ค่านิยมในสังคมเมือง เชื่อในเรื่องเหตุและผล ขึ้นอยู่กับเวลา แข่งขันมาก นิยมตะวันตก ชอบจัดงานพิธี ฟุ่มเฟือยหรูหรา นิยมวัตถุ ชอบทำอะไรเป็นทางการ ยกย่องผู้มีอำนาจ ขาดระเบียบวินัย ไม่รักของส่วนรวม พุดมากกว่าทำ ไม่ชอบเห็นใครเหนือกว่า เห็นแก่ตัวไม่เชื่อใจใคร

กรณีการ อักษรกุล สุขเกษม (2524 : 148 - 149) ได้สรุปค่านิยมของสังคมไทยไว้ดังนี้

1. รักพระมหากษัตริย์ สังคมไทยเรบาทบาทของพระมหากษัตริย์อันเป็นของปวงชน มีความใกล้ชิดราษฎร พระองค์มีบทบาทมากทั้งในด้านสังคมและการปกครอง พระองค์ได้ออกไปพบกับราษฎรอยู่เสมอๆ แม้แต่ในถิ่นทุรกันดาร เพราะฉะนั้นพระองค์ท่านจึงเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนไทยทั้งชาติ เป็นสถาบันอันสูงสุดที่คนไทยยกย่องเทิดทูน ผู้ใดจะละเมิดไม่ได้

2. การทำบุญ กล่าวได้ว่าค่านิยมในเรื่องการทำบุญนี้ได้รับอิทธิพลโดยตรงจากศาสนาพุทธ คือความเชื่อในเรื่องเวียนว่ายตายเกิด เรื่องกฎแห่งกรรม คนไทยจึงนิยมทำบุญเพื่อสะสมทุนเอาไว้ใช้ในชาติหน้า

3. เงิน ปัจจุบันเราสนใจเรื่องเงิน เรื่องวัตถุมากกว่า ดังนั้นคนจึงพยายามดิ้นรนเพื่อหาเงิน เพื่อสร้างฐานะของตนเอง นอกจากนั้นเงินทำให้ได้มาซึ่งอำนาจและตำแหน่ง ความมีหน้ามีตา ความรัก ความเคารพ เป็นต้น คนบางคนบางพวกบางกลุ่มจึงยอมทำทุกอย่างแม้ว่าจะเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมายหรือผิดศีลธรรม เพื่อให้ได้มาซึ่งเงิน

4. ความสนุกสนานคนไทยเป็นผู้ที่รักสนุกดังนั้นกิจกรรมต่างๆ มักตั้งพื้นฐานอยู่บนความสนุกสนาน แม้กระทั่งงานศพซึ่งควรเป็นงานเศร้าโศกก็จะมีการจัดงานมหรสพ เช่น ลิเก เป็นต้น

5. ตัวใครตัวมัน ในสังคมไทยปัจจุบันนี้มักจะได้ยินคำว่า “ตัวใครตัวมัน” อยู่เสมอทั้งนี้เนื่องมาจากสภาวะเศรษฐกิจอันฝืดเคืองและสิ่งแวดล้อมอันสับสนไม่แน่นอน ทำให้คนไทยส่วนใหญ่เกิดความรู้สึกว่าถ้ามันผ่านไปก็ถึงคนอื่นอยู่ตัวเราก็คงจะแย่ ทำให้คนส่วนใหญ่มุ่งเอาตัวรอดไว้ก่อน

6. อยากรู้ อยากเห็น ในชีวิตประจำวันของคนไทย ต่างสนใจเรื่องส่วนตัวซึ่งกันและกัน ชอบจับกลุ่มนินทาเรื่องของชาวบ้าน ชอบพูดให้ผู้อื่นเสียหาย ชอบสนใจเรื่องของผู้อื่นโดยเฉพาะเรื่องไม่ดีของคนอื่น

7. เชื่อถือโชคลาง เป็นการไม่มั่นใจในตัวเอง เชื่อและนับถือผีสาธเทวดา เครื่องรางของขลัง เป็นการหาเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ กลัวในสิ่งลึกลับที่สามารถบันดาลความโชคดีหรือโชคร้าย เช่น ย้ายบ้านก็ต้องดูฤกษ์ ทำนาก็ต้องบูชาแม่โพสพ เป็นต้น

8. กินพร้าเพรื่อ คนไทยมีนิสัยกินของไม่เป็นเวลา มีโอกาสเมื่อไรก็กินได้เมื่อนั้นทำให้คนไทยเสียเวลากับการกินมาก อาหารแต่ละมื้อมีหลายอย่างทำให้ใช้เวลาในการทำมาก นอกจากนั้นยังชอบไปทานข้าวตามสถานที่ๆ มีดนตรี เสียเวลาไปมาก

9. ชอบนับญาติ คนไทยเวลาพบปะคนก็มักจะลำดับญาติกับเขา กับคนที่ไม่รู้จักก็เรียก พี่น้ำ ลุง เป็นการนับญาติไปในตัว

10. ค่านิยมอื่นๆ คนไทยยังมีค่านิยมอื่นๆ อีกมาก เช่น รักญาติพี่น้อง ลืมนาย ชอบโฆษณา ชอบการพนัน ไม่ชอบขัดใจใคร ชอบเสี่ยงโชค เป็นต้น

1.10 ค่านิยมของครู

ยนต์ ชุ่มจิต (2534 : 179 - 183) ได้กล่าวถึงค่านิยมที่ครูควรนิยมนิยามและไม่นิยามดังนี้

1. ค่านิยมที่ครูควรนิยมนิยาม ได้แก่ การพึ่งตนเอง ขยันหมั่นเพียร มีความรับผิดชอบ การประหยัดและออม การมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย การปฏิบัติตามศีล 5 ในพระพุทธศาสนา (หรือข้อกำหนดในศาสนาอื่นที่ครูนับถือ) ความซื่อสัตย์สุจริต ความยุติธรรม การรักษาสุขภาพอนามัยให้สมบูรณ์ ความนิยมไทย การปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมไทย การหมั่นศึกษาหาความรู้ในวิชาชีพและความรู้ทั่วไป ความมีสันโดษ การมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความสุภาพอ่อนน้อมถ่อมตน การมีอุดมการณ์แห่งวิชาชีพ การยึดมั่นในคำสอนของศาสนาที่ตนนับถือ ความเสียสละ ความกตัญญูแก่ผู้ที่ต่อบุคคลและสิ่งแวดล้อม ความเมตตากรุณา ความกล้าหาญในสิ่งที่สมเหตุสมผล ความสามัคคี การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ฯลฯ

2 ค่านิยมที่ครูไม่ควรนิยมนิยาม ได้แก่ การถือฤกษ์ถือยาม ความสนุกสนานเพลิดเพลินจนขาดสติสัมปชัญญะ ความฟุ่มเฟือย ความนิยมในศิลปวัฒนธรรมต่างชาติ ความนิยมของนอก การทำตามสบาย การยึดสิ่งศักดิ์สิทธิ์ การแสวงหาโชคลาภ การใช้สิ่งเสพติดมีเมมาเป็นสื่อสัมพันธ์มิตรภาพ การยกย่องผู้ประพฤติปฏิบัติผิดคุณธรรมให้เป็นบุคคลสำคัญ ฯลฯ

1.11 ค่านิยมในการดำเนินชีวิต

กัญญา แสงสุชาติ (2510 : 1) เห็นว่า ค่านิยมจะเป็นหลักการต่างๆ ที่บุคคลยึดถือในการดำเนินชีวิต ซึ่งจะแสดงออกทางพฤติกรรมต่างๆ ที่เขาแสดงออกมา แต่ละบุคคลอาจให้ค่านิยมในแต่ละเรื่องแตกต่างกันไป สงวนศรี วิรัชชัย (2527 : 8) กล่าวว่า ค่านิยมเป็นความคิดที่ทำให้คนเราเลือกในสิ่งที่ต้องการ พอใจ หรือคิดว่าถูกต้องเหมาะสมควรกระทำ และยึดถือเป็นหลักปฏิบัติในการดำรงชีวิต มาสโลว์ (Maslow, 1968 : 206) มีความเห็นว่าค่านิยมเป็นเสมือนแนวทางในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ซึ่ง โรคิช (Rokeach, 1973 : 5) เห็นว่า ค่านิยมเป็นเป้าหมายในการดำเนินชีวิตที่ตนเองและสังคมเห็นสมควรยึดถือปฏิบัติมากกว่าวิธีปฏิบัติหรือเป้าหมายอย่างอื่น สอดคล้องกับ

ฟิชเชอร์ (Feather . 1976 : 4) ซึ่งเห็นว่าค่านิยมเป็นความเชื่อซึ่งมีลักษณะที่ยืนยงถาวรเป็นแนวทางในการประพฤติ หรือเป็นเป้าหมายในการดำรงชีวิต เป็นสิ่งที่ตนเองหรือสังคมเห็นดีเห็นชอบ สมควรที่จะยึดถือปฏิบัติมากกว่าวิถีปฏิบัติหรือเป้าหมายชีวิตอย่างอื่น

ค่านิยมพื้นฐานเป็นค่านิยมที่สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติได้จัดทำโครงการศึกษา ค้นคว้า วิจัย ค่านิยมที่พึงประสงค์ของเยาวชนและประชาชน และประกาศเป็นค่านิยมพื้นฐาน เมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2525 โดยค่านิยมพื้นฐานมีความจำเป็นสำหรับการดำเนินชีวิต หากเข้าใจและยอมรับและปฏิบัติตามแล้วย่อมพอใจและเกิดความสุข ถือว่าเป็นค่านิยมที่สำคัญที่สุดที่ทำให้บุคคลได้พัฒนาและเจริญขึ้นได้ (วัชร ฐวธรรม.2526 : 7) ดังนี้

1. การพึ่งตนเอง ขยันหมั่นเพียร และมีความรับผิดชอบ
2. การประหยัดและออม
3. การมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย
4. การปฏิบัติตามคุณธรรมทางศาสนา
5. ความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารเกี่ยวกับค่านิยม พบว่า ค่านิยมคือหลักในการดำเนินชีวิต ดังนั้นผู้วิจัยจึงศึกษาค่านิยมในการดำเนินชีวิตของครูตามแนวคิดของสุนทรีย โคมินและสนธิ สมักรการ ซึ่งอ้างอิง แนวทฤษฎีของโรคิช (Rokeach) แบ่งค่านิยมเป็น 2 ประเภท คือ

1. ค่านิยมวิถีปฏิบัติ หมายถึง ค่านิยมที่มีลักษณะเป็นวิถีทางหรือเป็นเครื่องมือในการประพฤติปฏิบัติที่พึงปรารถนาในด้านจริยธรรมและความสามารถ ต่างๆ 23 ประการ คือ การบังคับตัวเอง การเป็นตัวของตัวเอง การปรับตัวเข้ากับจังหวะและสิ่งแวดล้อม การประมาณตนและความรักสันโดษ การพึ่งพาอาศัยกัน การมีความสามารถสูง การมีอารมณ์สงบและความสำรวม การรักษาน้ำใจกัน ความรักใคร่ชอบพอสนิทสนม การให้อภัย ความกตัญญูรู้คุณ ความทะเยอทะยาน ความสุภาพ ความอ่อนน้อมเชื่อฟัง การศึกษาสูง ความกล้า ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ความสนุกสนานร่าเริง ความคิดสร้างสรรค์ ความสะอาด ความมีน้ำใจเมตตาอารี การมีแนวคิดกว้าง

2. ค่านิยมจุดหมายปลายทางชีวิต หมายถึง ค่านิยมที่ชี้ให้เห็นถึงจุดหมายปลายทางของชีวิตโดยมีศูนย์รวมอยู่ที่ตัวบุคคลและสังคม 20 ประการ คือ การช่วยเหลือผู้อื่น การได้รับความยกย่องในสังคม การมีชีวิตที่ตื่นเต้น การมีชีวิตที่สบายพอสมควร การมีมิตรที่ดี การมีคนรัก การมีหลักธรรมและศาสนาเป็นที่พึ่ง ความกว้างขวางในสังคม ความงามของธรรมชาติและศิลปะ ความเป็นปราชญ์เป็นผู้รู้ดี ความภาคภูมิใจในตัวเอง ความมั่นคงของประเทศชาติ ความมั่งมีในเงินทองและวัตถุ ความรักอิสระเสรี ความสงบสุขทางใจ ความเสมอภาค ความสำเร็จในชีวิต ความสุขในชีวิตครอบครัว ความสุขสำราญ โลกที่มีสันติสุข

2. การดำเนินชีวิต

2.1 ความหมายของการดำเนินชีวิต

ในการศึกษาค้นคว้าเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิต พบว่ามีการใช้คำที่มีความหมายใกล้เคียงกัน คือ การดำเนินชีวิต (Lifestyles) และแบบแผนชีวิต (Style of Life) ดังนี้

อุทุมพร จามรมาน (2528 : 29) กล่าวว่า แบบแผนการดำเนินชีวิตเป็นลักษณะทางจิต และสังคมซึ่งคนที่อาศัยอยู่ในชุมชนนั้นประพฤติปฏิบัติ และเป็นพฤติกรรมทั้งหลายที่บุคคลสามารถควบคุมได้ อาจจะมากหรือน้อย รวมไปถึงการกระทำต่างๆ ที่มีผลเกี่ยวกับปัจจัยเสี่ยงต่อสุขภาพของคนคนนั้น

นพรัตน์ มหากาญจนกุล (2537 : 26) กล่าวว่า แบบแผนการดำเนินชีวิต หมายถึง พฤติกรรมหรือลักษณะการดำรงชีวิตของบุคคลที่ประพฤติปฏิบัติเป็นแนวทางในการดำรงชีวิตอยู่เป็นประจำ

รัชณี ฝนทองมงคล (2538 : 13) ได้ให้คำนิยามของคำว่า การดำเนินชีวิตไว้ว่า หมายถึงวิถีการดำรงชีพ การดำเนินชีวิตประจำวัน โดยมีเป้าหมาย

ซิงเกอร์ (Walker , Sechrist and Pender . 1987 : 76 ; citing Singer. 1982) ได้ให้ความหมายของวิถีทางดำเนินชีวิตว่าเป็นหนทางของการดำเนินชีวิตหรือวิถีชีวิตที่บุคคลประพฤติปฏิบัติในกิจวัตรประจำวัน

2.2 การดำเนินชีวิตของครู

2.2.1 คุณลักษณะที่ดีของครู

คุณลักษณะที่ดีของครู มีผู้กล่าวไว้มากมาย ดังนี้

พระพุทธเจ้า (หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู. 2520 : 7) ได้กำหนดลักษณะของครูที่ดีไว้ 7 ประการ คือ

1. ปิโย คือการทำตัวให้เป็นที่รักแก่ศิษย์และบุคคลทั่วไป
2. ครุ คือการเป็นบุคคลที่มีความหนักแน่น มีจิตใจมั่นคง กอบด้วยความรู้แน่นเอาจริง
3. ภาวนีโย คือการเป็นผู้ที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้มีความประพฤติอันดีงาม
4. วัตตะตา คือเป็นผู้มีความมานะ ในการตักเตือนสั่งสอนโดยไม่เกรงกลัวว่าจะเกลียดหรือโกรธ มีความเฉลียวฉลาดในการใช้คำพูด
5. วจนกุขโม คือการเป็นผู้มีความอดทนต่อถ้อยคำ โดยมีเจตนาดีเป็นที่ตั้ง
6. คมภีรึ ถนุกตตะตา คือการรู้จักสอนจากง่ายไปหายาก หรือมีความลึกซึ้งขึ้นโดยลำดับ
7. โนจฺญ ฐาเน นิโยชเย คือการรู้จักแนะนำในทางที่ถูกต้องที่ควร ไม่แนะนำนอกถิ่นนอกทาง

ลีปพนนท์ เกตุทัต และคณะ (2528 : 141 - 142) ได้สรุปว่าครูควรมีลักษณะและบทบาทที่พึงประสงค์ ดังนี้

1. รักการอ่าน รักการศึกษาค้นคว้า ปรับปรุงตนเองให้ทันสมัยอยู่เสมอ มีความมั่นใจ และศรัทธาในอาชีพครู
2. มีความคิดเป็นตัวของตัวเอง กล้าแสดงออกเพื่อเผยแพร่ความคิดเห็น หรือความรู้ใหม่ต่อสาธารณะหรือเพื่อพัฒนาวิชาชีพโดยบริสุทธิ์ใจ
3. ประพฤติและวางตนอยู่ในกรอบศีลธรรมจรรยาอันเป็นบรรทัดฐานที่ยอมรับกันทั่วไปในชุมชน
4. ประกอบอาชีพเพื่อหารายได้เลี้ยงชีพ พอสมควรแก่สภาพ ฐานะยากง่าย มัธยัสถ์อดออมไม่เห็นแก่ความเจริญทางวัตถุเกินกว่าคุณธรรมและจริยธรรม
5. เปลี่ยนแปลงบทบาทจากการเป็นผู้บอก ผู้แสดงนำมาเป็นผู้กระตุ้นให้เกิดความคิดริเริ่ม
6. ฝึกนักเรียนให้มีความสามารถในการทำงานรวมกลุ่ม รู้จักวิพากษ์วิจารณ์ อดทนต่อการถูกวิจารณ์ ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น มีวินัยในตนเอง สำนึกในสิทธิของตน และผู้อื่น เคารพกฎของสังคมในการอยู่ร่วมกัน รู้จักใช้สิทธิและพิทักษ์สิทธิ รักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม รู้แพ้รู้ชนะ เคารพเสียงส่วนมาก และรับฟังเสียงส่วนน้อย
7. สนใจศึกษาธรรมชาติ และความแตกต่างในตัวของแต่ละคนเพื่อนำมาเป็นข้อสังเกตพิจารณาในการปฏิบัติต่อศิษย์ ให้ความรักความสนใจเอาใจใส่อย่างเท่าเทียมกัน เพื่อให้ได้รับความสนิทสนม และความไว้วางใจจากศิษย์ เป็นการขจัดช่องว่างระหว่างครูกับศิษย์อย่างได้ผล
8. พยายามค้นหาความสนใจ ความสามารถ และความถนัดของนักเรียนแต่ละคน เพื่อหาทางส่งเสริมแนะนำ การเลือกวิชาและอาชีพแก่นักเรียนให้เหมาะสม
9. ส่งเสริมให้นักเรียนเป็นคนฝึกฝนคุณธรรม จริยธรรม โดยไม่หลงใหลในวัตถุ และเห็นคุณค่าของการรักษาเอกลักษณ์และวัฒนธรรมของชาติ
10. มีความรู้ความสนใจในการเกษตรพอที่จะเข้าใจ และสามารถมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเกษตรในท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี โดยคำนึงว่าสังคมไทยส่วนใหญ่เป็นสังคมเกษตรกรรม
11. ส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามวิถีประชาธิปไตยแก่ชุมชน โดยประพฤติตนเป็นแบบอย่าง และชักนำผู้อื่นให้ปฏิบัติตามโอกาสอันเหมาะสม
12. รักความยุติธรรมและกล้าหาญที่จะต่อสู้เพื่อความเป็นธรรมของสังคมด้วยปัญญาและสติตามกระบวนการที่ถูกต้องเหมาะสมตามครรลองของขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมและสิทธิแห่งกฎหมาย

13.หาโอกาสเข้ามีส่วนร่วมโดยเต็มใจในกิจกรรมด้านต่างๆ ของท้องถิ่น อุทิศตนเป็นที่ปรึกษา หรือช่วยแก้ปัญหาของท้องถิ่น โดยเฉพาะในชนบทเพื่อสร้างสัมพันธภาพ และความเข้าใจอันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในท้องถิ่น

บุญถิ่น อัตถากร (2514 : 1) ได้กล่าวถึงแนวนโยบายการผลิตครูในอนาคตถึงลักษณะของครูที่ดีควรมีคุณสมบัติอย่างน้อย 3 ประการ คือ

1. ครูควรเป็นผู้มีความรู้ คือมีทั้งความรู้ในเนื้อหาวิชา ซึ่งจะต้องสร้างเพิ่มเติมอยู่เสมอ
2. ครูควรเป็นผู้เปี่ยมด้วยคุณธรรมและวัฒนธรรม มีสุคตินิยม
3. ครูควรเป็นผู้มีความสามารถในการกลวิธีสอน สามารถถ่ายทอดความรู้และวิธีแห่งปัญญาสามารถอบรมชักนำเด็กไปสู่หนทางที่ดีงาม

สมบัติ มหารศ (2528 : 131) ให้ความคิดเห็นว่า ครูที่ดีนั้นควรมีคุณลักษณะ ดังต่อไปนี้

1. ต้องมีคุณธรรม รู้จักควบคุมตนเอง รักษาวินัยแห่งตน
2. วิจารณ์ตน ต้องดูตนเองว่าอยู่ในลักษณะใด ควรประพฤติปฏิบัติอย่างไร มีการอ่อนน้อมถ่อมตน
3. มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความกล้าที่จะแสดงออก และกระทำการในทางที่ถูกที่ควร
4. มีวัฒนธรรมประจำตน เช่น ด้านการแต่งกาย
5. มีการเสียสละเพื่อศิษย์
6. มีการวิเคราะห์ตน กระทำตนให้เหมาะสมกับสภาพและฐานะแห่งตน
7. มีการจัดอันดับคุณภาพของตน
8. มีวุฒิภาวะ เป็นที่เชื่อถือศรัทธาแก่ผู้ปกครองนักเรียน
9. มีความสามารถในการเป็นผู้นำที่ดี

2.2.2 การดำเนินชีวิตของครู

นายสุขวิช รังสิตพล (คณิต อัมพรศักดิ์. 2539 ; อ้างอิงมาจาก สุขวิช รังสิตพล.ม.ป.ป.) ได้ออกระเบียบว่าด้วยจรรยาบรรณครู พ.ศ. 2539 เพื่อเป็นแนวทางหรือเป็นกรอบในการดำเนินชีวิตของครูดังนี้

1. ครูต้องรักและเมตตาศิษย์ โดยให้ความเอาใจใส่ ช่วยเหลือ ส่งเสริม ให้กำลังใจในการเล่าเรียนแก่ศิษย์โดยเสมอหน้า
2. ครูต้องอบรม สั่งสอน ฝึกฝน สร้างเสริมความรู้ ทักษะและนิสัยที่ถูกต้องดีงามให้เกิดแก่ศิษย์อย่างเต็มความสามารถ ด้วยความบริสุทธิ์ใจ
3. ครูต้องประพฤติ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ทั้งทางกาย วาจา และจิตใจ

4. ครูต้องไม่กระทำตนเป็นปฏิปักษ์ต่อความเจริญทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์และสังคมของศิษย์

5. ครูต้องไม่แสวงหาประโยชน์อันเป็นอามิสสินจ้างจากศิษย์ในการปฏิบัติหน้าที่ ตามปกติ และไม่ใช่ให้ศิษย์กระทำการใดๆ อันเป็นการหาประโยชน์ให้แก่ตนโดยมิชอบ

6. ครูย่อมพัฒนาตนเองทั้งในด้านวิชาชีพ ด้านบุคลิกภาพ และวิสัยทัศน์ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการ เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอยู่เสมอ

7. ครูย่อมรักและศรัทธาในวิชาชีพครูและเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพครู

8. ครูพึงช่วยเหลือเกื้อกูลครูและชุมชนในทางสร้างสรรค์

9. ครูพึงประพฤติ ปฏิบัติตนเป็นผู้นำในการอนุรักษ์ และพัฒนาภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย

2.3 หลักการดำเนินชีวิต

สัญญา ธรรมศักดิ์ (2530 : 49 - 52) ได้กล่าวถึงหลักการดำเนินชีวิต 5 ประการ คือ

1. ศีลธรรม
2. สุขภาพ
3. การงาน
4. การเงิน
5. การสมาคม

พระครูธรรมธรสุนันท์ (2535 : 6) ได้กล่าวถึงหลักการดำเนินชีวิตเพื่อให้ประสบความสำเร็จ ความเจริญก้าวหน้า ขึ้นอยู่กับ หลักการดำเนินชีวิต 2 ทาง คือ

1. ทางดี (ทางเจริญ) หมายถึง การดำเนินชีวิตของมนุษย์ด้วยหลักธรรมที่เป็นธรรมชาติอันเป็นกฎแห่งความจริง

2. ทางชั่ว (ทางเสื่อม) หมายถึง การดำเนินชีวิตของมนุษย์ในทางเสื่อม ประกอบด้วย อบายมุข 6 ได้แก่ ดื่มน้ำเมา เที่ยวกลางคืน เที่ยวดูการละเล่น การเล่นเกมพนัน คบคนชั่วเป็นมิตร เกียจคร้านการทำงาน

ประเวศ วะสี (2538 : 19-24) ได้กล่าวถึงการดำรงชีวิตที่มีคุณค่า หรือมีวิถีชีวิตที่ถูกต้อง ทุกคนควรที่จะพัฒนาศักยภาพของตนเอง โดยการดำรงชีวิตที่มีคุณค่า 5 ประการ คือ เบญจวิถี ดังต่อไปนี้

1. ปลุกมโนสำนึกแห่งความเป็นมนุษย์

จุดเริ่มต้นของการดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่า อยู่ที่การปลุกมโนสำนึกแห่งความเป็นมนุษย์ของตนเองให้ตระหนักรู้ว่า เรามีศักยภาพที่จะเรียนรู้ ที่จะรัก และที่จะเป็นอิสระ คือพ้นจากความบีบคั้นได้ มโนสำนึกทำให้เกิดพลังอำนาจแห่งเจตจำนง (Will Power) พลังอำนาจแห่งเจตจำนงเป็นพลังที่ก่อให้เกิดพลังชีวิต ช่วยให้ชีวิตดำรงอยู่ได้ และมีความสำเร็จ

2. สัมผัสเพื่อนมนุษย์และสัมผัสธรรมชาติ

ในสังคมสมัยใหม่ ชีวิตและการทำงานของคนที่อยู่กับความเทียม (Artificiality) ทำให้แปลกแยกจากธรรมชาติและเพื่อนมนุษย์ ชีวิตมนุษย์ที่แปลกแยกจากธรรมชาติและจากเพื่อนมนุษย์ทำให้เกิดปัญหาทางจิต สังคม และปัญญา อันเป็นต้นเหตุแห่งปัญหาต่างๆเป็นอันมาก ในสังคมปัจจุบันชีวิตที่จะมีคุณค่าต้องพยายามให้สัมผัสกับธรรมชาติและสัมผัสกับชีวิตของเพื่อนมนุษย์ไว้เสมอๆ เพื่อพัฒนาจิตใจให้ละเอียดอ่อน (High Touch) และพัฒนาทางจิตวิญญาณให้สูงขึ้น ซึ่งจะทำให้ชีวิตมีคุณค่ายิ่งขึ้น

3. ขยายความรักเพื่อนมนุษย์ และความรักธรรมชาติอย่างกว้างขวาง

ขยายความรักเพื่อนมนุษย์และความรักธรรมชาติออกไปอย่างกว้างขวาง โดยปราศจากเงื่อนไขทางลัทธิ อุดมการณ์ หรือชนชั้นใดๆ ให้จิตใจเต็มไปด้วยมิตรไมตรีและเอื้ออาทรต่อสรรพสิ่งทั้งหลาย มีความรักสากล (Universall Love) เมื่อทำได้ดังนี้ได้มากขึ้นเรื่อย จิตใจจะสงบ ประสพความงาม ความสุข และอิสรภาพ ทำให้อยู่ในฐานะจะเรียนรู้จากทุกสิ่งทุกอย่าง ทุกสถานการณ์ ตามความเป็นจริง ตามปกติมนุษย์เรียนรู้ได้ยาก เพราะมัวไปข้องติดอยู่ในอารมณ์ แต่เมื่อมีความรักสากลแล้วเรียนรู้ได้จากคนทุกคนและจากทุกสถานการณ์ จะทำให้มีศักยภาพมาก บุคคลเรียนรู้แต่ละคนมีศักยภาพและผลกระทบต่อสังคมมาก

4. รวมกลุ่มให้เกิดความเป็นชุมชน

การรวมกลุ่มของบุคคลจำนวนหนึ่งที่มิวัตถุประสงค์ร่วมกันมีความเอื้ออาทรต่อกัน มีการเรียนรู้และการกระทำร่วมกัน และมีองค์กรจัดการ จะเกิดความอบอุ่นและความสุขอย่างท่วมท้น มีพลังการเรียนรู้และพลังสร้างสรรค์สูงมาก เมื่อเกิดสภาพดังกล่าวขึ้นเรียกว่า มีความเป็นชุมชน เมื่อมีความเป็นชุมชน และเครือข่ายของชุมชนจะทำให้แก้ปัญหาได้ทุกชนิด

5. การเป็นบุคคลเรียนรู้

ในยุคสมัยแห่งความสลับซับซ้อนและความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว คนทุกคนต้องเป็นบุคคลเรียนรู้และมีกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสม สามารถเรียนรู้ได้จากทุกคนและทุกสถานการณ์ การรู้อะไรแจ่มแจ้งทำให้เกิดความสุขเพราะทำให้เกิดอิสรภาพหรือการหลุดพ้นจากความไม่รู้ ความไม่รู้ทำให้เกิดความบีบคั้น การเรียนรู้ที่ถูกต้องทำให้รู้ความจริงเกี่ยวกับธรรมชาติ มนุษย์และสังคม ทั้งทางวัฒนธรรมและนามธรรม รวมไปถึงเรื่องทางจิตวิญญาณ การรู้ความจริงทำให้มีศักยภาพสังคมในอนาคตจะเป็นสังคมเรียนรู้ และบุคคลจะต้องเป็นบุคคลเรียนรู้ การเรียนรู้ทำให้ชีวิตมีคุณค่ายิ่ง

เพนเดอร์ (Pender. 1987 : 135 - 143) ได้แบ่งการดำเนินชีวิต ออกเป็น 10 ด้าน คือ

1. การดูแลตนเอง หมายถึง การดูแลตนเองในด้านสุขวิทยาส่วนบุคคล ความรู้เกี่ยวกับโรค การสังเกตร่างกายตนเองว่ามีอาการผิดปกติหรือไม่

2. การปฏิบัติทางโภชนาการ หมายถึง การรับประทานอาหารได้ถูกต้องเหมาะสมมีคุณค่าทางโภชนาการ
 3. การออกกำลังกาย หมายถึง การพักผ่อนและเสริมสร้างสมรรถนะของร่างกาย
 4. การนอนหลับ หมายถึง การประเมินระยะเวลาที่ควรจะได้รับ การพักผ่อนนอนหลับ ตลอดจนการมีลักษณะการนอนที่ถูกต้อง
 5. การจัดการกับความเครียด หมายถึง การประเมิน อารมณ์สนุกสนานของบุคคล การแสดงอารมณ์ต่างๆ ออกมาได้อย่างเหมาะสม
 6. ความเข้าใจตนเองอย่างถ่องแท้ในความสำเร็จของชีวิต หมายถึง ความพึงพอใจในความสำเร็จของชีวิต
 7. จุดมุ่งหมายของชีวิต หมายถึง การกำหนดเป้าหมายชีวิต ทั้งระยะสั้นและระยะยาว
 8. การมีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น หมายถึง การคบหาสมาคมกับบุคคลอื่นๆ
 9. การควบคุมสภาวะสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อสุขภาพ หมายถึง การดูแลตนเองให้ปลอดภัยจากอันตรายต่างๆ
 10. การใช้บริการด้านสุขภาพ หมายถึง ความกระตือรือร้นในการหาข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาสุขภาพอนามัย การตรวจสุขภาพ
- จิกส์ (Griggs. 1989 : 69) กล่าวถึงหลักการดำเนินชีวิต ดังนี้
1. ความพอใจในอาชีพ
 2. ความพอใจในชีวิตครอบครัว
 3. ความก้าวหน้าของอาชีพ
 4. การดูแลรักษาสุขภาพ
 5. ความสำเร็จของชีวิต
 6. การได้รับความช่วยเหลือ
- ฮอลล์ (Hall. 1996 : 36 - 77) ได้กล่าวถึงการดำเนินชีวิต ดังนี้
1. สุขภาพ หมายถึง การดูแลตนเองด้านสุขภาพ เช่น การออกกำลังกาย การพักผ่อน การดูแลรักษายามเจ็บป่วย
 2. อาชีพ หมายถึง การประกอบอาชีพหลักเพื่อการมีรายได้ในการดำรงชีวิต
 3. การศึกษา หมายถึง การได้รับการศึกษาในระบบโรงเรียน การเข้ารับการอบรม ตลอดจนการสนใจศึกษาหาความรู้
 4. ที่อยู่อาศัย หมายถึง ลักษณะที่อยู่อาศัย วัสดุที่ใช้ในการก่อสร้างที่อยู่อาศัย ตลอดจนสถานะภาพของการอาศัย
 5. กิจกรรม หมายถึง การทำกิจกรรมในยามว่าง เช่น การเข้าสังคม งานอดิเรก

6. ศาสนา หมายถึง ศาสนาที่ตนนับถือเป็นศาสนาประจำตัว

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักการดำเนินชีวิต ซึ่งพบว่าผู้ทรงคุณวุฒิได้แนะนำ หลักการดำเนินชีวิตไว้หลายท่าน โดยส่วนใหญ่แล้วจะมีความใกล้เคียงกัน ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัย จึงได้ดัดแปลงจากแนวคิดให้มีความเหมาะสมกับกลุ่มประชากร และสภาพสังคมที่ศึกษา จึงกำหนดหลักการดำเนินชีวิตเพื่อศึกษาการดำเนินชีวิตของกลุ่มตัวอย่างใน 5 ด้าน คือ

1. ด้านการดูแลตนเอง
2. ด้านความประพฤติ
3. ด้านการงาน
4. ด้านสังคม
5. ด้านเศรษฐกิจ

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับค่านิยม และการดำเนินชีวิตของครู

1. สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับค่านิยมของครู

สุนทรี โคมิน และ สนิท สมักรการ (2522) ได้ศึกษาเรื่อง ค่านิยมและระบบค่านิยมไทย โดยแบ่งค่านิยมออกเป็น 2 ชนิด คือ ค่านิยมวิถีปฏิบัติ และ ค่านิยมจุดหมายปลายทาง ผลการวิจัยปรากฏว่า

ค่านิยมวิถีปฏิบัติของคนไทยให้ความสำคัญตามลำดับมากไปหาน้อย 23 ประการดังนี้ ความเป็นตัวของตัวเอง ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ความกตัญญูรู้คุณ การปรับตัวเข้ากับโอกาส และจังหวะสิ่งแวดล้อม การรักษาน้ำใจกัน การบังคับตัวเอง ความมีน้ำใจเมตตา ความสุภาพ การมีความสามารถสูง การศึกษาสูง ความกล้า การประมาณตนและความรักสันโดษ การมีอารมณ์สงบและความสำรวม การให้อภัย การมีแนวคิดกว้าง ความรักใคร่ชอบพอ ความอ่อนน้อมเชื่อฟัง ความสะอาด ความสนุกสนานร่าเริง การพึ่งพาอาศัยกัน ความคิดสร้างสรรค์ ความทะเยอทะยาน

ค่านิยมจุดหมายปลายทางของคนไทยให้ความสำคัญตามลำดับมากไปหาน้อย 20 ประการดังนี้ ความมั่นคงของชาติ ความสุขในชีวิตครอบครัว ความภาคภูมิใจในตัวเอง ความสำเร็จในชีวิต การมีชีวิตที่สบายพอควร ความเสมอภาค การมีมิตรที่ดี ความรักอิสระเสรี ความสงบสุขทางใจ การช่วยเหลือผู้อื่น การมีหลักธรรมศาสนาเป็นที่พึ่ง โลกที่มีสันติสุข ความเป็นปราชญ์ เป็นผู้รู้ดี ความกว้างขวางในสังคม การมีคนรัก ความงาม ธรรมชาติ และศิลป การได้รับความยกย่องในสังคม การมีชีวิตที่ตื่นเต้น ความสุขสำราญ ความมั่งมีในเงินทองวัตถุ

นีออน กลิ่นรัตน์และคณะ (2525) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องค่านิยมของอาจารย์ในสถาบันฝึกหัดครูภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างคือ อาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ของมหาวิทยาลัยขอนแก่น , มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม และอาจารย์ของวิทยาลัยพลศึกษา 3 แห่ง จำนวน 400 คน โดยศึกษาในเรื่องค่านิยมจุดหมายปลายทางชีวิต และค่านิยมวิถีปฏิบัติ ผลการวิจัยพบว่า ค่านิยมจุดหมายปลายทางชีวิตของกลุ่มอาจารย์ที่สำคัญในระดับสูงส่วนใหญ่เป็นค่านิยมแบบมีศูนย์รวมที่บุคคลมากกว่าค่านิยมส่วนสังคม ได้แก่ ความสำเร็จในชีวิต ความสุขในชีวิตครอบครัว ความภาคภูมิใจในตัวเอง ความสงบสุขทางใจ และความเป็นปราชญ์เป็นผู้รู้ดี ส่วนค่านิยมวิถีปฏิบัติ กลุ่มอาจารย์ให้ความสำคัญในค่านิยมแบบเน้นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลมากกว่าค่านิยมเน้นความสามารถของบุคคล ได้แก่ ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ การเป็นตัวของตัวเอง ความกตัญญูรู้คุณ การมีความสามารถสูง การปรับตัวเข้ากับจังหวะและสิ่งแวดล้อม เมื่อเปรียบเทียบค่านิยมทั้ง 2 ประเภท ระหว่างตัวแปรทางสังคมต่างๆ พบว่าอายุเป็นตัวแปรทางสังคมที่ทำให้ค่านิยมในวิถีปฏิบัติแตกต่างกันมากกว่าตัวแปรอื่นๆ อาจารย์ชายให้ความสำคัญในความกว้างขวางในสังคมมากกว่าอาจารย์หญิง อาจารย์ปริญญาตรีมีความอ่อนน้อมเชื่อฟังมากที่สุด อาจารย์ปริญญาเอกให้ความสำคัญในการมีแนวความคิดกว้าง อาจารย์ที่แต่งงานแล้วเห็นว่าความสุขในชีวิตครอบครัวสำคัญมากกว่าคนโสด และอาจารย์ในสาขาสังคมศาสตร์ให้ความสำคัญเรื่องความรับผิดชอบต่อมากกว่าอาจารย์สาขาอื่นๆ

สมเชื้อ วงศ์ปาลมานนท์ (2526) ได้ทำการศึกษา ค่านิยมทางจริยธรรมของอาจารย์และนักศึกษา ในสถาบันการศึกษาครูซึ่งตั้งอยู่ในเขตที่ประชาชนส่วนใหญ่เป็นชาวไทยมุสลิม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจะศึกษาค่านิยมทางจริยธรรมของอาจารย์ผู้สอนและนักศึกษาครูที่กำลังศึกษาอยู่ในสถานศึกษาที่ตัวอยู่ในเขตซึ่งประชาชนส่วนใหญ่เป็นชาวไทยมุสลิม โดยกำหนดตัวแปร คือ สถานภาพ สถานศึกษา เพศ ศาสนา ภูมิฐานะเดิม อาชีพบิดา มารดา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา อายุการทำงานของอาจารย์ พบว่า

1. อาจารย์เลือกค่านิยมจริยธรรมทั้ง 16 ประเภทไม่แตกต่างกัน โดยได้เลือกค่านิยมด้านความซื่อสัตย์สุจริตเป็นอันดับแรก ความเมตตากรุณาเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และขยันหมั่นเพียรในหน้าที่การงานเป็นอันดับ 2 และ 3 ตามลำดับ และอันดับสุดท้ายพบว่าอาจารย์เลือกมุ่งอิสระภาพ เสรีภาพแห่งตนและสังคม เลือกรับการเก็บออมและประหยัดเป็นอันดับรองสุดท้าย

2. อาจารย์ชาย และอาจารย์หญิง ต่างก็เลือกค่านิยมจริยธรรมไม่แตกต่างกัน เมื่อแยกศึกษาสถานศึกษาที่ปฏิบัติการอยู่ก็พบว่า อาจารย์แต่ละแห่งเลือกค่านิยมจริยธรรมแตกต่างกันเพียงเล็กน้อยอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากอาจารย์ที่มีอายุการทำงานต่างกันเท่านั้นที่เลือกค่านิยมทางจริยธรรมต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. อาจารย์และนักศึกษาเมื่อนำมาศึกษารวมกันพบว่าเลือกค่านิยมใกล้เคียงกันมากโดยเลือกค่านิยมด้านความซื่อสัตย์สุจริตเป็นอันดับแรก ความเมตตากรุณาเป็นอันดับที่ 2 และความขยันหมั่นเพียรในหน้าที่การงานเป็นอันดับที่ 3 ส่วนอันดับสุดท้ายและรองสุดท้ายนั้น เลือกด้านอิสรภาพเสรีภาพแห่งตนและสังคม และยึดหลักความยุติธรรมตามวิถีประชาธิปไตย

4. อาจารย์และนักศึกษาเลือกจัดอันดับค่านิยมจริยธรรมแต่ละด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ อาจารย์และนักศึกษาเมื่อจำแนกศึกษาตามเพศ ชาย และหญิง ต่างก็เลือกค่านิยมทางจริยธรรมในแต่ละด้านไม่แตกต่างกัน อาจารย์และนักศึกษานับถือศาสนาต่างกันนั้น เลือกค่านิยมจริยธรรมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อดูคะแนนเฉลี่ยในแต่ละด้านพบว่าอันดับที่ 1 นั้น กลุ่มนับถือศาสนาอิสลามเลือกค่านิยมด้านปฏิบัติตามหลักคำสอนของศาสนา ซึ่งค่านิยมด้านนี้กลุ่มที่นับถือศาสนาพุทธเลือกเป็นอันดับสุดท้าย ส่วนค่านิยมด้านอื่นไม่แตกต่างกันมากนัก เมื่อศึกษาเปรียบเทียบกลุ่มตัวอย่างที่บิดา และมารดา ประกอบอาชีพต่างกันคือ รับราชการ ค้าขาย เกษตรกรรม และอาชีพประเภทอื่นๆ ก็พบว่าแต่ละกลุ่มเลือกค่านิยมแต่ละด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ อาจารย์และนักศึกษามีภูมิลำเนาเดิมอยู่ในเขตเทศบาล และนอกเขตเทศบาล เลือกค่านิยมไม่แตกต่างกัน

เพ็ญแข ประจันปัจฉิก และอ้อมเดือน สดมณี (2529) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องค่านิยมของชาวชนบทไทย : ค่านิยมทางวัตถุ กับค่านิยมทางระเบียบประเพณี โดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นหัวหน้าครอบครัวในหมู่บ้านเจริญและไม่เจริญ ตำบลลำเหย อำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม จำนวน 161 คน ผลการวิจัยพบว่าประชากรในหมู่บ้านเจริญและไม่เจริญมีการยึดถือในค่านิยมทางระเบียบประเพณีในระดับไม่แตกต่างกัน ส่วนการยอมรับค่านิยมทางวัตถุ ประชากรในกลุ่มหมู่บ้านเจริญมีการยอมรับค่านิยมทางวัตถุมากกว่าประชากรหมู่บ้านไม่เจริญ

มยุรี เจริญทรัพย์ (2533) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ค่านิยมที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของบุคลากรศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบค่านิยมที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของบุคลากรศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ด้านการพึ่งตนเอง ความขยันหมั่นเพียรและมีความรับผิดชอบ การประหยัดและออม การมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย การปฏิบัติตามคุณธรรมทางศาสนา และศึกษาลำดับความสำคัญของค่านิยมที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน ผลการศึกษาพบว่า

ค่านิยมที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานโดยรวมอยู่ในเกณฑ์สูงทั้ง 4 ด้าน โดยผู้บริหารและเจ้าหน้าที่มีความคิดเห็นต่อค่านิยมที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานในตำแหน่งแต่ละด้าน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 บุคลากรที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อค่านิยมที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานในแต่ละด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .001 บุคลากรที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อค่านิยมที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานในแต่ละด้าน แตกต่างกัน

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่านิยมที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานที่มีลำดับความสำคัญสูงสุด คือ ค่านิยมด้านการพึ่งตนเอง ขยันหมั่นเพียร และมีความรับผิดชอบ ส่วนค่านิยมที่มีความสำคัญน้อยที่สุด คือ ค่านิยมด้านการประหยัดและออม

พันคำ มีโพทอง (2533) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการของครู ผู้ปกครอง และนักเรียนชั้นประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ ของนักเรียนกับผู้ปกครอง และนักเรียนกับครู ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนและครูมีค่านิยมพื้นฐานด้านการมีความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ด้านการมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย และด้านการปฏิบัติตามหลักคุณธรรมของศาสนา มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05

ไวท์ (White . 1969) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบค่านิยมและทัศนคติของบุคคลที่ประกอบอาชีพต่างๆ กัน คือ ครู นักศึกษการบริหารธุรกิจ และพนักงาน ผลการวิจัยพบว่านักศึกษการบริหารธุรกิจ และพนักงานมีค่านิยมทางวิชาการ สุนทรียภาพ และศาสนา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กลุ่มครูมีค่านิยมทางการเงินและทางสังคมสูงกว่ากลุ่มพนักงาน และยังมีค่านิยมทางการเงินและทางศาสนาสูงกว่ากลุ่มนักศึกษการบริหารธุรกิจ

สรุปจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับค่านิยม สามารถสรุปได้ว่า ค่านิยมมีความสำคัญในการดำเนินชีวิต เพราะค่านิยมเป็นสิ่งที่ได้รับการหล่อหลอมมาจาก ตัวแบบ การอบรมสั่งสอน สังคม และสิ่งแวดล้อมต่างๆ ของบุคคล ดังนั้น หากทราบว่าบุคคลมีค่านิยมไปในทิศทางใด ก็จะสามารถคาดคะเนพฤติกรรมของบุคคล กลุ่ม ชุมชน หรือสังคมนั้นๆ ได้ว่าจะมีการพัฒนาไปในทิศทางใด

2. สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของครู/คนในกรุงเทพมหานคร

พรพรรณ ศรีทอง (2533) ได้ศึกษาคุณภาพชีวิตของครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิจิตร โดยในส่วนของคุณภาพชีวิตในเรื่องประชาชนมีการพัฒนาจิตใจให้ดีขึ้นพบว่า ครูมีการดำเนินชีวิตตามหลักศาสนา คือ ไม่หลงมัวเมาในการเสพสุรา เล่นการพนัน และเสพสิ่งเสพติดร้ายแรง และครูมีคุณภาพชีวิตดีตามสภาพที่เป็นจริงมากน้อยตามลำดับคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนและสังคม (95.9) ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน (83.3) ด้านที่อยู่อาศัย (79.5) ด้านอาหารและโภชนาการ (70.6) ด้านการพัฒนาจิตใจให้ดีขึ้น (66.1) ด้านความสัมพันธ์ภายในครอบครัว (52.2) ด้านการทำงาน (43.3) และด้านการได้รับบริการทางสังคมขั้นพื้นฐาน (38.3) โดยครูจัดลำดับความสำคัญของปัจจัยที่บ่งถึงคุณภาพชีวิตเรียงตามลำดับก่อนหลังดังนี้ ด้านอาหารและโภชนาการ ด้านการทำงาน ด้านความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ด้านที่อยู่อาศัย ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ด้านการพัฒนาจิตใจให้ดีขึ้น ด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนและสังคม และด้านการได้รับบริการทางสังคมขั้นพื้นฐาน

วัฒนา ณ ระนอง (2534) ได้ศึกษาเรื่องการดำเนินชีวิตคนรุ่นใหม่ในกรุงเทพมหานครในเรื่อง งานอดิเรก งานสังคม การพักผ่อนหย่อนใจ การบันเทิง การเป็นสมาชิกของกลุ่มต่างๆ การกีฬา การรับประทานอาหารนอกบ้าน การสังสรรค์ การท่องเที่ยว โดยการสัมภาษณ์บุคคลที่มีอายุระหว่าง 20 - 30 ปีในกรุงเทพมหานคร พบว่ากิจกรรมของกลุ่มตัวอย่างที่กระทำบ่อยและค่อนข้างบ่อยได้แก่ การดูโทรทัศน์ ฟังวิทยุ และอ่านหนังสือ ตามลำดับ กิจกรรมที่กระทำในระดับปานกลางหรือทำบ้างบางครั้ง ได้แก่ การเดินเล่นหรือซื้อของตามศูนย์การค้า รับประทานอาหารนอกบ้าน สังสรรค์กับเพื่อนฝูง อยู่บ้านเฉยๆ ดูภาพยนตร์ และดูวิดีโอ กิจกรรมที่กระทำอยู่ในระดับน้อยมากได้แก่ การเล่นเกม กีฬา เทียวต่างจังหวัด ทำงานอดิเรกที่บ้าน ไปเที่ยวดิสนีย์แลนด์ ดูกีฬา เล่นดนตรี และเข้าวัด โดย ครอบครัวที่อบอุ่น สุขภาพที่ดี และบ้านมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตมากที่สุด รองลงมาคือ ความมั่นคงในชีวิต ความก้าวหน้าในอาชีพการงาน การศึกษา เงิน เพื่อน คนรัก สิ่งอำนวยความสะดวก และชื่อเสียง ตามลำดับ

โคลิน และคนอื่นๆ (Colin and others. 1993) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ค่าตอบแทน ความพอใจ และการดำเนินชีวิต ของครูในโรงเรียนในชนบท รัฐนิวเซาท์เวล ประเทศออสเตรเลีย พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในอาชีพครูมากกว่า 6 ปีขึ้นไป มีความพอใจในอาชีพอยู่ในระดับสูง และเห็นว่าครูมีบทบาทสำคัญในการปรับปรุงการศึกษาในชนบท เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตครูมีความเห็นโดยทั่วไปว่า ในชนบทมีความลำบาก ไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เพียงพอ เด็กขาดการเอาใจใส่ดูแลในเรื่องสุขภาพ และไม่ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง การสอนเป็นลักษณะที่ครูเป็นแม่แบบห้องเรียนเป็นลักษณะของการนั่งล้อมวง

สรุปจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับการดำเนินชีวิต สรุปได้ว่า การดำเนินชีวิตเป็นวิถีปฏิบัติ หรือวิถีชีวิตที่บุคคลประพฤติปฏิบัติในกิจวัตรประจำวัน ตั้งแต่เรื่องความจำเป็นพื้นฐานทางร่างกายจนถึงความต้องการทางจิตใจของบุคคล ซึ่งการดำเนินชีวิตจะเป็นไปตามวิถีชีวิตของบุคคลตามสภาพ อาชีพ การงาน สังคม และสิ่งแวดล้อม หากบุคคลมีทิศทางในการดำเนินชีวิตที่ดีชัดเจน ก็จะสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถจัดการกับปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ได้ โดยเฉพาะกลุ่มอาชีพครู ซึ่งมีหน้าที่ในการอบรมสั่งสอน และเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ หากมีวิถีการดำเนินชีวิตที่ดีก็จะสามารถเป็นแม่แบบที่ดีกับนักเรียนด้วย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจเกี่ยวกับค่านิยมในการดำเนินชีวิตและการดำเนินชีวิตของครู สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยมีวิธี ดำเนินการศึกษาค้นคว้าตามลำดับดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
3. วิธีการสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพเครื่องมือ
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่ครูที่สอนนักเรียนในระดับ มัธยมศึกษาปีที่ 1-6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2541 กรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร รวม 109 โรงเรียน เป็นครูชาย 3,956 คน ครูหญิง 10,750 คน รวมครูทั้งหมด 14,706 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นครูที่สอนอยู่ในระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 ภาคเรียน 2 ปีการศึกษา 2541 กรมสามัญศึกษา จำนวน 603 คน ซึ่งได้จากการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของยามานะ(Yamane, 1970 : 886) ดังนี้

$$N = \frac{Z^2 \pi (1 - \pi) n}{Z^2 \pi (1 - \pi) + n e^2}$$

เมื่อ N = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

n = จำนวนประชากร

e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ยอมให้เกิดความคลาด

เคลื่อนได้ไม่เกินร้อยละ 4

π = 0.5

Z = 2

การสุ่มกลุ่มตัวอย่าง มีลำดับขั้นตอนดังนี้

1. สุ่มโรงเรียน จำนวน 17 โรงเรียน จาก 109 โรงเรียน โดยใช้ตามอัตราส่วนร้อยละ ซึ่งผลการคำนวณปรากฏว่า กลุ่มที่ 1 - 4 และ 6 - 8 จำนวนกลุ่มละ 2 โรงเรียน กลุ่มที่ 5 จำนวน 3 โรงเรียน

2. สุ่มครูในแต่ละโรงเรียน โดยใช้ตามอัตราส่วนร้อยละ แยกตามเพศของครู ดังแสดงไว้ในตาราง 1

ตาราง 1 แสดงจำนวนครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

กลุ่ม	ประชากร				กลุ่มตัวอย่าง			
	จำนวน	ครูชาย	ครูหญิง	รวม	จำนวน	ครูชาย	ครูหญิง	รวม
	โรงเรียน	(คน)	(คน)	(คน)	โรงเรียน	(คน)	(คน)	(คน)
1	14	470	1,478	1,948	2	19	63	82
2	11	451	1,139	1,590	2	18	46	64
3	12	450	1,618	2,068	2	18	66	84
4	12	460	1,449	1,909	2	19	59	78
5	19	707	1,939	2,646	3	29	79	108
6	15	428	1,127	1,555	2	17	46	63
7	14	528	1,024	1,552	2	21	43	64
8	12	462	976	1,438	2	20	40	60
รวม	109	3,956	10,750	14,706	17	161	442	603

ตาราง 2 แสดงชื่อโรงเรียนและจำนวนครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มที่	โรงเรียน	ชาย	หญิง	รวม
1	ราชวินิต มัชฌม	9	32	41
	วัดบวรนิเวศ	10	30	40
2	สาขปัญญา	9	23	32
	เทพศิรินทร์	9	23	32
3	สามเสนวิทยาลัย	9	33	42
	ศรีอยุธยา	9	33	42
4	สาขน้ำผึ้ง	9	30	39
	ปทุมคงคา	10	29	39
5	บดินทรเดชา	10	26	36
	บางกะปิ	10	26	36
	เทพศิลา	9	27	36
6	วัดน้อยใน	9	23	32
	ชิโนรสวิทยาลัย	8	23	31
7	มัธยมวัดสิงห์	11	22	33
	ศึกษานารี	10	21	31
8	จันทร์ประดิษฐารามวิทยาคม	10	20	30
	วัดประดู่ในทรงธรรม	10	20	30
รวมจำนวนครูทั้งสิ้น				603 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ จำแนกเป็น

1. แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป
2. แบบสอบถามค่านิยมในการดำเนินชีวิต
3. แบบสอบถามการดำเนินชีวิต

2.3 ตัวอย่างแบบสอบถามค่านิยมในการดำเนินชีวิต

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความต่อไปนี้แล้วระบุว่า ข้อความนั้นๆ มีความสำคัญในการใช้เป็นหลักในการดำเนินชีวิตของท่านมากน้อยเพียงใด

กรุณาทำเครื่องหมาย (/) ลงในช่องที่ต้องการจะตอบเพียงข้อละ 1 ช่อง ดังตัวอย่าง

ข้อ ที่	ข้อความ	สำคัญ มากที่สุด	สำคัญ มาก	ไม่ แน่ใจ	สำคัญ น้อย	ไม่ สำคัญ
1.	การพึ่งพาอาศัยกัน	/				
2.	การปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม		/			

✓เกณฑ์การให้คะแนน

ลักษณะของคำถามแบ่งเป็น 5 ช่อง คือ สำคัญมากที่สุด สำคัญมาก ไม่แน่ใจ สำคัญน้อย ไม่สำคัญ

สำคัญมากที่สุด = 5 คะแนน หมายถึง ค่านิยมในการดำเนินชีวิตนั้นมีความสำคัญมากที่สุด

สำคัญมาก = 4 คะแนน หมายถึง ค่านิยมในการดำเนินชีวิตนั้นมีความสำคัญมาก

ไม่แน่ใจ = 3 คะแนน หมายถึง ไม่แน่ใจว่าค่านิยมในการดำเนินชีวิตนั้นมีความสำคัญในระดับใด

สำคัญน้อย = 2 คะแนน หมายถึง ค่านิยมในการดำเนินชีวิตนั้นมีความสำคัญน้อย

ไม่สำคัญ = 1 คะแนน หมายถึง ค่านิยมในการดำเนินชีวิตนั้นไม่มีความสำคัญ

การแปลผลแบบสอบถามค่านิยมในการดำเนินชีวิต จะรวมคะแนนของข้อคำถามทุกข้อแล้วหารด้วยจำนวนข้อ เพื่อหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) แล้วพิจารณาแบ่งระดับค่านิยม โดยใช้เกณฑ์การประเมินค่าของ เบสท์ (Best. 1981 : 204 205) ดังนี้

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.00 - 1.49 หมายถึง ค่านิยมในการดำเนินชีวิตอยู่ในระดับต่ำ

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.50 - 2.49 หมายถึง ค่านิยมในการดำเนินชีวิตอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 2.50 - 3.49 หมายถึง ค่านิยมในการดำเนินชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 - 4.49 หมายถึง ค่านิยมในการดำเนินชีวิตอยู่ในระดับค่อนข้างสูง

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 4.50 - 5.00 หมายถึง ค่านิยมในการดำเนินชีวิตอยู่ในระดับสูง

3. แบบสอบถามการดำเนินชีวิต

3.1 แบบสอบถามการดำเนินชีวิตเป็นแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเพื่อใช้วัดแนวในการดำเนินชีวิตของครู ประกอบด้วยข้อคำถาม 28 ข้อ

3.2 แบบสอบถามการดำเนินชีวิตเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยสร้างข้อคำถามมาจากแนว จรรยาบรรณครู ปี 2539 ของสชว. รัชิตพล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตรส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

3.3 ตัวอย่างแบบสอบถามการดำเนินชีวิต

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความต่อไปนี้ แล้วระบุว่าข้อความในแต่ละข้อ เป็นจริงกับตัวท่านมากน้อยเพียงใด

กรุณาทำเครื่องหมาย (/) ลงในช่องที่ต้องการจะตอบเพียงข้อละ 1 ช่อง ดังตัวอย่าง

ข้อที่	ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	ไม่แน่ใจ	จริงบ้าง	ไม่จริง
1	ท่านดูแลสุขภาพกายของตนเอง		/			
2	ท่านดูแลสภาพจิตใจของตนเอง	/				

เกณฑ์การให้คะแนน

ลักษณะของคำถามแบ่งเป็น 5 ช่อง คือ จริงที่สุด จริง ไม่แน่ใจ จริงบ้าง ไม่จริง

จริงที่สุด = 5 คะแนน หมายถึง ท่านมีการดำเนินชีวิตนั้นมากที่สุด

จริง = 4 คะแนน หมายถึง ท่านมีการดำเนินชีวิตนั้นมาก

ไม่แน่ใจ = 3 คะแนน หมายถึง ท่านไม่แน่ใจว่าท่านมีการดำเนินชีวิตในระดับใด

จริงบ้าง = 2 คะแนน หมายถึง ท่านมีการดำเนินชีวิตนั้นบ้าง

ไม่จริง = 1 คะแนน หมายถึง ท่านไม่เคยมีการดำเนินชีวิตนั้นเลย

การแปลผลแบบสอบถามการดำเนินชีวิต จะรวมคะแนนของข้อคำถามทุกข้อแล้วหารด้วยจำนวนข้อ เพื่อหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) แล้วพิจารณาแบ่งระดับค่านิยม โดยใช้เกณฑ์การประเมินค่าของ เบสท์ (Best, 1981 : 204 - 205) ดังนี้

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.00 - 1.49 หมายถึงการดำเนินชีวิตอยู่ในระดับต่ำ

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.50 - 2.49 หมายถึงการดำเนินชีวิตอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 2.50 - 3.49 หมายถึงการดำเนินชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 - 4.49 หมายถึงการดำเนินชีวิตอยู่ในระดับค่อนข้างสูง

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 4.50 - 5.00 หมายถึงการดำเนินชีวิตอยู่ในระดับสูง

การหาคุณภาพของเครื่องมือ

การหาคุณภาพของแบบสอบถามค่านิยมในการดำเนินชีวิตและแบบสอบถามการดำเนินชีวิต ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้คือ

1. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสมจำนวน 4 ท่าน ได้แก่ ศาสตราจารย์ ดร. ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นันทนา วงษ์อินทร์ อาจารย์ วิไลลักษณ์ พงษ์โสภา อาจารย์ พรรณพิศ วาณิชยการ ทั้งทางด้านเนื้อหาและภาษาที่ใช้ให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ

2. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับครู โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 100 คน แล้วนำมาตรวจให้คะแนนและหาค่าอำนาจจำแนก เป็นรายข้อโดยใช้เทคนิคร้อยละ 25 และทดสอบนัยสำคัญของค่าที (t - test) ของข้อคำถามแต่ละข้อ โดยเลือกข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกเท่ากับหรือมากกว่า 1.75 ขึ้นไป (วิเชียร เกตุสิงห์ . 2530 : 114 - 116) พบว่า

84
20 (64)

แบบสอบถามค่านิยมในการดำเนินชีวิต

2.1 ค่านิยมวิถีปฏิบัติ มีค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ 3.25 ถึง 8.34

2.2 ค่านิยมจุดหมายปลายทางชีวิต มีค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ 1.78 ถึง 6.66

แบบสอบถามการดำเนินชีวิต มีค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ 3.03 ถึง 7.96

3. นำแบบสอบถามค่านิยมในการดำเนินชีวิต และแบบสอบถามการดำเนินชีวิต ที่คัดเลือกไว้ในข้อ 2 ไปคำนวณหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (วิเชียร เกตุสิงห์. 2530 : 119) พบว่าแบบสอบถามค่านิยมในการดำเนินชีวิตและการดำเนินชีวิต มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.95 โดยแบบสอบถามค่านิยมในการดำเนินชีวิต ด้านวิถีปฏิบัติ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.90 แบบสอบถามค่านิยมในการดำเนินชีวิต ด้านจุดหมายปลายทางชีวิต มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.85 และแบบสอบถามการดำเนินชีวิตของครู มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.94

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ติดต่อขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ไปยังกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยไปส่งแก่ผู้อำนวยการโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล พร้อมทั้งนัดหมายวัน เวลาที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่วันที่ 2 มีนาคม 2541 ถึงวันที่ 12 มีนาคม 2542 แบบสอบถามที่ได้รับคืนและใช้ได้มีครบตามจำนวนคือ 603 ชุด

20

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ SPSS (Statistical Package For Social Science) ตามจุดมุ่งหมายของการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ตรวจสอบให้คะแนนข้อคำถามแต่ละข้อตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้
2. แจกแจงแบบสอบถามออกเป็นกลุ่มตามตัวแปรอิสระที่ต้องการจะศึกษา
3. ข้อมูลทั่วไปจำนวนคำร้อยละ
4. แบบสอบถามค่านิยมในการดำเนินชีวิต และแบบสอบถามการดำเนินชีวิต จำนวนคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
5. วิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)
6. ทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างสองกลุ่มที่เป็นอิสระจากกัน ใช้ t - test
7. ทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของตัวแปรมากกว่าสองกลุ่มโดยใช้ การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทิศทางเดียว (One-Way Analysis of Variance) ถ้าแตกต่างกันจะเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยใช้วิธีของ เชฟเฟ (Scheffe ')

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. คำร้อยละ (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ .2531 : 59)

$$P = \frac{f}{n} \times 100$$

เมื่อ P แทน คำร้อยละ

f แทน ค่าความถี่ที่ต้องการแปลงให้เป็นคำร้อยละ

n แทน จำนวนความถี่ทั้งหมด

2. ค่าคะแนนเฉลี่ย (ถ้วน สายยศ และอังคณา สายยศ .2538 : 73)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$ = ค่าเฉลี่ยคะแนน
 $\sum X$ = ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
 N = จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

3. ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (ถ้วน สายยศและอังคณา สายยศ .2538 : 79)

$$S.D. = \sqrt{\frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ S.D. แทน ความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน
 $N \sum X^2$ แทน ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง
 $(\sum X)^2$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง
 N แทน จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

4. การวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามเป็นรายข้อ โดยวิธีการแจกแจงที่ (t - Distribution) โดยใช้สูตร (พวงรัตน์ ทวีรัตน์ . 2536 : 139)

$$t = \frac{\bar{X}_H - \bar{X}_L}{\sqrt{\frac{S_H^2}{n_H} + \frac{S_L^2}{n_L}}}$$

เมื่อ t แทน ค่าอำนาจจำแนกของแบบสัมภาษณ์

$\bar{X}_H - \bar{X}_L$ แทน ค่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มสูง , กลุ่มต่ำ

S_H^2, S_L^2 แทน ค่าความแปรปรวนของกลุ่มสูง , กลุ่มต่ำ

n_H, n_L แทน จำนวนคนที่เลือกในกลุ่มสูง , กลุ่มต่ำ

5. การวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของ ครอนบาค (วิเชียร เกตุสิงห์ . 2530 : 119)

$$\alpha = \frac{K}{K - 1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S^2 t} \right]$$

เมื่อ α แทน ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

K แทน จำนวนข้อของแบบสอบถาม

$\sum S_i^2$ แทน ผลรวมของค่าความแปรปรวนของคะแนนของแบบสอบถามเป็นรายข้อ

$S^2 t$ แทน ความแปรปรวนของคะแนนรวมของแบบสอบถามทั้งฉบับ

6. ทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างสองกลุ่มที่เป็นอิสระจากกันโดยใช้สูตร (ถ้วน สายยศและอังคณา สายยศ.2533 : 101)

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{S_1^2}{n_1} + \frac{S_2^2}{n_2}}}$$

$$df = \frac{\left[\frac{S_1^2}{n_1} + \frac{S_2^2}{n_2} \right]}{\frac{\left[\frac{S_1^2}{n_1} \right]^2}{n_1 - 1} + \frac{\left[\frac{S_2^2}{n_2} \right]^2}{n_2 - 1}}$$

เมื่อ t แทน ค่าที่ใช้พิจารณาใน t -distribution
 $\bar{X}_1, \bar{X}_2$ แทน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ตามลำดับ
 S_1^2, S_2^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนกลุ่มตัวอย่างที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ตามลำดับ
 n_1, n_2 แทน จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่างที่ 1 และกลุ่มตัวอย่างที่ 2 ตามลำดับ
 df แทน ชั้นแห่งความเป็นอิสระ

7. ทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของตัวแปรมากกว่าสองกลุ่ม โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทิศทางเดียว (One-Way Analysis of Variance) (ถ้วน สายยศ และอังคณา สายยศ . 2533 : 113)

$$F = \frac{MS_b}{MS_w}$$

เมื่อ F แทน ค่าที่จะใช้พิจารณาใน F - distribution

MS_b แทน ค่าเฉลี่ยผลบวกกำลังสอง (Mean Square) ระหว่างกลุ่ม

MS_w แทน ค่าเฉลี่ยของผลบวกกำลังสอง (Mean Within) ภายในกลุ่ม

8. เมื่อพบความแตกต่างกันอย่างน้อยมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงนำมาเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีของเชฟเฟ (Scheffe ') (พวงรัตน์ ทวีรัตน์ . 2536 : 240)

$$S = \sqrt{(k-1) F_{(\alpha, df_b, df_w)}} \cdot \sqrt{\frac{1}{n_i} + \frac{1}{n_j}} \cdot MS_w$$

S แทน ค่าวิกฤติแบบเชฟเฟ

$F_{(\alpha, df_b, df_w)}$ แทน ค่า F ที่เปิดจากตารางการแจกแจงของค่า F ที่ระดับนัยสำคัญทาง

สถิติ = α โดยมีค่า $df_b = k - 1$ และ $df_w = N - k$

MS_w แทน ค่า Mean square ภายในกลุ่มที่ได้คำนวณไว้แล้วในการวิเคราะห์ความแปรปรวน

k แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (ค่าวิกฤติของ F)

n แทน จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

9. ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสองตัว โดยใช้สูตร Pearson ' s Product - Moment Correlation Coefficient (พวงรัตน์ ทวีรัตน์ .2536 : 153)

$$r = \frac{N\sum XY - (\sum X)(\sum Y)}{\sqrt{\{N\sum X^2 - (\sum X)^2\} \{N\sum Y^2 - (\sum Y)^2\}}}$$

เมื่อ r แทน สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร X กับตัวแปร Y
 $\sum X$ แทน ผลรวมของข้อมูลที่วัดได้จากตัวแปร X
 $\sum Y$ แทน ผลรวมของข้อมูลที่วัดได้จากตัวแปร Y
 $\sum XY$ แทน ผลรวมของผลคูณระหว่างค่าของตัวแปร X และ Y
 $\sum X^2$ แทน ผลรวมของกำลังสองของข้อมูลจากตัวแปร X
 $\sum Y^2$ แทน ผลรวมของกำลังสองของข้อมูลจากตัวแปร Y
 N แทน จำนวนข้อมูล หรือจำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลศึกษาค้นคว้า

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาค่านิยมในการดำเนินชีวิต และการดำเนินชีวิตของครูสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร โดยผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ต่างๆ ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

N	แทน	จำนวนครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	ค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean)
S.D.	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
df	แทน	ชั้นของความเป็นอิสระ (Degree of Freedom)
SS	แทน	ผลบวกกำลังสองของคะแนน (Sum of Squares)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยกำลังสองของคะแนน (Mean of Squares)
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน F - distribution
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t - distribution
r	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์
*	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05
**	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล จำแนกเป็น 5 ขั้นตอนดังนี้

✓ ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในอาชีพครู ภูมิถิ่นนา

✓ ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของค่านิยมในการดำเนินชีวิต และการดำเนินชีวิต จำแนกตาม เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในอาชีพครู ภูมิถิ่นนา

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบค่านิยมในการดำเนินชีวิตของครูสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร จำแนกตาม เพศ อายุ สถานภาพสมรส การศึกษา ประสบการณ์ในอาชีพครู ภูมิถิ่นนา

ตอนที่ 4 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบการดำเนินชีวิตของครูสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร จำแนกตาม เพศ อายุ สถานภาพสมรส การศึกษา ประสบการณ์ในอาชีพครู ภูมิถิ่นนา

ตอนที่ 5 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างค่านิยมในการดำเนินชีวิตกับการ
ดำเนินชีวิตของครูสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร

ผลการศึกษาค้นคว้า

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง
จำแนกตาม เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในอาชีพครู ภูมิสำเนา
ข้อมูลดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 แสดงจำนวนและร้อยละของครู จำแนกตามตัวแปร เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในอาชีพครู ภูมิภาค

ตัวแปร	จำนวน (N)	ร้อยละ
1. เพศ		
1.1 ชาย	161	26.7
1.2 หญิง	442	73.3
2. อายุ		
2.1 ต่ำกว่า 30 ปี	47	7.8
2.2 31 - 40 ปี	129	21.4
2.3 41 ปีขึ้นไป	427	70.8
3. สถานภาพสมรส		
3.1 โสด	211	35.0
3.2 สมรส	364	60.4
3.3 หม้าย	28	4.6
4. ระดับการศึกษา		
4.1 ปริญญาตรี	506	83.9
4.2 สูงกว่าปริญญาตรี	97	16.1
5. ประสบการณ์ในอาชีพครู		
5.1 ต่ำกว่า 5 ปี	56	9.3
5.2 5 - 10 ปี	66	10.9
5.3 10 ปีขึ้นไป	481	79.8
6. ภูมิภาค		
6.1 ภาคกลาง	494	81.9
6.2 ภาคเหนือ	13	2.2
6.3 ภาคอีสาน	43	7.1
6.4 ภาคใต้	53	8.8
รวม	603	100

จากตาราง 3 พบว่าครูสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ มีจำนวนทั้งสิ้น 603 คน เป็นครูชาย 161 คน คิดเป็นร้อยละ 26.7 ครูหญิง 442 คน คิดเป็นร้อยละ 73.3

เมื่อจำแนกตามอายุ พบว่า ครูในกลุ่ม อายุ 41 ปีขึ้นไป มีจำนวนมากที่สุด 427 คน คิดเป็นร้อยละ 70.8 รองลงมาได้แก่ ครูในกลุ่มอายุ 31 - 40 ปี จำนวน 129 คน คิดเป็นร้อยละ 21.4 ครูในกลุ่มอายุต่ำกว่า 30 ปี จำนวน 47 คน คิดเป็น ร้อยละ 7.8 ตามลำดับ

เมื่อจำแนกตามสถานภาพการสมรส พบว่า ครูที่มีสถานภาพสมรส ที่สมรสแล้วมีจำนวนมากที่สุด จำนวน 364 คน คิดเป็นร้อยละ 60.4 รองลงมาได้แก่ ครูที่มีสถานภาพโสด จำนวน 211 คน คิดเป็นร้อยละ 35 ครูที่มีสถานภาพหม้าย จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 4.6 ตามลำดับ

เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ครูที่มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี มีจำนวนมากที่สุด จำนวน 506 คน คิดเป็นร้อยละ 83.9 และรองลงมาคือครูที่มีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 16.1

เมื่อจำแนกตามประสบการณ์ในอาชีพครู พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในอาชีพครู 10 ปีขึ้นไป มีจำนวนมากที่สุด จำนวน 481 คน คิดเป็นร้อยละ 79.8 รองลงมาคือ ครูที่มีประสบการณ์ในอาชีพครู 5 - 10 ปี จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 10.9 และครูที่มีประสบการณ์ในอาชีพครูต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 9.3

เมื่อจำแนกตามภูมิลำเนา พบว่าครูที่มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคกลางมีจำนวนมากที่สุด คือ 494 คน คิดเป็นร้อยละ 81.9 รองลงมาคือ ครูที่มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคใต้ จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 8.8 ครูที่มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคอีสาน จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 7.1 และครูที่มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคเหนือจำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 2.2

ตอนที่ 2 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการแปลผลของคะแนนค่านิยมในการดำเนินชีวิต และการดำเนินชีวิตของครู รายชื่อ รายด้าน และโดยรวม ข้อมูลดังแสดงในตาราง 4 - 8

ตาราง 4 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการแปลผลของคะแนนค่านิยมในการดำเนินชีวิตของครูโดยรวมและรายด้าน

ค่านิยมในการดำเนินชีวิต	N	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการแปลผล
ด้านค่านิยมวิถีปฏิบัติ	603	4.23 ^{3.77}	0.35	ค่อนข้างสูง
ด้านค่านิยมจุดหมาย - ปลายทางชีวิต	603	4.04 ^{3.99}	0.42	ค่อนข้างสูง
โดยรวม	603	4.14	0.34	ค่อนข้างสูง

จากตาราง 4 พบว่า คะแนนเฉลี่ยค่านิยมในการดำเนินชีวิตของครู ทั้งโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับค่อนข้างสูง

ตาราง 5 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการแปลผลของคะแนนการดำเนินชีวิตของครูโดยรวมและรายด้าน

การดำเนินชีวิตของครู	N	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการแปลผล
	56			
ด้านการดูแลตนเอง	603	4.10	0.75	ค่อนข้างสูง
ด้านการทำงาน	603	4.44	0.44	ค่อนข้างสูง
ด้านความประพฤติ	603	4.24	0.50	ค่อนข้างสูง
ด้านสังคม	603	4.17	0.64	ค่อนข้างสูง
ด้านเศรษฐกิจ	603	4.28	1.62	ค่อนข้างสูง
โดยรวม	603	4.28	0.44	ค่อนข้างสูง

จากตาราง 5 พบว่า คะแนนเฉลี่ย การดำเนินชีวิตของครู ทั้งโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับค่อนข้างสูง

ตาราง 6 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการแปลผลและลำดับที่ของคะแนนค่านิยมในการดำเนินชีวิต ของครู ด้านวิถีปฏิบัติ รายข้อ (N = 603)

ค่านิยมในการดำเนินชีวิต	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการแปลผล	ลำดับที่
1.การบังคับตัวเอง	3.80	0.83	ค่อนข้างสูง	23
2.การเป็นตัวของตัวเอง	4.35	0.59	ค่อนข้างสูง	6
3.การปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อม	4.23	0.63	ค่อนข้างสูง	15
4.การประมาณตนและความรักสันโดษ	4.35	0.66	ค่อนข้างสูง	5
5.การพึ่งพาอาศัยกัน	4.22	0.64	ค่อนข้างสูง	16
6.การมีความสามารถสูง	3.92	0.71	ค่อนข้างสูง	22
7.การมีอารมณ์สงบและความสำรวม	4.08	0.77	ค่อนข้างสูง	19
8.การรักษาใจกัน	4.41	0.57	ค่อนข้างสูง	4
9.ความรักใคร่ชอบพอสันทสนม	4.29	0.58	ค่อนข้างสูง	9
10.การให้อภัย	4.28	0.67	ค่อนข้างสูง	10
11.ความกตัญญูรู้คุณ	4.56	0.58	สูง	1
12.ความทะเยอทะยาน	4.26	0.72	ค่อนข้างสูง	13
13.ความสุภาพ	4.30	0.63	ค่อนข้างสูง	8
14.ความอ่อนน้อมเชื่อฟัง	4.00	0.71	ค่อนข้างสูง	20
15.การศึกษาสูง	4.27	0.69	ค่อนข้างสูง	12
16.ความกล้า	4.12	0.76	ค่อนข้างสูง	18
17.ความซื่อสัตย์	4.52	0.52	สูง	3
18.ความรับผิดชอบ	4.54	0.55	สูง	2
19.ความสนุกสนานร่าเริง	4.17	0.69	ค่อนข้างสูง	17
20.ความคิดสร้างสรรค์	3.98	0.76	ค่อนข้างสูง	21
21.ความสะอาด	4.27	0.58	ค่อนข้างสูง	11
22.ความมีน้ำใจเมตตาอารี	4.33	0.57	ค่อนข้างสูง	7
23.การมีแนวคิดกว้าง	4.25	0.59	ค่อนข้างสูง	14

จากตาราง 6 พบว่า ครูมีค่าเฉลี่ยค่านิยมในการดำเนินชีวิตด้านวิถีปฏิบัติ อยู่ในระดับค่อนข้างสูงถึงสูง และข้อที่ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงลำดับแรกได้แก่ ความกตัญญูรู้คุณ รองลงมาได้แก่ ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ส่วนคะแนนเฉลี่ยค่านิยมในการดำเนินชีวิตอยู่ในระดับค่อนข้างสูงลำดับแรกได้แก่ การรักษาน้ำใจกัน รองลงมาได้แก่ การประมาณตนและการรักกันโดย การเป็นตัวของตัวเอง ความมีน้ำใจเมตตาอารี ความสุภาพ ความรักใคร่ชอบพอสันทสนม การให้อภัย ความสะอาด การศึกษาสูง ความทะเยอทะยาน การมีแนวคิดกว้าง การปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อม การพึ่งพาอาศัยกัน ความสนุกสนานร่าเริง ความกล้า การมีอารมณ์สงบและความสำรวม ความอ่อนน้อมเชื่อฟัง ความคิดสร้างสรรค์ การมีความสามารถสูง และการบังคับตัวเอง เป็นลำดับสุดท้าย

ตาราง 7 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการแปลผลและลำดับที่ ของคะแนน
ค่านิยมในการดำเนินชีวิตของครู ด้านจุดหมายปลายทางชีวิต รายชื่อ (N = 603)

ค่านิยมในการดำเนินชีวิต	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการแปลผล	ลำดับที่
1.การช่วยเหลือผู้อื่น	4.16	0.65	ค่อนข้างสูง	11
2.การได้รับความยกย่องในสังคม	3.55	0.95	ค่อนข้างสูง	18
3.การมีชีวิตที่ตื่นเต้น	3.28	0.94	ค่อนข้างสูง	20
4.การมีชีวิตที่สบายพอสมควร	3.89	0.76	ค่อนข้างสูง	15
5.การมีมิตรที่ดี	4.33	0.66	ค่อนข้างสูง	3
6.การมีคนรัก	3.75	0.98	ค่อนข้างสูง	17
7.การมีหลักธรรมและศาสนาเป็นที่พึ่ง	4.28	0.70	ค่อนข้างสูง	4
8.ความกว้างขวางในสังคม	4.25	0.64	ค่อนข้างสูง	8
9.ความงามของธรรมชาติและศิลปะ	3.95	0.80	ค่อนข้างสูง	13
10.ความเป็นปราชญ์ เป็นผู้รู้ดี	3.82	0.82	ค่อนข้างสูง	16
11.ความภาคภูมิใจในตัวเอง	4.23	0.73	ค่อนข้างสูง	9
12.ความมั่นคงของประเทศชาติ	4.26	0.75	ค่อนข้างสูง	7
13.ความมั่งมีในเงินทองและวัตถุ	3.45	1.00	ค่อนข้างสูง	19
14.ความรักอิสระเสรี	4.23	0.72	ค่อนข้างสูง	10
15.ความสงบสุขทางใจ	4.37	0.66	ค่อนข้างสูง	2
16.ความเสมอภาค	4.06	0.77	ค่อนข้างสูง	12
17.ความสำเร็จในชีวิต	4.27	0.66	ค่อนข้างสูง	5
18.ความสุขในชีวิตครอบครัว	4.53	0.59	สูง	1
19.ความสุขสำราญ	3.94	0.87	ค่อนข้างสูง	14
20.โลกที่มีสันติสุข	4.27	0.75	ค่อนข้างสูง	6

จากตาราง 7 พบว่า ครุมีค่าเฉลี่ยค่านิยมในการดำเนินชีวิตด้านจุดหมายปลายทางชีวิต อยู่ในระดับค่อนข้างสูงถึงสูง และข้อที่ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงได้แก่ ความสุขในชีวิตครอบครัว ส่วนคะแนนเฉลี่ยค่านิยมในการดำเนินชีวิตอยู่ในระดับค่อนข้างสูงลำดับแรกได้แก่ ความสงบสุขทางใจ รองลงมาได้แก่ การมีมิตรที่ดี การมีหลักธรรมและศาสนาเป็นที่พึ่ง ความสำเร็จในชีวิตโลกที่มีสันติสุข ความมั่นคงของประเทศชาติ ความกว้างขวางในสังคม ความภาคภูมิใจในตัวเอง ความรักอิสระเสรี การช่วยเหลือผู้อื่น ความงามของธรรมชาติและศิลปะ ความสุขสำราญ การมีชีวิตที่สบายพอสมควร ความเป็นปราชญ์เป็นผู้รู้ดี การมีคนรัก การได้รับการยกย่องในสังคม ความมั่งมีในเงินทองและวัตถุ และการมีชีวิตที่ตื่นเต้น เป็นลำดับสุดท้าย

ตาราง 8 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการแปลผลและลำดับที่ของคะแนนการ
 คำนวณชีวิตของครู รายชื่อ (N = 603)

การคำนวณชีวิตของครู	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการแปลผล	ลำดับที่
1.การเอาใจใส่สุขภาพร่างกายของตนเอง	4.40	0.87	ค่อนข้างสูง	26
2.การเอาใจใส่สภาพจิตใจของตนเอง	4.16	0.78	ค่อนข้างสูง	23
3.การถ่ายทอดความรู้ให้กับศิษย์โดยไม่ปิดบัง	4.63	0.57	สูง	1
4.การเอาใจใส่การเล่าเรียนของศิษย์	4.47	0.61	ค่อนข้างสูง	6
5.การช่วยเหลือส่งเสริมและให้กำลังใจด้านการเรียนแก่ศิษย์	4.45	0.60	ค่อนข้างสูง	7
6.การอบรมสั่งสอนฝึกฝนสร้างเสริมความรู้ให้กับศิษย์	4.50	0.57	สูง	4
7.การอุทิศเวลาให้กับศิษย์	4.33	0.64	ค่อนข้างสูง	10
8.การไม่แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตนจากศิษย์	4.48	0.79	ค่อนข้างสูง	5
9.การไม่ละทิ้งหน้าที่การงาน	4.54	0.59	สูง	2
10.การศึกษาหาความรู้ความชำนาญ	4.17	0.74	ค่อนข้างสูง	22
11.การมีศรัทธาในอาชีพครู	4.37	0.70	ค่อนข้างสูง	8
12.การประพฤติเป็นแบบอย่างที่ดีทางกายวาจาจิตใจ	4.25	0.73	ค่อนข้างสูง	17
13.การพูดจาไพเราะ	3.92	0.82	ค่อนข้างสูง	27
14.การแต่งกายสุภาพ	4.24	0.69	ค่อนข้างสูง	19
15.การมีกิริยามารยาทดี	4.12	0.69	ค่อนข้างสูง	24
16.ความสุภาพเรียบร้อย	4.20	0.66	ค่อนข้างสูง	20
17.การปฏิบัติตามระเบียบของสถานศึกษา	4.30	0.64	ค่อนข้างสูง	14
18.การปฏิบัติตามคำสั่งผู้บังคับบัญชา	4.26	0.66	ค่อนข้างสูง	15
19.การละเว้นจากอบาหมุขต่างๆ	4.32	0.81	ค่อนข้างสูง	12
20.ความซื่อสัตย์ สุจริต	4.52	0.59	สูง	3
21.การช่วยเหลือเกื้อกูลเพื่อนครู	4.20	0.64	ค่อนข้างสูง	21
22.การให้ความร่วมมือกับกิจกรรมต่างๆของโรงเรียน	4.36	2.34	ค่อนข้างสูง	9
23.การช่วยเหลือเกื้อกูลชุมชน	3.83	0.89	ค่อนข้างสูง	28
24.การให้เกียรติครูด้วยกัน	4.33	0.59	ค่อนข้างสูง	11
25.การบำเพ็ญประโยชน์แก่สังคม	4.05	0.76	ค่อนข้างสูง	25
26.การให้เกียรติกับบุคคลอื่น	4.26	0.59	ค่อนข้างสูง	16
27.การวางแผนการใช้จ่ายทรัพย์สินเงินทอง	4.24	3.01	ค่อนข้างสูง	18
28.การพยายามสร้างฐานะของตนเอง	4.32	0.71	ค่อนข้างสูง	13

จากตาราง 8 พบว่าครูมีค่าเฉลี่ยการดำเนินชีวิตอยู่ในระดับค่อนข้างสูงถึงสูง และข้อที่ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงอันดับแรกได้แก่ การถ่ายทอดความรู้ให้กับศิษย์โดยไม่ปิดบัง รองลงมาได้แก่ การไม่ละทิ้งหน้าที่การงาน ความซื่อสัตย์สุจริต การอบรมสั่งสอนฝึกฝนสร้างเสริมความรู้ให้กับศิษย์ ส่วนคะแนนเฉลี่ยการดำเนินชีวิตอยู่ในระดับค่อนข้างสูงลำดับแรกได้แก่ การไม่แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตนจากศิษย์ รองลงมาได้แก่ การเอาใจใส่การเล่าเรียนของศิษย์ การช่วยเหลือส่งเสริมและให้กำลังใจด้านการเรียนแก่ศิษย์ การมีศรัทธาในอาชีพครู การให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน การอุทิศเวลาให้กับศิษย์ การให้เกียรติครูด้วยกัน การละเว้นจากอบายมุขต่างๆ การพยายามสร้างฐานะของตนเอง การปฏิบัติตามระเบียบของสถานศึกษา การปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา การให้เกียรติกับบุคคลอื่น การประพฤติเป็นแบบอย่างที่ดีทางกาย วาจา จิตใจ การวางแผนการใช้จ่ายทรัพย์สินเงินทอง การแต่งกายสุภาพ ความสุภาพเรียบร้อย การช่วยเหลือเกื้อกูลเพื่อนครู การศึกษาหาความรู้ความชำนาญ การเอาใจใส่ในสภาพจิตใจของตนเอง การมีกิริยามารยาทดี การบำเพ็ญประโยชน์แก่สังคม การเอาใจใส่ในสภาพร่างกายของตนเอง การพูดจาไพเราะ และ การช่วยเหลือเกื้อกูลชุมชน เป็นลำดับสุดท้าย

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบค่านิยมในการดำเนินชีวิตของครูสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร จำแนกตามตัวแปร เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในอาชีพครู ภูมิถิ่นเนา ดังแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตาราง 9 - 19

ตาราง 9 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ค่านิยมในการดำเนินชีวิตของครู ทั้งโดยรวม และรายด้าน จำแนกตามเพศ

ค่านิยมใน - การดำเนินชีวิต	ครูชาย (N = 161)		ครูหญิง (N = 442)		t
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
ด้านวิถีปฏิบัติ	4.26	0.31	4.23	0.36	1.08
ด้านจุดหมายปลายทางชีวิต	4.07	0.43	4.03	0.41	0.86
โดยรวม	4.17	0.32	4.13	0.35	1.07

จากตาราง 9 พบว่าครูชายและครูหญิงมีค่านิยมในการดำเนินชีวิตทั้งโดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 10 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของ ค่านิยมในการดำเนินชีวิตของครู ทั้งโดยรวมและรายด้าน จำแนกตามอายุ

ค่านิยมใน- การดำเนินชีวิต	อายุต่ำกว่า 30 ปี(N = 47)		อายุ 30 - 40 ปี(N=129)		อายุ 41 ปีขึ้นไป(N = 427)	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
ด้านวิถีปฏิบัติ	4.29	0.35	4.24	0.34	4.23	0.35
ด้านจุดหมาย- ปลายทางชีวิต	4.09	0.39	4.08	0.40	4.03	0.42
โดยรวม	4.19	0.30	4.16	0.32	4.13	0.36

จากตาราง 10 พบว่า ครูที่มีอายุต่ำกว่า 30 ปีมีค่าเฉลี่ยค่านิยมในการดำเนินชีวิตโดยรวม และรายด้านมากกว่าครูที่มีอายุ 30 - 40 ปี และอายุ 41 ปีขึ้นไป

ตาราง 11 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนค่านิยมในการดำเนินชีวิตของครูทั้งโดยรวมและรายด้าน จำแนกตามอายุ

ค่านิยมในการดำเนินชีวิต	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ด้านวิถีปฏิบัติ	ภายในกลุ่ม	2	0.14	0.07	0.58
	ระหว่างกลุ่ม	600	73.18		0.12
	รวม	602	73.32		
ด้านจุดหมาย- ปลายทางชีวิต	ภายในกลุ่ม	2	0.37	0.18	1.05
	ระหว่างกลุ่ม	600	104.52	0.17	
	รวม	602	104.89		
โดยรวม	ภายในกลุ่ม	2	0.22	0.11	0.93
	ระหว่างกลุ่ม	600	71.06	0.12	
	รวม	602	71.28		

จากตาราง 11 พบว่าครูที่มีอายุต่างกันมีค่านิยมในการดำเนินชีวิตทั้งโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ตาราง 12 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของค่านิยมในการดำเนินชีวิตของครู ทั้งโดยรวมและรายด้าน จำแนกตามสถานภาพสมรส

ค่านิยมใน- การดำเนินชีวิต	โสด (N = 211)		สมรส(N = 364)		หม้าย(N = 28)	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
ด้านวิถีปฏิบัติ	4.29	0.35	4.22	0.35	4.16	0.28
ด้านจุดหมาย- ปลายทางชีวิต	4.06	0.46	4.04	0.39	3.91	0.39
โดยรวม	4.18	0.36	4.13	0.34	4.03	0.28

จากตาราง 12 พบว่าครู ที่มีสถานภาพโสดมีค่าเฉลี่ยค่านิยมในการดำเนินชีวิตโดยรวม และรายด้านมากกว่าครูที่มีสถานภาพสมรสและหม้าย

ตาราง 13 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนค่านิยมในการดำเนินชีวิตของครูทั้งโดยรวมและรายด้าน จำแนกตามสถานภาพสมรส

ค่านิยมในการดำเนินชีวิต	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ด้านวิถีปฏิบัติ	ภายในกลุ่ม	2	0.81	0.40	3.33*
	ระหว่างกลุ่ม	600	72.51	0.12	
	รวม	602	73.32		
ด้านจุดหมาย- ปลายทางชีวิต	ภายในกลุ่ม	2	0.62	0.31	1.79
	ระหว่างกลุ่ม	600	104.27	0.17	
	รวม	602	104.89		
โดยรวม	ภายในกลุ่ม	2	0.64	0.32	2.69
	ระหว่างกลุ่ม	600	70.64	0.12	
	รวม	602	71.28		

จากตาราง 13 พบว่าครู ที่มีสถานภาพสมรสต่างกันมีค่านิยมในการดำเนินชีวิตโดยรวม และด้านจุดหมายปลายทางชีวิต ไม่แตกต่างกัน ส่วนค่านิยมในการดำเนินชีวิตด้านวิถีปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ในกรณีที่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะทำการเปรียบเทียบเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีของ เชฟเฟ่ (Scheffe') ดังแสดงในตาราง 14

ตาราง 14 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยค่านิยมในการดำเนินชีวิตด้านวิถีปฏิบัติของครูที่มีสถานภาพ
สมรสต่างกันเป็นรายคู่

สถานภาพสมรส				
	$\bar{X}$	หม้าย	สมรส	โสด
		4.16	4.22	4.29
หม้าย	4.16	-	0.06*	0.13
สมรส	4.22		-	0.06*
โสด	4.29			-

จากตาราง 14 พบว่าครูที่มีสถานภาพสมรสมีค่านิยมในการดำเนินชีวิตด้านวิถีปฏิบัติดีกว่าครูที่มีสถานภาพสมรสหม้าย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 และครูที่มีสถานภาพโสดมีค่านิยมในการดำเนินชีวิตด้านวิถีปฏิบัติดีกว่าครูที่มีสถานภาพสมรสหม้ายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นๆ ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 15 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยค่านิยมในการดำเนินชีวิตของครู ทั้งโดยรวม และรายด้าน
จำแนกตามระดับการศึกษา

ค่านิยมใน- การดำเนินชีวิต	ปริญญาตรี (N = 506)		สูงกว่าปริญญาตรี(N = 97)		t
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
ด้านวิถีปฏิบัติ	4.22	0.35	4.35	0.30	3.61*
ด้านจุดหมายปลายทางชีวิต	4.02	0.41	4.18	0.44	3.50*
โดยรวม	4.12	0.34	4.27	0.32	3.96*

จากตาราง 15 พบว่าครูที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีค่านิยมในการดำเนินชีวิตแตกต่างกัน
ทั้งโดยรวม และรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05

ตาราง 16 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของค่านิยมในการดำเนินชีวิตของครู ทั้ง โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามประสบการณ์ในอาชีพครู

ค่านิยมใน- การดำเนินชีวิต	ต่ำกว่า 5 ปี (N = 56)		5 - 10 ปี (N = 66)		10 ปี ขึ้นไป (N = 481)	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
ด้านวิถีปฏิบัติ	4.25	0.33	4.26	0.37	4.23	0.35
ด้านจุดหมาย- ปลายทางชีวิต	4.02	0.36	4.03	0.47	4.05	0.42
โดยรวม	4.13	0.28	4.14	0.39	4.14	0.35

จากตาราง 16 พบว่าครูที่มีประสบการณ์ในอาชีพครู 5 - 10 ปี และ 10 ปีขึ้นไป มีค่าเฉลี่ยค่านิยมในการดำเนินชีวิตโดยรวมเท่ากันแต่มากกว่าครูที่มีประสบการณ์ในอาชีพครู ต่ำกว่า 5 ปี ส่วนครูที่มีประสบการณ์ในอาชีพครู 5 -10 ปี มีค่าเฉลี่ยค่านิยมในการดำเนินชีวิตด้านวิถีปฏิบัติสูงกว่าครูที่มีประสบการณ์ในอาชีพครูต่ำกว่า 5 ปี และ 10 ปีขึ้นไป สำหรับด้านจุดหมายปลายทางชีวิต พบว่าครูที่มีประสบการณ์ในอาชีพครู 10 ปีขึ้นไป มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าครูที่มีประสบการณ์ในอาชีพครู ต่ำกว่า 5 ปี และ 5 -10 ปี

ตาราง 17 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนค่านิยมในการดำเนินชีวิตของครูทั้งโดยรวมและรายด้าน จำแนกตามประสบการณ์ในอาชีพครู

ค่านิยมในการดำเนินชีวิต	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ด้านวิถีปฏิบัติ	ภายในกลุ่ม	2	0.05	0.02	0.21
	ระหว่างกลุ่ม	600	73.27	0.12	
	รวม	602	73.32		
ด้านจุดหมาย- ปลายทางชีวิต	ภายในกลุ่ม	2	0.05	0.02	0.15
	ระหว่างกลุ่ม	600	104.83	0.18	
	รวม	602	104.89		
โดยรวม	ภายในกลุ่ม	2	0.00	0.00	0.01
	ระหว่างกลุ่ม	600	71.28	0.11	
	รวม	602	71.28		

จากตาราง 17 พบว่าครูที่มีประสบการณ์ในอาชีพครูต่างกัน มีค่านิยมในการดำเนินชีวิตทั้งโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ตาราง 18 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของค่านิยมในการดำเนินชีวิตของครูทั้ง
โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามภูมิฐานะ

ค่านิยมใน การดำเนินชีวิต	ภาคกลาง(N= 494)		ภาคเหนือ(N=13)		ภาคอีสาน(N =43)		ภาคใต้ (N= 53)	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
ด้านวิถีปฏิบัติ	4.23	0.35	4.27	0.40	4.27	0.35	4.26	0.37
ด้านจุดหมาย- ปลายทางชีวิต	4.03	0.43	4.06	0.41	4.04	0.31	4.14	0.37
โดยรวม	4.13	0.35	4.16	0.31	4.16	0.27	4.20	0.34

จากตาราง 18 พบว่าครูที่มีภูมิฐานะในภาคใต้มีค่าเฉลี่ยค่านิยมในการดำเนินชีวิตโดยรวมสูงกว่าครูที่มีภูมิฐานะในภาคกลาง ภาคเหนือ และภาคอีสาน ส่วนค่านิยมในการดำเนินชีวิตด้านวิถีปฏิบัติพบว่าครูในภาคเหนือและภาคอีสานมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าภาคใต้และภาคกลาง สำหรับด้านจุดหมายปลายทางชีวิตพบว่าครูที่มีภูมิฐานะในภาคใต้มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าครูที่มีภูมิฐานะในภาคเหนือภาคอีสานและภาคกลางตามลำดับ

ตาราง 19 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนค่านิยมในการดำเนินชีวิตของครูทั้งโดยรวมและรายด้าน จำแนกตามภูมิถิ่นนา

ค่านิยมในการดำเนินชีวิต	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ด้านวิถีปฏิบัติ	ภายในกลุ่ม	3	0.11	0.03	0.29
	ระหว่างกลุ่ม	599	73.21	0.12	
	รวม	602	73.31		
ด้านจุดหมาย- ปลายทางชีวิต	ภายในกลุ่ม	3	0.54	0.18	1.03
	ระหว่างกลุ่ม	599	104.35	0.17	
	รวม	602	104.89		
โดยรวม	ภายในกลุ่ม	2	0.23	0.07	0.65
	ระหว่างกลุ่ม	599	71.05	0.12	
	รวม	602	71.28		

จากตาราง 19 พบว่า ครูที่มีภูมิถิ่นนาต่างกัน มีค่านิยมในการดำเนินชีวิตโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ตอนที่ 4 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบการดำเนินชีวิตของครูสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร จำแนกตามตัวแปร เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ประสบการณ์ ในอาชีพครู ภูมิถิ่นนา ดังแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตาราง 20 - 29

ตาราง 20 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการดำเนินชีวิตของครู จำแนกตามเพศ

เพศ	N	$\bar{X}$	S.D.	t
ชาย	161	4.17	0.45	3.67*
หญิง	442	4.32	0.43	

จากตาราง 20 พบว่าการดำเนินชีวิตของครูชายและครูหญิงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05

ตาราง 21 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการดำเนินชีวิตของครู จำแนก ตามอายุ

อายุ	N	$\bar{X}$	S.D.
ต่ำกว่า 30 ปี	47	4.17	0.41
31 - 40 ปี	129	4.24	0.52
41 ปีขึ้นไป	427	4.30	0.42

จากตาราง 21 พบว่าครูที่มีอายุ 41 ปีขึ้นไป มีค่าเฉลี่ยการดำเนินชีวิตของครูสูงกว่าครูที่มีอายุ 31 - 40 ปี และต่ำกว่า 30 ปี

ตาราง 22 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการดำเนินชีวิตของครู จำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ภายในกลุ่ม	2	0.93	0.47	2.41
ระหว่างกลุ่ม	600	115.60	0.19	
รวม	602	116.53		

จากตาราง 22 พบว่าครูที่มีอายุต่างกันมีการดำเนินชีวิตของครูไม่แตกต่างกัน

ตาราง 23 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการดำเนินชีวิตของครู จำแนกตามสถานภาพสมรส

สถานภาพสมรส	N	$\bar{X}$	S.D.
โสด	211	4.27	0.44
สมรส	364	4.29	0.44
หม้าย	28	4.24	0.34

จากตาราง 23 พบว่าครูที่สมรส มีค่าเฉลี่ยการดำเนินชีวิตของครูสูงกว่า ครูที่มีสถานภาพโสดและหม้าย

ตาราง 24 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการดำเนินชีวิตของครู จำแนกตามสถานภาพสมรส

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ภายในกลุ่ม	2	0.06	0.03	0.17
ระหว่างกลุ่ม	600	116.46	0.19	
รวม	602	116.54		

จากตาราง 24 พบว่าครูที่มีสถานภาพสมรสต่างกันมีการดำเนินชีวิตไม่แตกต่างกัน

ตาราง 25 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการดำเนินชีวิตของครู จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	N	$\bar{X}$	S.D.	t
ปริญญาตรี	506	4.27	0.44	1.18
สูงกว่าปริญญาตรี	97	4.33	0.42	

จากตาราง 25 พบว่าครูที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีการดำเนินชีวิตไม่แตกต่างกัน

ตาราง 26 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการดำเนินชีวิตของครู
ประสบการณ์ในอาชีพครู จำแนกตาม

ประสบการณ์ในอาชีพครู	N	$\bar{X}$	S.D.
ต่ำกว่า 5 ปี	56	4.13	0.44
5 - 10 ปี	66	4.16	0.43
10 ปีขึ้นไป	481	4.31	0.44

จากตาราง 26 พบว่าครูที่มีประสบการณ์ในอาชีพครู 10 ปีขึ้นไป มีคะแนนเฉลี่ยการดำเนินชีวิตของครู สูงกว่า ครูที่มีประสบการณ์ในอาชีพครู 5 -10 ปี และต่ำกว่า 5 ปี ตามลำดับ

ตาราง 27 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการดำเนินชีวิตของครู
ประสบการณ์ในอาชีพครู จำแนกตาม

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ภายในกลุ่ม	2	2.84	1.42	7.49*
ระหว่างกลุ่ม	600	113.69	0.19	
รวม	602	116.53		

จากตาราง 13 พบว่าครูที่มีประสบการณ์ในอาชีพครูต่างกัน มีการดำเนินชีวิตของครูแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05

ในกรณีที่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะทำการเปรียบเทียบเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีของ เชฟเฟ่ (Scheffe') ดังแสดงในตาราง 28

ตาราง 28 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการดำเนินชีวิตของครูที่มีประสบการณ์ในอาชีพครู ต่างกัน
เป็นรายคู่

ประสบการณ์ในอาชีพครู		ต่ำกว่า 5 ปี	5 -10 ปี	10 ปี ขึ้นไป
	$\bar{X}$	4.13	4.15	4.31
ต่ำกว่า 5 ปี	4.13	-	0.02	0.18*
5 - 10 ปี	4.15		-	0.16*
10 ปี ขึ้นไป	4.31			-

จากตาราง 28 พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในอาชีพครู 10 ปีขึ้นไปมีการดำเนินชีวิตต่างกับครูที่มีประสบการณ์ในอาชีพครู ต่ำกว่า 5 ปี และ 5 -10 ปี

ตาราง 29 แสดงค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการดำเนินชีวิตของครู จำแนกตามภูมิภาค

ภูมิภาค	N	$\bar{X}$	S.D.
ภาคกลาง	494	4.28	0.44
ภาคเหนือ	13	4.18	0.46
ภาคอีสาน	43	4.30	0.46
ภาคใต้	53	4.29	0.46

จากตาราง 29 พบว่า ครูที่มีภูมิลำเนา ในภาคอีสาน มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าครูที่มีภูมิลำเนาในภาคใต้ ภาคกลาง และภาคเหนือตามลำดับ

ตาราง 30 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการดำเนินชีวิตของครู จำแนกตาม ภูมิภาค

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ภายในกลุ่ม	3	0.16	0.05	0.27
ระหว่างกลุ่ม	599	116.37	0.19	
รวม	602	116.53		

จากตาราง 30 พบว่าครูที่มีภูมิลำเนาต่างกัน มีการดำเนินชีวิต ไม่แตกต่างกัน

ตอนที่ 5 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างค่านิยมในการดำเนินชีวิตกับการ ดำเนินชีวิตของครู

ตาราง 31 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างค่านิยมในการดำเนินชีวิตกับการดำเนินชีวิตของครู

ค่านิยมในการดำเนินชีวิต	การดำเนินชีวิต
ด้านวิถีปฏิบัติ	0.44**
ด้านจุดหมายปลายทางชีวิต	0.50**
รวม	0.53**

จากตาราง 31 พบว่าค่านิยมในการดำเนินชีวิตทั้งโดยรวมและรายด้านมีความสัมพันธ์ทาง บวกกับการดำเนินชีวิตของครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01

บทที่ 5

บทย่อ สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

บทย่อ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาค่านิยมในการดำเนินชีวิต และลำดับความสำคัญของค่านิยมในการดำเนินชีวิตของครูสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาการดำเนินชีวิตของครู สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร
3. เพื่อเปรียบเทียบค่านิยมในการดำเนินชีวิตของครู สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร จำแนกตาม เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในอาชีพครู ภูมิสำเนา
4. เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินชีวิตของครู สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร จำแนกตาม เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในอาชีพครู ภูมิสำเนา
5. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างค่านิยมในการดำเนินชีวิต และการดำเนินชีวิตของครู สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. ค่านิยมในการดำเนินชีวิต ของครูสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร แตกต่างกันเมื่อจำแนกตาม เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในอาชีพครู ภูมิสำเนา
2. การดำเนินชีวิตของครูสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร แตกต่างกันเมื่อจำแนกตาม เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในอาชีพครู ภูมิสำเนา
3. ค่านิยมในการดำเนินชีวิตและการดำเนินชีวิตของครู สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร มีความสัมพันธ์ทางบวก

ขอบเขตในการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่ ครูในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2541 โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษากรุงเทพมหานคร รวม 109 โรงเรียน เป็นครูชาย 3,956 คน ครูหญิง 10,750 คน รวมครูทั้งหมด 14,706 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นครูที่สอนอยู่ในระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2541 โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา จำนวน 603 คน ซึ่งได้มาโดยสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลสำหรับการศึกษาค้นคว้ามีดังต่อไปนี้

1. แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล
2. แบบสอบถามค่านิยมในการดำเนินชีวิต
3. แบบสอบถามการดำเนินชีวิต

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for the Social Science) ตามขั้นตอนดังนี้

1. ตรวจสอบให้คะแนนข้อคำถามแต่ละข้อตามเกณฑ์ที่กำหนด
2. แจกแจงแบบสอบถามออกเป็นกลุ่มตามตัวแปรอิสระที่ต้องการจะศึกษา
3. ข้อมูลทั่วไปคำนวณค่าร้อยละ
4. คำนวณค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
5. ทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างสองกลุ่ม ใช้ t - test
6. ทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของตัวแปรมากกว่าสองกลุ่ม โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทิศทางเดียว (One - way Analysis of Variance) ถ้าแตกต่างกันจะเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยใช้วิธีของ เชฟเฟ่ (Scheffe ')

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

การนำเสนอสรุปผลการศึกษาค้นคว้าแบ่งออกเป็น 2 ส่วน สรุปได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาค้นคว้าโดยทั่วไป
2. ผลการศึกษาค้นคว้าจากการทดสอบสมมติฐาน

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

1. ข้อมูลส่วนบุคคลจากการศึกษา พบว่าครูสังกัดกรมสามัญศึกษากรุงเทพมหานครที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 603 คน ส่วนใหญ่เป็นครูเพศหญิง มีอายุ 41 ปีขึ้นไป สมรสแล้ว มีการศึกษาระดับปริญญาตรี มีประสบการณ์ในอาชีพครู 10 ปีขึ้นไป และมีภูมิลำเนาอยู่ในภาคกลาง

2. ค่าเฉลี่ยโดยรวมและรายด้านของค่านิยมในการดำเนินชีวิตและการดำเนินชีวิต อยู่ในระดับค่อนข้างสูงทั้งหมด และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่าค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับค่อนข้างสูงถึงสูง

3. การลำดับความสำคัญของ ค่านิยมค่านิยมในการดำเนินชีวิตและการดำเนินชีวิต เรียงจากมากไปน้อย ได้ดังนี้

ค่านิยมในการดำเนินชีวิตด้านวิถีปฏิบัติ ลำดับแรก ได้แก่ ความกตัญญูรู้คุณ ลำดับรองลงมา ได้แก่ ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ การรักษาน้ำใจกัน การประมาณตนและการรักสันโดษ การเป็นตัวของตัวเอง ความมีน้ำใจเมตตาอารี ความสุภาพ ความรักใคร่ชอบพอสันทสนม การให้อภัย ความสะอาด การศึกษาสูง ความทะเยอทะยาน การมีแนวคิดกว้าง การปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อม การพึ่งพาอาศัยกัน ความสนุกสนานร่าเริง ความกล้า การมีอารมณ์สงบและความสำรวม ความอ่อนน้อมเชื่อฟัง ความคิดสร้างสรรค์ การมีความสามารถสูง และ การบังคับตัวเอง เป็นลำดับสุดท้าย

ค่านิยมในการดำเนินชีวิตด้านจุดหมายปลายทางชีวิต ลำดับแรกได้แก่ ความสุขในชีวิต ครอบครัว รองลงมาได้แก่ ความสงบสุขทางใจ การมีมิตรที่ดี การมีหลักธรรมและศาสนาเป็นที่พึ่ง ความสำเร็จในชีวิต โลกที่มีสันติสุข ความมั่นคงของประเทศชาติ ความกว้างขวางในสังคม ความภาคภูมิใจในตัวเอง ความรักอิสระเสรี การช่วยเหลือผู้อื่น ความเสมอภาค ความงามของธรรมชาติและศิลปะ ความสุขสำราญ การมีชีวิตที่สบายพอสมควร ความเป็นปราชญ์เป็นผู้รู้ดี การมีคนรัก การได้รับการยกย่องในสังคม ความมั่งมีในเงินทองและวัตถุ และการมีชีวิตที่ตื่นเต้น เป็นลำดับสุดท้าย

การดำเนินชีวิตลำดับแรกได้แก่ การถ่ายทอดความรู้ให้ศิษย์โดยไม่ปิดบัง รองลงมาได้แก่ การไม่ละทิ้งหน้าที่การงาน ความซื่อสัตย์สุจริต การอบรมสั่งสอนฝึกฝนสร้างเสริมความรู้ให้กับ

ศิษย์ การไม่แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตนจากศิษย์ การเอาใจใส่การเล่าเรียนของศิษย์ การช่วยเหลือส่งเสริมและให้กำลังใจในด้านการศึกษาแก่ศิษย์ การมีศรัทธาในอาชีพครู การให้ความร่วมมือกับกิจกรรมต่างๆของโรงเรียน การอุทิศเวลาให้กับศิษย์ การให้เกียรติครูด้วยกัน การละเว้นจากอบายมุขต่างๆ การพยายามสร้างฐานะของตนเอง การปฏิบัติตามระเบียบของสถานศึกษา การปฏิบัติตามคำสั่งผู้บังคับบัญชา การให้เกียรติกับบุคคลอื่น การประพฤติเป็นแบบอย่างที่ดีทางกาย วาจา จิตใจ การวางแผนการใช้จ่ายทรัพย์สินเงินทอง การมีกิริยามารยาทดี ความสุภาพเรียบร้อย การช่วยเหลือเกื้อกูลเพื่อนครู การศึกษาหาความรู้ความชำนาญ การเอาใจใส่ในสภาพจิตใจของตนเอง ความสุภาพเรียบร้อย การบำเพ็ญประโยชน์แก่สังคม การเอาใจใส่สุขภาพร่างกายของตนเอง การพูดจาไพเราะ และการช่วยเหลือเกื้อกูลชุมชนเป็นลำดับสุดท้าย

4. การเปรียบเทียบค่านิยมในการดำเนินชีวิตของครู สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร ตามตัวแปร เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ประสบการณ์ ในอาชีพครู ภูมิลำเนา มีดังนี้

ค่านิยมในการดำเนินชีวิตของครูสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร ทั้งโดยรวม และรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 เมื่อจำแนกตาม ระดับการศึกษา และครู ที่มีสถานภาพสมรสต่างกันมีค่านิยมในการดำเนินชีวิตด้านวิถีปฏิบัติแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05

ค่านิยมในการดำเนินชีวิตของครูสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร ทั้งโดยรวม และรายด้านไม่แตกต่างกัน เมื่อจำแนกตาม เพศ อายุ ประสบการณ์ในอาชีพครู ภูมิลำเนา รวมทั้ง ครูที่มีสถานภาพสมรสต่างกัน มีค่านิยมในการดำเนินชีวิตด้านจุดหมายปลายทางชีวิต และโดยรวม ไม่แตกต่างกัน

5. การเปรียบเทียบการดำเนินชีวิตของครู สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร ตามตัวแปร เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในอาชีพครู ภูมิลำเนา

การดำเนินชีวิตของครูสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 เมื่อจำแนกตาม เพศ และประสบการณ์ในอาชีพครู

การดำเนินชีวิตของครูสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร ไม่แตกต่างกัน เมื่อจำแนกตาม อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ภูมิลำเนา

6. ผลการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่าง ค่านิยมในการดำเนินชีวิตกับการดำเนินชีวิตของครู พบว่า ค่านิยมในการดำเนินชีวิตมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการดำเนินชีวิตของครู ทั้งโดยรวมและรายด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01

อภิปรายผลการศึกษาค้นคว้า

1. การศึกษาเปรียบเทียบค่านิยมในการดำเนินชีวิตของครู ตามตัวแปร เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในอาชีพครู ภูมิสำเนา มีดังนี้

1.1 เพศ ในการศึกษาครั้งนี้พบว่าครูเพศชายและเพศหญิง มีค่านิยมในการดำเนินชีวิต ไม่แตกต่างกัน ทั้งโดยรวมและรายด้าน ซึ่งผลของการศึกษานี้แสดงให้เห็นว่าอิทธิพลของอาชีพครูในเรื่องบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบ ตลอดจนสภาพสังคม สิ่งแวดล้อม ทำให้ครู เพศชายและเพศหญิง มีค่านิยมในการดำเนินชีวิตไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สมบัติ มหารศ (2520 : 29) ที่ว่าสิ่งแวดล้อมต่างๆ ในแต่ละสมาคม จะมีผลต่อการเกิดค่านิยมในด้านต่างๆ และผลการศึกษาของ สมเชื้อ วงศ์ปาลมานนท์ (2526) ในเรื่องค่านิยมทางจริยธรรมของอาจารย์และนักศึกษาในสถาบันการศึกษาครู พบว่า อาจารย์ชาย และอาจารย์หญิงมีค่านิยมทางจริยธรรมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ.05

1.2 อายุ จากข้อมูลที่ทำการศึกษาพบว่า ครูที่มีอายุต่างกัน มีค่านิยมในการดำเนินชีวิตไม่แตกต่างกัน ทั้งโดยรวมและรายด้าน ซึ่งผลของการศึกษานี้แสดงให้เห็นได้ว่า การที่อายุไม่มีผลกับค่านิยมในการดำเนินชีวิตของครู เพราะครูมีสิ่งแวดล้อม สังคม ต่างๆ ที่คล้ายคลึงกัน ไม่ว่าจะเป็นอายุเท่าใด บทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบของครูก็จะเหมือนกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พรหม ชูทัย เจนจิต (2522 : 197) ที่กล่าวว่าคนรับค่านิยมจากสังคมมาเป็นของตนเพื่อให้เกิดความสนใจว่าสังคมจะยอมรับ และจากแนวคิดของ โรคิช (Rokeach : 1973 : 3) ที่ว่าค่านิยมเป็นสิ่งที่สืบเนื่องมาจากวัฒนธรรม สถาบันทางสภาพสังคมและบุคลิกภาพของกลุ่มคนในสังคมนั้น

1.3 สถานภาพสมรส จากการศึกษาพบว่าครูที่มีสถานภาพสมรสต่างกัน มีค่านิยมในการดำเนินชีวิตโดยรวมและด้านจุดหมายปลายทางชีวิตไม่แตกต่างกัน ส่วนค่านิยมในการดำเนินชีวิตด้านวิถีปฏิบัติแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 เมื่อพิจารณารายคู่พบว่า ครูที่สมรสแล้วมีค่านิยมในการดำเนินชีวิต ด้านวิถีปฏิบัติสูงกว่า ครูที่มีสถานภาพโสด สรุปได้ว่า สภาพภาพของครูมีผลกับค่านิยมในการดำเนินชีวิตด้านวิถีปฏิบัติ ซึ่งตามแนวคิดของ พันธ์ หันนาคินทร์ (2520 : 18) กล่าวว่า ค่านิยมของแต่ละคนเกิดจากประสบการณ์ที่ได้รับการตรวจสอบแล้วของเขา และเนื่องจากประสบการณ์ที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคลจึงทำให้ค่านิยมของแต่ละบุคคลคิดแผกแตกต่างกันออกไป ถึงแม้ว่าจะอยู่ในวัฒนธรรมหรือสังคมเดียวกันก็ตาม เมื่อประสบการณ์ของแต่ละบุคคลมีเพิ่มมากขึ้นก็จะมีผลกระทบกระเทือนทำให้เขาเปลี่ยนแปลงหรือปรับปรุงค่านิยมเดิมของเขาขึ้น

1.4 ระดับการศึกษา จากการศึกษาพบว่า ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีค่านิยมในการดำเนินชีวิตทั้งโดยรวมและรายด้าน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 โดยครูที่มีการศึกษาในระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีค่านิยมในการดำเนินชีวิตทั้งโดยรวมและรายด้านสูงกว่าครูที่มี

การศึกษาในระดับปริญญาตรี แสดงให้เห็นว่า การศึกษาเป็นตัวแปรที่สำคัญที่จะทำให้ครูมีประสิทธิภาพในการทำงานสูงขึ้น เพราะ การศึกษามีส่วนในการพัฒนาค่านิยมในการดำเนินชีวิตของครู สอดคล้องกับแนวคิดของ เกษม เกษมนุกิจกุล (2534 : 39) ที่กล่าวว่า การศึกษาเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการยึดถือค่านิยมของบุคคลเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เนื่องจากผู้มีการศึกษาสูงมักเป็นผู้ที่มีความสามารถในการคิดไตร่ตรองใช้เหตุผล ทั้งยังได้รับประสบการณ์ทางสังคมต่างจากผู้ที่มีการศึกษาน้อยกว่า และเป็นผลให้บุคคลดังกล่าวให้ความสำคัญแก่ค่านิยมแต่ละประเภทแตกต่างกันออกไป ซึ่งสอดคล้องกับ หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู ที่ว่า การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนากำลังคน

1.5 ประสบการณ์ในอาชีพครู จากการศึกษาพบว่าครูที่มีประสบการณ์ในอาชีพครูต่างกัน มีค่านิยมในการดำเนินชีวิตทั้งโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่า การที่สังคมคาดหวังในพฤติกรรม และการกระทำต่างๆ ของครู คือครูต้องเป็นแบบอย่างที่ดีกับศิษย์ ทำให้สภาพแวดล้อมของครู เช่น บทบาทหน้าที่การทำงาน กฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ หล่อมหลอมให้ครูมีค่านิยมไปในทางเดียวกัน สอดคล้องกับแนวความคิดของ สุนทรี โคมิน และสนิทธสมักรการ (2522 : 113) กล่าวว่าความคล้ายคลึงกันทางสถาบันสังคม มีบทบาทสำคัญในการกำหนดป็น ค่านิยมของคน เช่น อาชีพของคนก็จะมีความสำคัญกับค่านิยมของคน เนื่องจากคนเสียเวลาส่วนใหญ่ในชีวิตประจำวันของตนให้กับพฤติกรรม กิจกรรมที่เกี่ยวกับอาชีพของตน /

1.6 ภูมิสำเนา จากการศึกษาพบว่าครูที่มีภูมิสำเนาต่างกัน มีค่านิยมในการดำเนินชีวิตทั้งโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่า สภาพสังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมต่างๆ ในอาชีพครู ที่คล้ายกันในทุกสังคม ได้หล่อหลอมค่านิยมของครู ทำให้ภูมิสำเนาไม่มีผลต่อค่านิยม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ กุสส์ฮอลล์ และ สทอด์ บาร์ค(สุนทรี โคมินและสนิทธ สมักรการ 2522 : 35 . อ้างอิงมาจาก Klukhohn and Strod - beok ; 1961) ที่กล่าวว่า มนุษย์ในวัฒนธรรมเดียวกัน มีค่านิยมต่างๆ ที่คล้ายคลึงกัน

2. เปรียบเทียบการดำเนินชีวิตของครูตามตัวแปรด้าน เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในอาชีพครู ภูมิสำเนา ดังนี้

2.1 เพศ พบว่าครูชายและครูหญิงมีการดำเนินชีวิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 โดยครูหญิงมีการดำเนินชีวิตสูงกว่าครูชาย ซึ่งเนื่องจาก โดยธรรมชาติแล้วเพศชายและเพศหญิงจะมีความแตกต่างกันโดยพื้นฐาน ทั้งโครงสร้างทางร่างกาย ด้านจิตใจ และความสนใจตามธรรมชาติ สังคมไทยมีการคาดหวังและปลูกฝังหญิงชายแตกต่างกัน โดยปลูกฝังให้เพศชายต้องเข้มแข็ง เป็นผู้นำ รับผิดชอบ และเพศหญิงต้องมีความอ่อนโยน ละเอียดรอบคอบ และการที่เพศชาย และเพศหญิงได้รับการอบรมสั่งสอนที่ต่างกัน ทำให้เพศหญิง ต้องระมัดระวังกิริยาการแสดงออกต่างๆ มากกว่าชาย จึงทำให้เพศหญิงและชายมีการดำเนินชีวิตที่ต่างกัน

2.2 อายุ พบว่า ครูที่มีอายุต่างกันมีการดำเนินชีวิตของครูไม่แตกต่างกัน เนื่องจากครูคือผู้ที่มีการศึกษาในระดับสูง และครูจะมีกิจกรรมต่างๆ การสอน สังคม การกระทำต่างๆ ที่คล้ายกัน ทำให้ครูที่มีอายุต่างกัน มีการดำเนินชีวิตไม่แตกต่างกัน

2.3 สถานภาพสมรส พบว่าครูที่มีสถานภาพสมรสต่างกัน มีการดำเนินชีวิตของครูไม่แตกต่างกัน เนื่องจาก ครูที่มีสถานภาพสมรสต่างกัน ต่างมีความรับผิดชอบ มีการกระทำที่ใกล้เคียงกันอันเป็นผลมาจาก สภาพแวดล้อม การงาน ที่เหมือนกัน

2.4 ระดับการศึกษา พบว่าครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีการดำเนินชีวิตของครูไม่แตกต่างกัน เนื่องจาก สภาพการทำงาน สิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่คล้ายกัน ใกล้เคียงกับผลการศึกษามัธยมศึกษา ปริญญาตรี (2511 : 110) ที่สำรวจคุณลักษณะของครูในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีคุณลักษณะในด้านการส่งเสริมให้กำลังใจยกย่องชมเชยนักเรียน และคุณลักษณะด้านความมีเหตุผลความเป็นประชาธิปไตยไม่แตกต่างกัน

2.5 ประสบการณ์ในอาชีพครู พบว่าครูที่มีประสบการณ์ในอาชีพครูต่างกัน มีการดำเนินชีวิตของครูแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 เมื่อพิจารณาอายุพบว่าครูที่มีประสบการณ์ในอาชีพครู 10 ปีขึ้นไป มีการดำเนินชีวิตของครูสูงกว่าครูที่มีประสบการณ์ในอาชีพครู ต่ำกว่า 5 ปี และครูที่มีประสบการณ์ในอาชีพครู 10 ปีขึ้นไป มีการดำเนินชีวิตของครูสูงกว่าครูที่มีประสบการณ์ในอาชีพครู 5 - 10 ปี โดยครูที่มีประสบการณ์ในอาชีพครู ต่ำกว่า 5 ปี กับครูที่มีประสบการณ์ในอาชีพครู 5 - 10 ปี มีการดำเนินชีวิตของครูไม่แตกต่างกัน สรุปว่าประสบการณ์ในอาชีพครูมีผลให้การดำเนินชีวิตของครูสูงขึ้น โดยครูที่มีประสบการณ์ในอาชีพครูตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป จะมีการดำเนินชีวิตสูงกว่าครูที่มีประสบการณ์ในอาชีพครู ต่ำกว่า 10 ปี แสดงว่า อาชีพครูเป็นอาชีพที่ทำให้บุคคลมีแนวคิด การกระทำ และพฤติกรรมต่างๆ ที่ดีขึ้น สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีได้

2.6 ภูมิสำเนา พบว่า ครูที่มีภูมิสำเนาต่างกันมีการดำเนินชีวิตไม่แตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่าครูมีพฤติกรรม การประพฤติปฏิบัติ คล้ายกัน ไม่ว่าจะมีความรู้จากที่ใด เนื่องจากอิทธิพลของอาชีพครู ทำให้ครูต้องปรับตัวให้เหมาะสม กับการเป็นแบบอย่างที่ดีต่อศิษย์และต่อสังคม

3. ผลการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างค่านิยมในการดำเนินชีวิตกับการดำเนินชีวิตของครู พบว่า การดำเนินชีวิตของครูมีความสัมพันธ์ทางบวกกับค่านิยมในการดำเนินชีวิตด้านวิถีปฏิบัติ และจุดหมายปลายทางชีวิต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01 ซึ่งสรุปได้ว่า ครูที่มีค่านิยมในการดำเนินชีวิตที่ดี ก็จะมีการดำเนินชีวิตที่ดีด้วย สอดคล้องกับแนวคิดของสงวนศรี วิรัชชัย (2527 : 8) กล่าวว่าค่านิยมเป็นความคิดที่ทำให้คนเราเลือกในสิ่งที่ต้องการ พอใจหรือคิดว่าถูกต้องเหมาะสมควรกระทำและยึดถือเป็นหลักปฏิบัติในการดำรงชีวิต

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาวิจัยพบว่า ครูมีค่านิยมในการดำเนินชีวิตและการดำเนินชีวิตอยู่ในระดับสูงถึงค่อนข้างสูง ซึ่งแสดงว่าครูโดยส่วนใหญ่สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีกับศิษย์ได้ โดย ครูให้ความสำคัญกับลักษณะต่างๆ ที่เกี่ยวกับการงานในอาชีพครูของตนเองมากที่สุดซึ่งจะเป็นจุดปลูกฝังให้ครูมีความประพฤติ พฤติกรรมต่างๆ ที่ดี โดยเฉพาะหากมีการส่งเสริมให้สังคมมีภาพพจน์ที่ดีกับผู้เป็นครู ใหัรู้ว่าครูเป็นปูชนียบุคคล จะทำให้ผู้เป็นครูมีศรัทธาในอาชีพครูมากขึ้น รู้สึกว่าอาชีพครูเป็นอาชีพที่มีเกียรติและพึงต้องระมัดระวังในความประพฤติของตนมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

1. ควรมีการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับค่านิยมในการดำเนินชีวิตและการดำเนินชีวิตของกลุ่มอาชีพอื่นๆ
2. ควรมีการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับค่านิยมในการดำเนินชีวิตและการดำเนินชีวิตของครู ใน ระดับประถมศึกษา อาชีวศึกษา อุดมศึกษา

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรรณิการ์ อักษรกุล สุขเกษม. วัฒนธรรมและบุคลิกภาพ. กรุงเทพฯ : อรุณการพิมพ์, 2524. ✓
- ก่อ สวัสดิพานิช. “ วยรุ่นกับค่านิยมและระบบศีลธรรม , ” เรื่องน่ารู้เกี่ยวกับการศึกษา . กรุงเทพฯ : กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ , 2518 .
- กัญญา แสงสุชาติ. การเปรียบเทียบค่านิยมทางสังคมระหว่างผู้ใหญ่และหนุ่มสาวในระดับการศึกษาสูงเกี่ยวกับครอบครัวและการสมรส. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2510. อัดสำเนา.
- เกษม เกษมณุกิจกุล. ค่านิยมจุดหมายปลายทางและค่านิยมวิถีปฏิบัติของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานครที่มีระดับการศึกษา ภูมิหลังทางครอบครัวและการถ่ายทอดค่านิยมที่แตกต่างกัน . วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร , 2534 . อัดสำเนา .
- คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ . รายงานการสัมมนาระดับชาติเรื่อง “ ภาวะสังคมไทย ” . ระหว่างวันที่ 19 - 21 เมษายน 2525 .
- คณะอนุกรรมการเพื่อพัฒนาฝีมือวิทยากรด้านค่านิยม , สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ วิทยาการกับการปลูกฝังและสร้างเสริมค่านิยม . กรุงเทพฯ : ศุภสภาลาดพร้าว , 2529.
- คณิต อัมพรศักดิ์. “ สยามทรรศน์ : จริยธรรมสำหรับวิชาชีพครู , ” นสพ.สยามรัฐ .12 มิถุนายน 2539
- “ จริยธรรมสำหรับวิชาชีพครู , ” สยามรัฐ .12 มิถุนายน 2539. หน้า 19.
- เจ้าคณะภาคมหานิกาย . แนวทางการปฏิบัติตามคุณธรรม 4 ประการ และการปฏิบัติตามค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ . กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา , 2525 .
- เจริญ โชติพันธ์ . ค่านิยมในอาชีพครูของนักศึกษาวิทยาลัยครูอุบลราชธานี . วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร , 2526. อัดสำเนา.
- เจือ เกตุเรือง . ค่านิยมกับความมั่นคงแห่งชาติ . กรุงเทพฯ : เอกสารวิจัยส่วนบุคคล วปอ. 2519.
- _____ . “ ค่านิยมกับความมั่นคงของชาติ , ” รัฐสารสิทธิ์ . 19 (3) : 1-86 ; กรกฎาคม 2520.
- ฉวีวรรณ วรรณประเสริฐ. สังคมไทย . ปัตตานี : ภาควิชาสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี, 2522.
- โถมสมร เหลือโกศล . ค่านิยมพื้นฐานเรื่องการพึ่งตนเองกับการอบรมเลี้ยงดู . วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , 2531. อัดสำเนา.
- ชนิดา รักษ์พลเมือง . สังคมวิทยาการศึกษา . กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช , 2526.

ชัยพร วิชชาวุธ และคณะ . พฤติกรรมจริยธรรมในสังคมไทยปัจจุบัน : ศึกษาตามแนวทางจิตวิทยาสังคม . กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2531 .

✓ นพรัตน์ มหากาญจน์กุล . ความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อด้านสุขภาพกับแบบแผนการดำเนินชีวิตของพนักงานหญิงในโรงงานอุตสาหกรรมรองเท้า . วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ , 2537. อุดรธานี.

นาคยา ภัทรแสงไทย . ยุทธศาสตร์การสอนเพื่อพัฒนาค่านิยม . กรุงเทพฯ : พีระพรีนา , 2524 .

นิรมล สวัสดิบุตร . “ครูกับการพัฒนาค่านิยมของนักเรียนประถมศึกษา,” วารสารครุศาสตร์ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 16 (2) : ตุลาคม - ธันวาคม 2530.

นีออน กลิ่นรัตน์ . ค่านิยมและระบบค่านิยมของอาจารย์และนักศึกษาในมหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ : งานวิจัย ประเภทสาขาวิชาการ : สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ , 2525.

นีออน กลิ่นรัตน์ และคณะ . รายงานการวิจัยค่านิยมของอาจารย์ในสถาบันฝึกหัดครู ภาคตะวันออก เฉียงเหนือ . ขอนแก่น : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น , 2525.

บุญถิ่น อัตถากร . “ แนวนโยบายในการผลิตครูในอนาคต ,” เอกสารชุดเผยแพร่การศึกษา . 10 : 1-8 ; ตุลาคม 2514.

ประเวศ วะสี . การดำรงชีวิตที่มีคุณค่าในสังคมสมัยใหม่ . พิมพ์ครั้งที่ 5 . กรุงเทพฯ : หมอชาวบ้าน , 2538 .

ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา . รายงานการวิจัยเรื่อง ค่านิยมและความคาดหวังของเยาวชนไทย . กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2523 .

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ . รายงานการวิจัยการศึกษา ค่านิยมในการทำงานของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่3 ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 1 . กรุงเทพฯ : ภาควิชาแนะแนว และจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร , 2531.

ผะอบ นະมาตร์ . เอกสารคำสอนวิชาสังคมวิทยาเบื้องต้น . นครปฐม : แผนกบริการกลางสำนักงานอธิการบดี พระราชวังสนามจันทร์มหาวิทยาลัยศิลปากร , 2524 .

พจน์ ไชยเสนา . “ค่านิยมที่ควรเปลี่ยนแปลงในตัวเอง,” สารพัฒนาหลักสูตร . 11 (108) : ธันวาคม 34 - มกราคม 35.

พนัส หันนาสินทร์ . การสอนค่านิยม . พิษณุโลก : โครงการตำรามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก , 2520 .

_____ . การสอนค่านิยมและจริยธรรม . พิมพ์ครั้งที่ 3 . พิษณุโลก : โครงการตำรามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก , 2523 .

- พรพรรณ ศรีทอง.คุณภาพชีวิตครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิจิตร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล , 2533.อัดสำเนา.
- พรรณี ชูทัย เจนจิต .จิตวิทยาการเรียนการสอน .กรุงเทพฯ : วรวิการพิมพ์ , 2522 .
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์ . วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์ . พิมพ์ครั้งที่ 5 . กรุงเทพฯ ฯ : ฟิงเกอร์ปรีน แอนด์ มีเดีย , 2536.
- พระครูธรรมธรสุนันท์. “ทางเสื่อมของมนุษย์,” มิตตร . 34 ; กุมภาพันธ์ 2535.
- พัทธา สายหู. โลกสมมติ . พระนคร : ศึกษิตสยาม , 2516.
- พันคำ มีโพทอง . การศึกษาค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการของครู ผู้ปกครอง และนักเรียน ชั้นประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น . ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร , 2533 . อัดสำเนา.
- พิชญ์ สมพอง . สังคมชาวบ้านนา . พิมพ์ครั้งที่ 2 . กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง , 2522.
- พิศวง ธรรมพันทา . สังคมวิทยาเบื้องต้น . กรุงเทพฯ ฯ : พีระพัทธนา , 2523.
- เพ็ญแข ประจันปัจจนิก และอ้อมเดือน สดมณี. ค่านิยมของชาวชนบทไทย : เปรียบเทียบค่านิยมทางวัตถุกับค่านิยมทางระเบียบประเพณี . รายงานการวิจัย . ฉบับที่ 35 . สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร , 2529 .
- ไพฑูรย์ เครือแก้ว . ลักษณะสังคมไทยและการพัฒนาชุมชน . กรุงเทพฯ : การพิมพ์เกื้อกูล , 2506 .
- มยุรี เจริญทรัพย์ . การศึกษาค่านิยมที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของบุคลากร ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด . ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร , 2533. อัดสำเนา.
- มณฑนา ปิยะมาดา. การสำรวจคุณลักษณะของครูในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา . ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2511. อัดสำเนา.
- ยนต์ ชุ่มจิต. ความเป็นครู . พิมพ์ครั้งที่ 2 . กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2534.
- รัชณี ฝนทองมงคล. การดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุภายหลังเกษียณอายุราชการ . วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2538.อัดสำเนา.
- ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ. เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา . พิมพ์ครั้งที่ 4 . กรุงเทพฯ ฯ : สุวีริยาสาส์น. 2538.
- วัชรวิ ฐวธรรม . ยุทธวิธีในการพิจารณาสร้างเสริมค่านิยม . กรุงเทพฯ : บุญส่งการพิมพ์ , 2526 .
- วัฒนา ณ ระนอง. “Lifestyle คนรุ่นใหม่ในกรุงเทพมหานคร,” คู่แข่ง . 12 (134) พฤศจิกายน 2534
- วัฒนา ศรีสัตย์วาท . จิตวิทยาทัศนคติ . กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ม.ป.ป.

- วิเชียร เกตุสิงห์. หลักการสร้างและวิเคราะห์เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย . กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช , 2530.
- วิเชียร รักการ . วัฒนธรรมและพฤติกรรมของไทย . กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์ , 2529 .
- วีระ บุญยะกาญจน์ . “ ค่านิยม , ” ค่านิยมที่ควรคงไว้ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ . มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม , 2521.
- วีระ บำรุงรักษ์ . “ ค่านิยม , ” ความหมายค่านิยม . เล่ม 9 .ม.ป.ท. , ม.ป.ป.
- วีรยุทธ วิเชียร โชติ. “แนวความคิดเกี่ยวกับการศึกษาตลอดชีพและการพัฒนาสังคมอารยนิยม , ” สังคมศาสตร์ปริทัศน์ . 11 (9) : 52 - 69 ; กันยายน 2516.
- ไวยรัช เจียมบรรจง. จิตวิทยาสังคม . กรุงเทพฯ : สถานสงเคราะห์หญิงปากเกร็ด , 2522.
- ศิริรัตน์ ธรรมวิริยะ . ควบคู่กับความพร้อมที่จะเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงและค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ ศึกษาเฉพาะกรณีเขต 3 อำเภอ ในจังหวัดนครสวรรค์ . วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , 2531. อัดสำเนา.
- สงวนศรี วิรัชชัย . จิตวิทยาสังคม . กรุงเทพฯ : ศึกษาพรการพิมพ์ , 2527 .
- สมเชื้อ วงศ์पालามานนท์ . การศึกษาค่านิยมทางจริยธรรมของอาจารย์และนักศึกษา ในสถาบันการศึกษาครูซึ่งตั้งอยู่ในเขตที่ประชาชนส่วนใหญ่เป็นชาวไทยมุสลิม . วิทยานิพนธ์ กศ.ม. สงขลา : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา , 2526 . อัดสำเนา .
- สมฤดี พัฒนโสภณ. การปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตของประชาชนในเขตชั้นนอกกรุงเทพมหานครและปริมณฑล : ด้านค่านิยมการดำรงชีวิต อาชีพ และแบบแผนการใช้จ่าย . วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ , 2539. อัดสำเนา .
- สมบัติ มหารศ . การสอนค่านิยม . มหาสารคาม : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม . 2520 .
- _____. เอกสารการสอนวิชาจริยธรรมวิชาชีพ . มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม , 2528.
- สมาน ชาลีเครือ . ความสัมพันธ์ระหว่างค่านิยมเชิงสังคมกับความซื่อสัตย์ . วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร , 2523 . อัดสำเนา.
- สมโภชน์ สมบูรณ์. การสร้างแบบทดสอบวัดค่านิยมเพื่อใช้กับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตการศึกษา 12. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2525. อัดสำเนา.
- สัญญา ธรรมศักดิ์. “ หลักการดำเนินชีวิต , ” พ.ศ.ล. 19 (147) : พฤษภาคม - มิถุนายน 2530.
- ลีปพนนท์ เกตุทัต และคณะ . การปฏิรูปการศึกษา . กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช , 2528 .

สาโรช บัวศรี. “จริยธรรมศึกษา,” เอกสารประกอบการประชุมสัมมนา . กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ , 2526 .

สำนักงานสถิติแห่งชาติ งานสถิติ ฝ่ายสถิติแรงงาน กองสถิติสังคม ตารางสถิติโครงการสำรวจภาวะการทำงานของคนระดับจังหวัด . รอบที่ 3 . สิงหาคม 2540. ISSN 0859 - 8770 .

สุนทร โคมิน และสนิท สมักรการ . รายงานการวิจัยเรื่องค่านิยมและระบบค่านิยมไทย : เครื่องมือในการสำรวจวัด. สำนักวิจัย. กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2522.

สุนทรียา แสงสรรพ. การวัดค่านิยมของนักศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพในวิทยาลัยสังกัดกรมอาชีวศึกษาจังหวัดเพชรบุรี . วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ , 2529. อัดสำเนา.

✓ สุพัตรา สุภาพ . สังคมและวัฒนธรรมไทย . กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2518.

_____. “ ครอบครัวกับการขัดเกลาทางสังคม ,” วารสารสังคมศาสตร์. 17 (3) : 52 - 53 ; กรกฎาคม - กันยายน 2523.

สุวรรณ จินต์ประชา. “ ค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ, ” ไบลา . 7 (2) : 2530.

เสฐียรพงษ์ วรรณปก . “ การปลูกฝังค่านิยม, ” วารสารสังคมศาสตร์ . กรุงเทพฯ : วิทยาลัยครูเพชรบุรี , 2524.

โสภา ชูพิกุลชัย . จิตวิทยาสังคมประยุกต์ . กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช , 2522 .

หทัยรัตน์ นอบน้อม . การเปรียบเทียบค่านิยมและความคาดหวังของผู้อยู่อาศัยในชุมชนแออัดที่ได้รับการปรับปรุงและที่ไม่ได้รับการปรับปรุง เขตกรุงเทพมหานคร . วิทยานิพนธ์ ก.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2530. อัดสำเนา .

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู . รายงานผลการวิจัยเรื่องลักษณะของครูที่ดี . เอกสารนิเทศการศึกษ ฉบับที่ 187 . กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ตำรวจ , 2520.

อดุล วิเชียรเจริญ . 64 ปี คร.อดุล . กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ประกายพรึก . 2533 .

อรุณ รัชธรรม . “ ระบบราชการ จากแนวความคิดสู่ของไทย, ” รัฐประศาสนศาสตร์ : การประสาน ขอบข่ายและแนวคิด . เอกสารประกอบการศึกษารัฐประศาสนศาสตร์ อันดับ 48 . 2528.

อุทุมพร จามรมาน . คุณภาพชีวิตของคนกรุงเทพมหานคร . กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2528 .

อาบ นคะจิต . “ ค่านิยมไทย, ” เอกสารประกอบการประชุมสัมมนา . กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ , 2525 .

เอกวิทย์ ณ ถลาง . “ ความเห็นและหลักบางประการในการสอนค่านิยมในโรงเรียน, ” ปาจารย์สาร 3 (2) : 54 ; เมษายน - มิถุนายน 2525.

- Best, John W. **Research in Education**. 4th ed. Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice Hall ,1981.
- Boylan, Colin and others. **Retaining Teachers in Rural School :Satisfaction,Commitment,and Lifestyles** . Auatralia , 1993.
- Clyde, Kluckhoha . “ Values and Value Orientations in the Theory of Action ,” **Toward a General Theory of Action** . Cambridge Mass : Haward University Press ,1951 .
- Everett , Hagen . **On the Theory of Social Change : How Economic Growth Begins** . Homewood , III : Dovsey Press , 1962 .
- Feather , Norman T . **Values in Education and Society** . New York : Collier Macmillan , 1976.
- Fred , N. Kelringer . **Foundation of Behavioral Research** . 2nd ed. London : Halt Rinehart and Winston , 1973 .
- Griggs , Rick. **Professional Balance**. California : Elaine Fritz & Associates,1989.
- Inlow , Gail M. **Values in Transition** . Canada : John Wiley & Sons.Inc. , 1972.
- Jack , Fraenkel R. **How to Teach About Values : An Analytic Approach** . New Jersey : Prentice-Hall , 1977 .
- Hall , Denise . **Business Propects in Thailand** . Singapore : Simon & Schuster (Asia), 1996.
- Kilpatrick ,William Heard . **Philosophy of Education** . New York :The Macmillan Company , 1954 .
- Maslow , Abraham . **Toward a Psychology of Being** . New York : Van Nostrand Reinhold , 1968 .
- Pender , N.J. **Health Promotion in Nursing Practice** . California : Appleton & Lange , 1987.
- Phillip ,H. Phenix . **Philosophy of Education** . New York : Henry Holt and Company,1958.
- Rath , Lousis E. , Merril , Harmin , and Simon , Sidney. **Value and Teaching** . Columbus, Ohio :Merrill Book , 1966 .
- Robin , M. William . **American Society : A Sociological Interpretation** . New York : Alfreda Knopf , 1951 .
- Rokeach , Milton . **Belief, Attitudes and Values** . San Francisco : Jossey Boss. 1965.
- _____ . **The Nature of Human Values** . New York : A Division of Macmilan , 1973.
- Ruch , Floyd Leon . **Psychology and Life** . New York : Scott Foreman Company , 1948 .
- Scott , William A. **Values and Organizations** . USA . : Rand M C Nally & Company , 1965 .

- Bengtson , Vern L and Mary Christine Lovejoy . “ Values , Personality and Social Structure :An International Analysis,” in **Linking Social Structure and Personality** . Beverly Hills : Sage Publications , 1973 .
- Walker , S.N. , K.R. Sechrist . and N.J.Pender. “ A Spanish Language of the Health-Promoting LifeStyle Profile , ”.39 : 268 - 273 ; September-October 1990 .
- White , Thomas Robert . “ A Study of Values and Attitudes of Distributive Education Teacher Coordinators as Compared to Two Group of Potential Teacher Co-ordinators,” **Dissertation Abstracts**. 3 : 610 ; August , 1969 .
- Woodruff , Asshell D. “ The Role of Value in Human Behavior,” **Journal of Social Psychology** . 1952 .
- Yamane , Taro . **Statistics ; An Introductory Analysis** . NewYork. Harper and Row , 1967 .

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

1. หนังสือขอความอนุเคราะห์
2. รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถาม
3. แบบสอบถาม

ที่ ทม 1007/1248

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๑ มีนาคม 2542

เรื่อง ขอความร่วมมือเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนราชวินิต มัธยม

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางสาวกรรณิการ์ ชีวจาม นิสิตปริญญาโท วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กำลังดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การศึกษาค่านิยมในการดำเนินชีวิตและการดำเนินชีวิตของครู สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา และ อาจารย์ทัศน ทองภักดี เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำวิทยานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขออนุญาตให้ครูชาย จำนวน 10 คน และครูหญิง จำนวน 31 คน ตอบแบบสอบถามการศึกษาค่านิยมในการดำเนินชีวิตและการดำเนินชีวิต ของครู สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร ในระหว่างเดือนมีนาคม 2542

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวกรรณิการ์ ชีวจาม ได้เก็บข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณ เป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร. เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร./โทรสาร. 258-4119

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถาม

1. ศาสตราจารย์ ดร. ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์
ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นันทนา วงษ์อินทร์
ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. อาจารย์ วิไลลักษณ์ พงษ์โสภา
ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
4. อาจารย์ พรรณพิศ วาณิชยการ
ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

แบบสอบถาม

เรื่อง การศึกษาค่านิยมในการดำเนินชีวิตและการดำเนินชีวิตของครู สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร

คำแนะนำในการตอบแบบสอบถาม

1. แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน
 - ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป
 - ตอนที่ 2 แบบสอบถามค่านิยมในการดำเนินชีวิต
 - ตอนที่ 3 แบบสอบถามการดำเนินชีวิตของครู
2. การตอบแบบสอบถามในแต่ละตอน ให้ใส่เครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริง หรือข้อคิดเห็นของท่านมากที่สุด
3. แบบสอบถามฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ค่านิยมในการดำเนินชีวิต และการดำเนินชีวิตของครู สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร ท่านสามารถแสดงความคิดเห็น ความรู้สึก และให้ข้อมูลได้อย่างอิสระ คำตอบของท่านไม่มีข้อถูกหรือผิด และทั้งหมดจะเก็บไว้เป็นความลับ (โปรดตอบให้ครบทุกข้อ)

ขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

นางสาวกรรณิการ์ ชีใจงาม

นิสิตปริญญาโท วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย / ลงใน () หน้าคำตอบที่เป็นความจริง

1. เพศ

1. () ชาย

2. () หญิง

2. อายุ (นับตามปีปฏิทินสากล)

1. () ต่ำกว่า 30 ปี

2. () 31 - 40 ปี

3. สถานภาพสมรส

1. () โสด

2. () สมรส

2. () หม้าย : กรณีสามี, ภรรยา เสียชีวิต หรือหย่าร้าง

4. ระดับการศึกษาสูงสุด

1. () ปริญญาตรี

2. () สูงกว่าปริญญาตรี

5. ประสบการณ์ในอาชีพครู

1. () ต่ำกว่า 5 ปี

2. () 5 - 10 ปี

3. () 10 ปีขึ้นไป

6. ภูมิลำเนา (ถิ่นที่อยู่อาศัยเป็นหลักเป็นฐาน)

1. () ภาคกลาง

2. () ภาคเหนือ

3. () ภาคอีสาน

4. () ภาคใต้

ตอนที่ 2 แบบสอบถามค่านิยมในการดำเนินชีวิต

2.1 ค่านิยมวิถีปฏิบัติ

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความต่อไปนี้ แล้วระบุว่าข้อความนั้นๆ มีความสำคัญในการใช้เป็นหลักในการดำเนินชีวิตของท่าน มากน้อยเพียงใด

ข้อ	ข้อความ	สำคัญ มากที่สุด	สำคัญ มาก	ไม่แน่ใจ	สำคัญ น้อย	ไม่สำคัญ
1.	การบังคับตัวเอง บังคับเข้มงวดกับตัวเอง				✓	
2.	การเป็นตัวของตัวเอง เชื่อมมั่นในตัวเอง พึ่งตนเอง	✓	✓	✓	✓	
3.	การปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม					
4.	ความพอใจในตนเอง ยอมรับสภาพที่แท้จริงของคน พพอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่					
5.	การพึ่งพาอาศัยกัน					
6.	การมีความสามารถสูง มีความรู้ความสามารถ เอาจริงเอาจัง					
7.	มีจิตใจสงบ เก็บความรู้ความสามารถ เอาจริงเอาจัง					
8.	การรักษาน้ำใจกันและกัน รักษาความสัมพันธ์ มีไมตรีจิต					
9.	การปฏิบัติต่อกันด้วยความรักใคร่ เอ็นดู และอ่อนโยน					
10.	การให้อภัย พร้อมทั้งจะให้อภัย ไม่อาฆาตพยาบาท					
11.	ความกตัญญูรู้คุณ ซื่อสัตย์จงรักภักดีต่อผู้มีบุญคุณ					
12.	มีเป้าหมายในชีวิต					
13.	ความสุภาพ อ่อนโยน ถ่อมตน มีมารยาทและอัธยาศัยอันดี					
14.	ความอ่อนน้อมเชื่อฟัง					
15.	การศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม					
16.	ความกล้าที่จะยืนหยัดต่อสู้ตามความคิด ความเชื่อของตนเอง					
17.	ความซื่อสัตย์ จริงใจ ตรงไปตรงมา					
18.	ความรู้หน้าที่ รับผิดชอบ ตรงต่อเวลา					
19.	ความสนุกสนานร่าเริง อารมณ์ขัน ร่าเริงไม่ตึงเครียด					
20.	ความคิดสร้างสรรค์ มีจินตนาการสูง					
21.	ความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อย					
22.	ความมีน้ำใจเมตตาอารี ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เห็นอกเห็นใจและพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือผู้อื่น					
23.	มีแนวคิดกว้างพร้อมที่จะรับฟังความคิดเห็นและการกระทำของผู้อื่น					

2.2 ค่านิยมจุดหมายปลายทางชีวิต

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความต่อไปนี้แล้วระบุว่าข้อความนั้นๆ มีความสำคัญในการใช้เป็นหลักในการดำเนินชีวิต ของท่านมากน้อยเพียงใด

ข้อ	ข้อความ	สำคัญ มากที่สุด	สำคัญ มาก	ไม่แน่ใจ	สำคัญ น้อย	ไม่สำคัญ
1.	การช่วยเหลือผู้อื่น ช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน					
2.	การได้รับความยกย่องในสังคม มีเกียรติ เป็นที่ชื่นชมยกย่อง นับถือในสังคม					
3.	การเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ					
4.	การมีชีวิตที่สบายพอสมควร					
5.	การมีมิตรที่ดี					
6.	การมีคนรัก การมีความรัก ความเข้าใจกับเพศตรงข้าม					
7.	การมีหลักธรรมและศาสนาเป็นที่พึ่ง มีศาสนาเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ					
8.	การมีมนุษยสัมพันธ์ดี เป็นที่ยอมรับในสังคม					
9.	การมีอารมณ์สุนทรีย์					
10.	ความเป็นปราชญ์ เป็นผู้รู้ดี					
11.	ความภาคภูมิใจในตนเอง					
12.	ความมั่นคงของประเทศชาติ					
13.	ความมั่งมีในเงินทองและวัตถุ					
14.	ความรักอิสระเสรี เป็นตัวของตัวเอง					
15.	ความสงบสุขทางใจ					
16.	ความเสมอภาค การมีความเท่าเทียมกันในสังคม					
17.	ความสำเร็จในชีวิต ความพอใจที่ได้ทำงานที่ชอบได้สำเร็จ					
18.	ความสุขในชีวิตครอบครัว					
19.	ความรื่นเริงบันเทิงใจ					
20.	โลกที่มีสันติสุข ความสงบสุขในโลก					

ตอนที่ 2 แบบสอบถามค่านิยมในการดำเนินชีวิต

2.1 ค่านิยมวิถีปฏิบัติ

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความต่อไปนี้ แล้วระบุว่าข้อความนั้นๆ มีความสำคัญในการใช้เป็นหลักในการดำเนินชีวิตของท่าน มากน้อยเพียงใด

ข้อ	ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	ไม่แน่ใจ	จริงบ้าง	ไม่จริง
1.	ท่านดูแลรักษาสุขภาพร่างกายของตนเอง					
2.	ท่านใส่ใจในสภาพจิตใจของตนเอง					
3.	ท่านถ่ายทอดความรู้ให้กับศิษย์โดยไม่ปิดบัง					
4.	ท่านเอาใจใส่การเล่าเรียนของศิษย์					
5.	ท่านให้ความช่วยเหลือส่งเสริมและให้กำลังใจในด้านการเรียนแก่ศิษย์					
6.	ท่านอบรม สั่งสอน ฝึกฝน สร้างเสริมความรู้ให้กับศิษย์					
7.	ท่านอุทิศเวลาให้กับศิษย์					
8.	ท่านไม่แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตนจากศิษย์					
9.	ท่านไม่ละทิ้งหน้าที่การงาน					
10.	ท่านศึกษาหาความรู้ ความชำนาญอยู่เสมอ					
11.	ท่านมีศรัทธาในอาชีพครู					
12.	ท่านประพฤติเป็นแบบอย่างที่ดี ทางกาย วาจา จิตใจ					
13.	ท่านพูดจาไพเราะ					
14.	ท่านแต่งกายสุภาพ					
15.	ท่านมีกิริยามารยาทดี					
16.	ท่านมีความสุภาพเรียบร้อย					
17.	ท่านปฏิบัติตามระเบียบของสถานศึกษา					
18.	ท่านปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา					
19.	ท่านละเว้นจากอบายมุขต่างๆ					
20.	ท่านมีความซื่อสัตย์ สุจริต					
21.	ท่านช่วยเหลือเกื้อกูลเพื่อนครู					
22.	ท่านให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน					
23.	ท่านช่วยเหลือเกื้อกูลชุมชน					
24.	ท่านให้เกียรติครูด้วยกัน					
25.	ท่านบำเพ็ญประโยชน์แก่สังคม					
26.	ท่านให้เกียรติบุคคลอื่น					
27.	ท่านวางแผนการใช้จ่ายทรัพย์สินเงินทอง					
28.	ท่านพยายามสร้างฐานะของตนเอง					

ภาคผนวก ข

1. ค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่น ของแบบสอบถาม

ตาราง 32 แสดงค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามค่านิยมในการดำเนินชีวิตด้านวิถีปฏิบัติ

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก (t)	ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก (t)
1	4.30	13	6.11
2	3.58	14	4.55
3	4.74	15	3.25
4	3.32	16	5.56
5	4.82	17	5.50
6	6.13	18	7.26
7	5.06	19	6.25
8	7.41	20	6.14
9	7.46	21	3.03
10	5.67	22	8.34
11	3.83	23	4.73
12	3.72		

ค่าความเชื่อมั่น = 0.8961

ตาราง 33 แสดงค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามค่านิยมในการดำเนินชีวิตด้านจุดหมาย
ปลายทางชีวิต

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก (t)	ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก (t)
1	1.78	11	3.85
2	5.57	12	3.98
3	4.65	13	4.04
4	4.51	14	2.78
5	3.74	15	5.54
6	2.91	16	3.86
7	3.27	17	5.65
8	6.42	18	3.18
9	6.66	19	3.96
10	3.93	20	2.80

ค่าความเชื่อมั่น = 0.8543

ตาราง 34 แสดงค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามการดำเนินชีวิตของครู

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก (t)	ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก (t)
1	4.59	15	6.53
2	3.03	16	6.40
3	3.36	17	7.84
4	5.33	18	6.40
5	4.71	19	3.42
6	3.50	20	4.24
7	6.76	21	6.16
8	3.25	22	7.05
9	7.25	23	6.34
10	5.09	24	6.37
11	7.56	25	7.96
12	7.21	26	4.76
13	4.73	27	6.78
14	5.79	28	5.40

ค่าความเชื่อมั่น = 0.9384

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวกรรณิการ์ ชีใจงาม
เกิดวันที่	4 เดือนตุลาคม พุทธศักราช 2514
สถานที่เกิด	โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้าฯ กรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	119 / 27 ถนนประชาธิปไตย แขวงบางขุนพรหม เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร 10200
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	ผู้ช่วยผู้จัดการ ฝ่ายบุคคล บริษัท เอกสมบัติ จำกัด
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	บริษัท เอกสมบัติ จำกัด 61/1-2 ซอยสุขุมวิท 26 ถนนสุขุมวิท แขวงคลองเตย เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร 10100
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2532	ประกาศนียบัตรมัธยมศึกษาตอนปลาย (แผนกคณิต - ศิลป) จากโรงเรียนราชวินิต มัธยม
พ.ศ. 2536	ศึกษาศาสตรบัณฑิต (ศษ.บ) จากมหาวิทยาลัยศิลปากร
พ.ศ. 2541	การศึกษามหาบัณฑิต (จิตวิทยาการแนะแนว) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษาค่านิยมในการดำเนินชีวิตและการดำเนินชีวิตของครูสังกัดกรมสามัญศึกษา
กรุงเทพมหานคร

บทคัดย่อ
ของ
กรณีการวิจัย

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว
พฤษภาคม 2542

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาค่านิยมในการดำเนินชีวิตและการดำเนินชีวิตของครูสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร โดยเปรียบเทียบค่านิยมในการดำเนินชีวิต กับ การดำเนินชีวิตของครู ตามตัวแปร ด้านเพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในอาชีพครู และภูมิถิ่นอาศัยของครู และศึกษาความสัมพันธ์ของค่านิยมในการดำเนินชีวิตและการดำเนินชีวิตของครู กลุ่มตัวอย่างเป็นครู สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร จำนวน 603 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามค่านิยมในการดำเนินชีวิต และแบบสอบถามการดำเนินชีวิตของครู สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ทดสอบที (t - test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทิศทางเดียว (F - test) และการทดสอบรายคู่ของ เชฟเฟ (Scheffe ')

ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1. ค่านิยมในการดำเนินชีวิตของครูปรากฏผลดังนี้

1.1 ค่านิยมในการดำเนินชีวิตด้านวิถีปฏิบัติ มีลำดับจากมากไปน้อย คือ ความกตัญญูรู้คุณ ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ การรักษาน้ำใจกัน การประมาณตนและการรักสันโดษ การเป็นตัวของตัวเอง ความมีน้ำใจเมตตาอารี ความสุภาพ ความรักใคร่ชอบพอสนิทสนม การให้อภัย ความสะอาด การศึกษาสูง ความทะเยอทะยาน การมีแนวคิดกว้าง การปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อม การพึ่งพาอาศัยกัน ความสนุกสนานร่าเริง ความกล้า การมีอารมณ์สงบและความสำรวม ความอ่อนน้อมเชื่อฟัง ความคิดสร้างสรรค์ การมีความสามารถสูง การบังคับตัวเอง ตามลำดับ

1.2 ค่านิยมในการดำเนินชีวิตด้านจุดหมายปลายทางชีวิต มีลำดับจากมากไปน้อย คือ ความสุขในชีวิตครอบครัว ความสงบสุขทางใจ การมีมิตรที่ดี การมีหลักธรรมและศาสนาเป็นที่พึ่ง ความสำเร็จในชีวิต โลกที่มีสันติสุข ความมั่นคงของประเทศชาติ ความกว้างขวางในสังคม ความภาคภูมิใจในตัวเอง ความรักอิสระเสรี การช่วยเหลือผู้อื่น ความเสมอภาค ความงามของธรรมชาติและศิลปะ ความสุขสำราญ การมีชีวิตที่สบายพอสมควร ความเป็นปราชญ์เป็นผู้รู้ดี การมีคนรัก การได้รับการยกย่องในสังคม ความมั่งมีในเงินทองและวัตถุ การมีชีวิตที่ตื่นเต้นตามลำดับ

2. ค่านิยมในการดำเนินชีวิต แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 เมื่อจำแนกตาม ระดับการศึกษา

3. ค่านิยมในการดำเนินชีวิตด้านวิถีปฏิบัติ ของครู แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 แต่ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติของค่านิยมในการดำเนินชีวิตด้านจุดหมายปลายทางชีวิตของครู เมื่อจำแนกตามสถานภาพสมรส

แต่ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อจำแนกตาม เพศ อายุ ประสบการณ์ในอาชีพครู ภูมิถิ่นอาศัย

4. การดำเนินชีวิตของครูแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 เมื่อจำแนกตามเพศ และ ประสบการณ์ในอาชีพครู

แต่ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อจำแนกตาม อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส ภูมิถิ่นนา

5. คำนิยมในการดำเนินชีวิตมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการดำเนินชีวิตของครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01

**THE STUDY OF LIFE VALUES AND LIFESTYLES OF
TEACHERS UNDER THE DEPARTMENT OF GENERAL EDUCATION IN
BANGKOK**

**AN ABSTRACT
BY
GANNIGA CHEEJAINGAM**

**Presented in partial fulfillment of the requirements for the
Master of Education degree in Guidance and Counseling Psychology
at Srinakharinwirot University
May 1999.**

The purpose of this research was to investigate life values and lifestyles of teachers under the Department of General Education in Bangkok. The study was designed to determine comparability of teachers' life values and lifestyles in regard to their genders, age groups, marital status, educational levels, teacher profession experiences and dwelling areas; and also to examine the relationship between the teachers' life values and lifestyles. The subjects were 603 teachers under the Department of general Education in Bangkok. The research instruments were teachers' life values questionnaire and teachers' life styles questionnaire. The data were analyzed by t - test, one-way analysis of variance, and scheffe' procedure.

The results of the study were as follows :

1. Teachers' life values were as follow :

1.1 The instrumental values ranking indicated that the teachers ranked "loyal" value highest in their hierarchy and ranked "responsible," "honest," "empathy," "independent," "autonomy," "compassion," "polite," "loving," "forgiving," "clean," "intellectual," "ambitions," "broad-minded," "situational adjustment," "helpful," "sense of humor," "courageous," "calm," "obedient," "creativity," "capable," and "self-controlled" values in the second through 23rd position in their hierarchy respectively.

1.2 The terminal values ranking indicated that the teachers ranked "a comfortable life" value highest in their hierarchies and ranked "pleasures," "true friendship," "religious," "a sense of accomplishment," "a world at peace," "national security," "sociable," "self-esteem," "freedom," "salvation," "equality," "a world of beauty," "happiness," "inner harmony," "wisdom," "mature love," "social recognition," "materialistic," and "exciting life" values in the second through 20th position in their hierarchy respectively.

2. Significant differences in teachers' life values were found when grouped according to their educational levels at .05 level.

No significant in teachers' life values existed when grouped according to the differences in genders, age - groups, teacher - profession experiences, and dwelling areas.

3. Significant differences in teachers' instrumental values were found when grouped according to their marital status at .05 level. No significant differences in the teachers' terminal values existed when grouped according to the differences in marital status.

4. Significant differences in teachers' lifestyles were found when grouped according to their genders and teacher - profession experiences at .05 level. No significant differences in teachers' lifestyles existed when grouped according to their age - groups, educational levels, marital status, and dwelling - areas.

5. Statistically significant positive relationship were found between the teachers' life values and their lifestyles at .01 level.